

Lasten suusta kuulet (aikuisten) totuuden. – Lasten suusta kuultu aikuisten kertomana Facebookissa.

Sanna-Kaisa Karjalainen

Pro gradu -tutkielma

Folkloristiikka

Historian, kulttuurin ja taiteiden tutkimuksen laitos

Humanistinen tiedekunta

Turun yliopisto

Joulukuu 2016

TURUN YLIOPISTO

Historian, kulttuurin ja taiteiden tutkimuksen laitos/

Humanistinen tiedekunta

KARJALAINEN, SANNA-KAISA: Lasten suusta kuulet (aikuisten) totuuden. – Lasten suusta kuultu aikuisten kertomana Facebookissa.

Tutkielma 79 s., 1 liites.

Folkloristiikka

Joulukuu 2016

TIIVISTELMÄ

Olen Pro gradu -tutkielmassani tarkastellut käsitettä ”lasten suusta”. Tutkielma tuo vastauksia siihen, miten ensisijaisesti koomisia piirteitä sisältävät lasten sanomiset ovat olleet aikuisten mielenkiinnon kohteena ennen internetaikaa, ja kuinka ilmiö näyttäytyy nykyhetken sosiaalisessa käyttäytymisessä. Varsinainen tutkimuskenttä rajoittuu yhteen sivustoon yhteisöpalvelu Facebookissa.

Tutkimuskysymykseni rajautuivat ensin selvittämään yleisesti käsitettä ”lasten suusta”, minkä jälkeen oli mahdollista tuoda esiin, kuinka lasten suusta kuultua kerrottiin eteenpäin valitsemallani Facebook -sivustolla. Ennen kaikkea perehdyin vuorovaikutuksellisuuden näyttäytymiseen kyseisellä sivustolla. Näin tuon vastauksia siihen, miten aikuiset synnyttävät tiedostamattaan uudenlaista kertomusperinnettä virtuaaliselle aikakaudelle ominaisessa toimintaympäristössä. Pääkysymysten rinnalle muodostui muutama täydentävä lisäkysymys. Kiinnitin huomiota siihen, mitä verbalisia keinoja Facebook -sivuston jäsenet käyttävät kertoessaan aiemmin kuulemaansa eteenpäin. Tutkielmassa selviää myös, kuinka huumori ja koomisuus ilmentyvät lasten suusta kuulluista sanomuksista. Lisäksi folkloristisen tieteen kannalta merkittävää tässä tutkielmassa oli asettaa vanha perinnelajiluokitus ja uusi avoin lajikäsite rinnakkain, tuomaan spesifejä näkökulmia ilmiön ”lasten suusta” tarkasteluun.

Tutkielman teoreettinen viitekehys muodostuu useista näkökulmista (mm. kerronnallisuus, huumorin teoreettiset mallit, internet-etnografia). Kaikkein tärkeimmäksi työvälineeksi tutkielmassa nousee Sanna-Kaisa Tanskasen analyysimalli metapragmaattisesta kommentoinnista. Tämän avulla tutkielmasta selviää, millä eri tavoilla vuorovaikutuksellisuus on tutkimallani sivustolla havaittavissa. Lopulta analyysistäni selviää, kuinka juuri tällä sivustolla näyttäytyvät sosiaaliset tilanteet ilmentävät paitsi nykyhetken vuorovaikutuskeinoja, myös aivan erityistä kertomusperinteen muotoa. Lisäksi osoitan, miten käsite ”lasten suusta” ei ole internetaikakauden myötä hävinnyt, vaan itse asiassa muuttanut muotoaan ja kiinnittynyt erityisellä tavalla osaksi nykypäivän kertomusperinnettä.

Tutkielman aiheella olisi hyvät jatkotutkimusmahdollisuudet juuri folkloristisen tieteen kentällä. Pro gradu -työtä syvemmin voitaisiin keskittyä mm. siihen, miten internetin tarjoamilla alustoilla tapahtuvat vuorovaikutustilanteet muokkaavat kertomusperinteen muotoja omanlaisikseen.

Asiasanat: Lasten suusta, vuorovaikutus, huumori, Facebook, narratiivisuus.

Turun yliopiston laatujärjestelmän mukaisesti tämän julkaisun alkuperäisyys on tarkastettu Turnitin OriginalityCheck -järjestelmällä.

Sisällys

Lasten suusta kuulet (aikuisten) totuuden. – Lasten suusta kuultu aikuisten kertomana Facebookissa.

<u>1. Johdanto.....</u>	<u>1</u>
<u>2. Tutkimusaineisto ja menetelmät.....</u>	<u>4</u>
<u>2.1 Aikaisempi tutkimus ja tieteellinen viitekehys.....</u>	<u>4</u>
<u>2.2 Tutkimuksesta.....</u>	<u>8</u>
<u>2.2.1 Tutkimuskentän rajaus.....</u>	<u>9</u>
<u>2.2.2 Tutkimusmenetelmät.....</u>	<u>12</u>
<u>2.2.3 Tutkimuseettisiä kysymyksiä.....</u>	<u>14</u>
<u>3. Lasten suusta kertomusperinteen muotona ennen ja nyt.....</u>	<u>17</u>
<u>3.1 Kertomusperinteen lajien kasaumasta kohti modernia genrekäsitystä.....</u>	<u>19</u>
<u>3.2 Mitä ”lasten suusta” tarkoittaa?</u>	<u>24</u>
<u>3.2.1 Omanlaisensa vuorovaikutustilanne.....</u>	<u>24</u>
<u>3.2.2. Sutkaus, kasku vai vitsi? Hieman suljetuista lajiluokituksista lasten suusta- tilanteissa</u>	<u>26</u>
<u>3.2.3. Lasten suusta kuultu mielletään usein hauskaksi. Mistä tämä johtuu?.....</u>	<u>31</u>
<u>3.2.3. Tarhavihot, sanomalehdet, internet – yksityisestä julkiseksi.....</u>	<u>35</u>
<u>3.3. Lasten suusta -julkaisut Facebookissa.....</u>	<u>36</u>
<u>3.3.1. Väärinkäsityksiä, häpeää.....</u>	<u>37</u>
<u>3.3.2. Lapset puhuvat ja kysyvät, halusimme tai emme.....</u>	<u>39</u>
<u>3.3.3. Vitsejä, liikituksen kyneleitä ja kuvia: lasten suusta- sivuston muut julkaisut.....</u>	<u>44</u>
<u>4. Lasten kautta aikuiset vuorovaikutuksessa internetissä.....</u>	<u>51</u>
<u>4.1 Kertojuus Lasten suusta- sivustolla.....</u>	<u>55</u>
<u>4.2. Lasten suusta -sivuston ”yleisö”.....</u>	<u>58</u>
<u>4.3. Lasten suusta -sivuston vuorovaikutuksellisuus.....</u>	<u>60</u>
<u>5. Yhteenveto.....</u>	<u>69</u>
<u>5.1. Tutkimuksen tulokset.....</u>	<u>69</u>
<u>5.2. Tutkielman haasteista.....</u>	<u>70</u>
<u>5.3. Jatkotutkimusta.....</u>	<u>71</u>
<u>6. Lähteet.....</u>	<u>74</u>
<u>7. Liitteet</u>	

1. Johdanto

”Lasten suusta kuulet totuuden” ja ”lasten suusta se totuus kuullaan”. Edelliset sanonnat kuvaavat hyvin, kuinka lapset sanovat monesti asioita, jotka ovat aikuisten mielestä huvittavia, sopimattomia tai jopa kauhistuttavia. Lasten on luonnollista sanoa asiat suoraan, tilanteen sopivuudesta riippumatta. Lapset kasvavat ennen kouluikää länsimaisen yhteiskunnan konstruoimaan häpeän kulttuuriin¹, mutta vielä tarhaikäisten lasten suusta kuulee mitä hausimpia lausahduksia.

Käsite ”lasten suusta” on vakiintunut kansanpuheeseen: ihmisten keskuudessa tästä ilmiöstä puhutaan usein tokaisuna, sutkauksena tai hauskana sanomuksena². Lasten suusta kuulleen sutkauksen oletetaan lähtökohtaisesti sisältävän jotakin huvittavaa tai jotakin yllättävän viisasta. Kyse on kuitenkin monirakenteisemmasta perinteenvälittymisen muodosta kuin sutkaus. Samalla, kun lapsi jäsentää kertomisillaan päivän tapahtumia, jännitys- tai pelkotiloja tai jotakin uutta oppimaansa, aikuinen takertuu lapsen kertomuksessa huvittavalta kuulostavaan yksityiskohtaan, vaikuttuen kuulemastaan niin paljon, että haluaa kirjoittaa sen muistiin tai kertoa eteenpäin kyseisen keskustelutilanteen.

Kun lasten suusta- ilmiötä tarkastelee hieman tarkemmin, huomaa nopeasti, että kyse on aikuisten keskinäisestä kertomusperinteestä: vaikka lasten suusta kuultuun tilanteeseen liittyy alun perin lapsi ja aikuinen, ovat aikuiset keskenään lasten suusta- kertomusperinteen välittäjiä. Nämä kertomukset ovat ensisijaisesti humoristisia, sillä alkuperäinen tilanne lapsen ja aikuisen välillä on aikuisen näkökulmasta ollut koominen. Joiltain osin kyse on huumorin lajista, jota lapset eivät käsitä, vaikka sen pääesiintyjinä ovatkin.

¹ Länsimainen häpeän kulttuuri on tässä työssä sivuhuomautus, joka käsitellään lastenpsykiatri Jari Sinkkosen määritelmien pohjalta. Hän mm. kuvaa teoksessaan ”Mitä lapsi tarvitsee hyvään kasvuun?” tilannetta epäonnistumisesta ja sitä kautta häpeän muodostumisesta sekä korostaa sitä, että häpeä on lapselle ja nuorelle tuskallista, mutta välttämätöntä. Sinkkonen myös vertailee entisajan ja nykyhetken kasvatusta toisiinsa, ja kritisoi tapoja suojella lasta epäonnistumiselta sekä yli-idealisoita lapsen yli ja ohi. Olennaista tässä on tiedostaa, että häpeä vaikuttaa vääjäämättä tämän tutkielman aihepiiriin: kun lapsi oppii tuntemaan sanomastaan häpeää, vähentyy samalla myös keskustelutilanteet, jotka aikuista jälkikäteen huvittavat. (Sinkkonen 2010, 194–201.)

²Kts. Esim. Ilta-Sanomat: Perhe. 16.10.2016; Suomi24: Lasten suusta. 20.9.2016.

Lasten suusta kuultuja juttuja on ainakin Suomessa tallennettu vuosikymmeniä³. Monissa päivähoitoyksiköissä on ollut tapana kirjoittaa muistiin hauskoja keskusteluja sekä lasten kesken että lapsen ja aikuisen välillä, ja koota nämä myöhemmin yhteen, esimerkiksi vitsinkirjanomaisen julkaisun muodossa. Monella on myös ollut tapana lisätä hauskoja sanomisia vauvakirjaan, mistä niitä on mahdollista myöhemmin lueskella. Ennen internetaikaa joidenkin aikakauslehtien palstoilla saatettiin julkaista lukijoiden lähettämiä kirjoituksia, jotka alun perin oli kuultu lasten suusta.⁴ Kyse on siis aikuisten keskenään tuottamasta kertomuserinteestä, joka on muuttanut muotoaan tietyiltä osin 2010 -luvulle tultaessa. Tässä tutkielmassa keskitytään tarkastelemaan lyhyesti tätä muutosprosessia, mutta ennen kaikkea sitä, miten lasten suusta kuultua käsitellään aikuisten kesken internetissä.

”Lasten suusta” pro gradu -tutkielman aiheena vaikutti kiehtovalta, mutta erittäin haastavalta saattaa folkloristiikan tutkimuskenttään. Laajan tutkimusprosessin tuloksena ilmiöstä oli mahdollista muodostaa tätä työtä hallitsevat tutkimuskysymykset:

1) Mitä käsite ”lasten suusta” tarkoittaa?

2) Miten lasten suusta kuultua kerrotaan eteenpäin aikuisten kesken Facebookin ”Lasten suusta” -sivustolla?

3) Millä tavoin sivustolle tuotetut julkaisut ilmentävät jäsenten välillä tapahtuvaa vuorovaikutusta?

Nämä kolme pääkysymystä valikoituivat kuljettamaan pro gradu -työtäni, sillä työn alussa esiin tulleet näkökulmat aiheeseen olivat uusia, siitä huolimatta, että ilmiöllä on historiansa ihmisten muistissa ja päiväkirjoissa. Pääkysymykset synnyttivät täydentäviä lisäkysymyksiä: 1) Millä verbaalisilla (mutta kirjoitetuilla) keinoilla aikuiset kertovat toisilleen lasten suusta kuulemaansa? 2) Mitkä asiat synnyttävät ilmiölle olennaisen huumorin? 3) Miten folkloristisen tutkimuksen vanha perinnelajiluokitus ja uusi avoin lajikäsitys näyttäytyvät tämän ilmiön kohdalla? Varsinkin kolmas lisäkysymys vaikutti melko irrelevantilta suhteessa muuhun pro gradu -tutkielman sisältöön. Koin sen kuitenkin tärkeäksi osaksi kokonaisuutta, sillä sen avulla osoitin, kuinka haastavaa ja monimutkaista tällaisen tutkielman rakentuminen voi olla. Toki tutkielman on oltava kokonaisuudeltaan ehyt, hyvin jäsenelty sekä

³ Tähän tutkielmaan sisällytetty aineisto, liittyen aiheeseen ”lasten suusta”, on pääosin suomalaista. Myös pro gradu -tutkielman rajallisuuden vuoksi tutkimusaiheen historia on tässä työssä määritelty ainoastaan suomalaisesta näkökulmasta.

⁴ Esimerkiksi Ilta-Lehden sivuilla kerrotaan Apu-lehden julkaiseen lasten suusta kuultuja juttuja jo 1970-luvun lopulta lähtien. (Ilta-Lehti: Rallisika ja paikattu lehmä. 20.9.2016.)

johdonmukaisesti etenevä. Se on sen lisäksi monelle myös yksi suurimmista akateemisen maailman oppimisprosesseista. Nämä lisäkysymykset olivat minulle olennainen osa tätä prosessia, vaikka ne irtaantuivatkin pääasiasta loppuvaiheessa. Ne ovat mukana ennen kaikkea näyttämässä, minkälaisista komponenteista pro gradu -tutkielman laajuinen tieteellinen työ rakentuu ja minkälaisia väyliä voidaan muodostaa jatkotutkimuksen suhteen.

Tutkimuskysymysten muokkautuminen ei silti vielä vastannut siihen, millä tavoin tutkielma kiinnittyy folkloristiikan tutkimuskenttään: tämän tieteenalan kehyksiin sovittaminen oli edelleen hankalaa. Eikä mikään ihme, sillä koko tämä kulttuurintutkimuksen osa-alue on kokenut voimakkaan muutoksen 2010-luvulle tultaessa: kun aiemmin folkloren klassisina tunnusmerkkejä ovat olleet mm. muistinvaraisuus, spontaanius ja suullisuus, nykyajan voimakkaasti digitalisoituvassa maailmassa ne eivät näyttäyty yhtä selvästi.⁵ Digitalisoitunut maailma on muokannut muun muassa median, viestinnän ja vuorovaikutuksen käsitteitä ja varsinkin niiden tarkastelutapoja laajempaan ja monimutkaisempaan suuntaan. Ensinnäkin ennen internetaikaa olevaa joukkoviestinnän mediamaisemaa ei enää ole olemassa. Toisekseen digitaalinen viestintä pitää sisällään useita erilaisia multimodaalisen esittämisen tapoja, joita nykyaikana pidetään hyvin itsestään selvinä, toisistaan hankalasti erotettavina⁶. Kolmanneksi vuorovaikutus internetissä saattaa rakentua samaan aikaan suullisessa ja kirjallisessa muodossa.⁷ Tässä tutkielmassa on siis otettava huomioon, että siihen valittu perinteenvälittymisen ympäristö on moderni, jatkuvassa liikkeessä ja siten ainutkertainen. Kyseessä on kenttä, jossa tietyt ihmiset kommunikoivat toistensa kanssa julkaisemalla kirjallisesti jotain, jonka haluavat muille kertoa. Esimerkiksi jonkin julkaisujen taustalla voi olla muusta tilanteesta tallennettu tekstiosio tai julkaisuja on mahdollista hioa lähes loputtomiin ennen kuin ne pääsevät toisten nähtäväksi. Digitalisaation mukana tulleista muutoksista huolimatta yksi folkloristiikan tunnusmerkki on silti selkeästi nähtävissä: kyse on jostain arjesta poikkeavasta ihmisten toimintatavasta, jostain, joka herättää kiinnostuksen osallistua siihen ja jonka sisältö on joltain osin niin merkityksellistä, että sen haluaa välittää eteenpäin.⁸

⁵ Tätä on mm. John Miles Foley pohtinut teoksessaan ”Oral Tradition and the Internet: Pathways on the Mind”. Foley määrittelee eroavaisuuksia reaalielämässä ja virtuaalisessa todellisuudessa tapahtuvan perinteenvälittymisen välillä. (Foley 2012, 45-49.)

⁶ Hyvä esimerkki tästä löytyy Suomen Luonto- aikakauslehden nettisivuilta: sivustolla on oma osionsa nimeltään ”Lintukaraoke”, jossa löytyy tallennettuina eri lintujen laulua. Nämä tallennukset on tuotettu karaokevideomaiseen ulkoasuun, jolloin videoon on yhdistynyt ääni, teksti sekä kuva. (Kts. esim. Lintukaraoke: Tiltalti. 15.6.2016.)

⁷ Helasvuo, Johansson, Tanskanen 2014, 12–13.

⁸ Hakamies 2015, 46–48; Bauman 1978, 8–11.

Yhdistän tämän tutkielman avulla vanhaa ja uutta tutkimustraditiota: hyödynnän vanhoja, mutta täysin käyttökelpoisia menetelmiä moderniin ympäristöön, sillä tutkimuskenttäni on verkossa, juuri yhteisöpalvelu *Facebookiin*⁹ sidottuna. Toimin siis nettietnografin roolissa, samalla tehden kuitenkin tutkimusta jo vuosikymmeniä olemassa olevasta ilmiöstä, joka on saanut uuden vakiintuneen ja elinvoimaisen aseman internet- aikakautena.

Tähän aiheeseen tarttuminen ei ollut ensisijainen vaihtoehto pro gradu -tutkielmalle. Tutustuin ilmiöön tarkemmin suorittaessani opintoja sananlaskututkimuksesta. Aihepiiri vaikutti kiinnostavalta ja olin graduaihetta valitessani itse otollisessa elämäntilanteessa, sillä olin juuri saanut toisen tyttären, vanhemman ollessa vain parivuotias. Tulevat vuodet toisivat mukanaan paljon haasteita, sillä tieteellinen tutkimus ja perhe-elämä ovat usein hankalia yhdistää. Omalla kohdallani olin onnekas, sillä löysin itseni jopa päivittäin koomisista vuorovaikutustilanteista esikoiseni kanssa. Vaikka tässä tutkielmassa ei käytetä autoetnografista tutkimusotetta, eikä tutkielman aihetta käsitellä itsereflektoinnin kautta, oikeanlaisen ilmapiiri akateemisen ajan ulkopuolella näytteli tärkeää roolia. Oikeastaan on todettava, että verbaalisesti lahjakas esikoistyttö oli merkittävä osasyys, jotta tämä tutkielma valmistuisi ajallaan: aihe oli jatkuvasti riittävän lähellä, mutta helposti irrotettavissa varsinaisesta tutkimuskentästä.

2. Tutkimusaineisto ja menetelmät

2.1 Aikaisempi tutkimus ja tieteellinen viitekehys

Pro gradu -tutkielman kirjallinen aineisto koostuu useammasta lähteestä, sillä kysymyksenasettelu ja aiemman tutkimuksen puute tästä näkökulmasta vaativat sitä. Jotta onnistuisin vastaamaan niihin kysymyksiin, joita aineistolleni haluan esittää, minun tulee ymmärtää useampia ilmiön taustatekijöitä. Ensinnäkin tarvitsen keinoja vuorovaikutustilanteiden analysoimiseen, mihin vielä osittain linkittyy performatiivinen sekä narratiivinen tutkimus. Koska tutkimuskentälläni tapahtuvat interaktiot ovat enimmäkseen

⁹ Facebook on vuonna 2004 perustettu internetin yhteisöpalvelu. Vuonna 2008 kielenkäyttöön vakiintui käsite ”sosiaalinen media”, jonka myötä verkko alkoi muodostua globaaliksi tietovarastoksi. Facebook on tänäkin päivänä yksi tärkeimmistä sosiaalisen median alustoista, jossa ihmiset voivat olla yhteydessä toisiinsa. (Saarikoski 2013, 155–162.)

koomisia, minun on näitä ymmärtääkseni sovellettava myös huumorin teoreettisia malleja tässä tutkielmassa. Kaiken lisäksi teen tutkimusta internetissä, jolloin toiminkin nettietnografina, so. kulttuurin tutkijana verkossa. Edellä mainittujen tutkimusalueiden tarjoamat analyysimallit toimivatkin välineinä oman tutkimukseni teoreettisen viitekehyksen rakentumisessa.

Kolmas pääkysymyksistäni oli selvittää, miten vuorovaikutus ilmenee tutkimuskentässäni. Tätä varten sovellan suomalaista tutkimusta liittyen interaktiivisiin suhteisiin. Tämä lähestymistapa tarjoutuu englannin kielen professori Sanna-Kaisa Tanskanen artikkelin (2014) myötä, jossa hän tarkastelee metapragmaattisten¹⁰ kommenttien käyttöä opiskelijoiden keskustelupalstoilla. Tanskanen soveltaa omassa analyysissään mallia, joka pohjautuu aiempaan tutkimukseen metapragmatiikasta, mukaan lukien hänen itsensä julkaisema aiempi tutkimus. Pääpaino tässä pro gradu -tutkielmassa on siis aikuisten ihmisten vuorovaikutussuhteissa.

Kuitenkin osaa aineistosta pystyi lähestymään kerronnallisuuden näkökulmasta, sillä tätä tutkielmaa varten kerätystä aineistosta osa näyttäytyi ikään kuin kertomuksina. Tässä käytän kahden tutkijan näkökulmia apunani. Annikki Kaivola-Bregenhøj tuo muutaman tälle tutkielmalle oleellisen näkökulman esiin teoksessaan *Kertomus ja kerronta*. Ensinnäkin määritelmät kerronnallisista tapahtumista avaavat minulle tien tarkastella omaa aineistoani tietyiltä osin kertomustilanteina, joissa esiintyy tietyt siihen kuuluvat toimijat. Hän on myös määritellyt skeeman¹¹ käsitteen siten, miten minä ymmärrän sen tehdessäni tulkintoja ihmisten käyttäytymisestä tätä tutkielmaa varten. Lisäksi Kaivola- Bregenhøj käsittelee myös

¹⁰ Tanskanen esittää, kuinka omassa artikkelissaan käyttää metapragmatiikan määritelmää rajoitetusti, ymmärtäen sen diskurssin hallintana: kielenkäyttäjällä on taito arvioida sekä oman että muiden keskustelijoiden kielenkäytön sopivuus. Kielenkäyttäjällä on kyky hallita ja jäsentää vuorovaikutusta sekä antaa vuorovaikutuksesta palautetta. (Tanskanen, 2014, 52.)

¹¹ Kaivola-Bregenhøj on aikanaan määritellyt skeeman näin: ”Skeemaa on luonnehdittu ’sisäiseksi malliksi tietyn esine- tai tapahtumatyyppin tyypillisistä ja/tai olennaisista piirteistä’, osaksi havaintosykliä ’jota kokemus voi muuttaa ja joka liittyy erityisesti juuri kyseessä olevaan havaittavaan ainekseen’, tai ’tietorakenteeksi’, jonka avulla muistiin varastoidut yleiset käsitteet voidaan esittää. Skeemalle on olennaista se, että se rakentuu tietojemme ja kokemustemme varaan. Tietomme eivät kuitenkaan ole muistissa ’erillisten faktojen röykkiöinä’, vaan ’tietopakkausina’, hierarkkisesti jäsentyneinä rakenteina eli skeemoina. Samalla jokainen kokemus ja omaksumamme uusi tieto muokkaa tai jopa kokonaan muuttaa hallussamme olevia skeemoja”. (Kaivola-Bregenhøj 1988, 26.). On syytä kuitenkin mainita, että Anna-Leena Siikala määritteli skeeman käsitteen jo Kaivola-Bregenhøjia aiemmin, hyödyntäen mm. William Labovin mallia kertomuksen analyysistä. (Siikala 1984, 27-32.)

omista näkökulmistaan kertojan ja yleisön välistä vuorovaikutusta¹². Sain häneltä siis monilta osin tärkeää taustatietoa, jolla pystyin syventämään omaa analyysiäni. Taas osoittaakseni, miten kertoisuus näyttäytyy tutkimuskentässäni, hyödynnän Anna-Leena Siikalan tarjoamaa jaottelua eri kertojatyypeistä teoksessaan *Tarina ja Tulkinta*¹³.

Tutkimani ilmiö poikkeaa kuitenkin monilta osin Kaivola-Bregenhøjin ja Siikalan käsityksistä siitä, minkälainen tutkittava kertomustilanne on ja millaisena kertoja siinä näyttäytyy. Tässä tutkielmassa nousee esiin se, miten 2010-luvulle tultaessa ihmisten keskinäinen kanssakäyminen on muuttunut radikaalisti: tarkastelun alla on ensinnäkin moderni nettikertoja, joka ei kohtaa kuulijoitaan kasvotusten eikä ole vain yhden esityskerran varassa onnistuakseen kertomuksensa esittämisessä. Niin sanotut kertomuksen kuulijat eivät myöskään näyttäydy sellaisina toimijoina, joina mm. Kaivola-Bregenhøj heidät on määritellyt 30 vuotta sitten. Aplodit ovat vaihtuneet tykkäys -painikkeeseen. Suora, verbaalinen kommentointi kuulijalta kertojalle on tekstimuodossa, jota elävöitetään erilaisilla kuvasymboleilla (emojilla). Lisäksi kertojan asema ei kiinnity kyläyhteisön tarinaniskijän tavoin tutkimuskentässäni toimiviin henkilöihin. Analyysiluvussa neljä keskityinkin ennen kaikkea tulkitsemaan havaitsemiani vuorovaikutustilanteita, sillä tavoitan käyttämälläni tutkimusmenetelmällä juuri interaktiivisista kohtaamisista eniten tietoa. Tanskanen on käynyt artikkelissaan (2014) läpi tietyn normiston sisältävää kommentointia, tuoden esimerkkien avulla esiin, mitä verkkokeskusteluissa tietyllä alustalla voidaan havaita. Artikkelin tarjoaman tiedon avulla muodostankin kyseisen analyysiluvun tulkinnallisen sisällön.

Tärkeää on myös mainita, kuinka luovuin taustatutkimuksen aikana vanhentuneesta käsityksestä saada lasten suusta -kertomukset määriteltyä yhden perinteenlajin alaisuuteen. Ilmiönä lasten suusta osoittautui eräänlaiseksi tapahtumaketjuksi, jonka strukturointia käynkin läpi analyysiluvussa 3. Samaan analyysilukuun halusin sisällyttää myös aiemmin esittämäni, melko problemaattisen lisäkysymyksen: kuinka vanha ja uusi perinteenlajien tieteenkäsitys voidaan asettaa rinnakkain ja saada ne niin sanotusti keskustelemaan keskenään. Kohdassa 3.1 tuon tämän esiin ja olen käyttänyt apunani Lauri Hongon (1980), Anna-Leena Siikalan (2000), Kaarina Kosken (2011) ja Matti Hyvärisen (2015) tarjoamia teoreettisia näkökulmia. Kun tässä tutkielmassa suodaan hetki sille, kuinka vanha ja uusi käsitys perinteen lajien ymmärtämisessä ovat vastakkain, ei ole ongelmatonta liittää yhteen

¹² Kts. Kohta 4.3. Lasten suusta -sivuston vuorovaikutuksellisuus.

¹³ Kts. Kohta 4.1. Kertoisuus Lasten suusta -sivustolla.

perinteistä kyläyhteisön kertojaa sekä nykyajan verkkoyhteisössä toimivaa online-kirjoittajaa. Tämänkin vuoksi tutkimusaineisto on monisäikeinen ja sitä tulee lähestyä niin sanotun *ankkuroidun teorian* (grounded theory) avulla: yhdistämällä käytännössä usean eri teorian toimintamekanismeja toisiinsa, jolloin niistä syntyy kokonaisvaltainen näkökulma, ja siten täysin oma teoria, tutkittavasta ilmiöstä¹⁴.

Ymmärtääkseni puolestaan sitä, mistä tutkimani ilmiön hauskuus syntyy, olen syventynyt jo taustatutkimusvaiheessa huumorin teoreettisiin malleihin ja huumoriin tieteellisenä tutkimuskohteena. Tässä kohdin merkittävin osa aineistosta muodostui perinteentutkija Seppo Knuuttilan väitöskirjan (1992) avulla. Knuuttila käsittelee huumoria toki kaskujen välityksellä, mutta teos tarjosi minulle oikeanlaiset huumorin teoriaa soveltavat työkalut.¹⁵ Toinen tärkeä teos oli Michael Mulkayn huumorin tietoteoriaan syventyvä julkaisu *On humour* (1988). Mulkay tarjosi minulle ikään kuin huumorintutkimuksen perustukset, joiden varaan onnistuin rakentamaan oman analyysini. Knuuttilan ja Mulkayn lisäksi hyödynnän Janne Zareffin väitöskirjaa (2012), jossa hän on tutkinut journalismin ja komiikan välistä suhdetta. Näin tämän hyödyllisenä, sillä tarkastellessani ihmisten välistä vuorovaikutusta sosiaalisessa mediassa tutkin myös niitä asiasisältöjä, joita vuorovaikutustilanteiden myötä syntyy. Nämä sisällöt, jotka ovat siis tekstimuodossa sekä julkisia, voidaan käsittää osaltaan myös journalistisesta näkökulmasta.

Oman haasteensa pro gradu -tutkielmalleni on tuonut valitsemani tutkimuskenttä. Ihmiset viettävät yhä enemmän aikaa internetissä ja varsinkin sosiaalinen media on tämän päivän kanava vuorovaikutukselle: yksilön sosiaaliset tarpeet tulevat täytetyiksi, huolimatta fyysisen läsnäolon puuttumisesta. Tutkielman kannalta internet-alusta ja yhteisöpalvelu Facebook olivatkin paras mahdollinen väylä saavuttaa tietoa valitsemastani näkökulmasta. Tästä huolimatta totesin, että tutkielman onnistuminen edellyttää myös ajankohtaista taustatietoa siitä, mitä tai mikä on Facebook. Lisäksi minun tuli huomioida, että teen etnografista tutkimusta internetissä, jolloin joudun läpi pro gradu -tutkielman korostamaan, että kyse on nimenomaan nettietnografiasta, so. verkossa tapahtuvan ihmisten välisen kanssakäymisen kuvauksesta, jonka taustalla vaikuttavat tietyt kulttuuriset mallit. Aiheesta on olemassa ajankohtaista kirjallisuutta, joten sovellan mm. Robert Kozinetsin (2010) nettietnografian

¹⁴ Kts. esim. Jyväskylän yliopisto, Koppa: Ankkuroitu teoria eli grounded theory. 12.5.2016; Metsämuuronen 2006, 97–101.

¹⁵ Kts. Esim. kohta 3.2.2. Sutkaus, kasku vai vitsi? Hieman suljetuista lajiluokituksista Lasten suusta -sivustolla.

työskentelyn malleja määritelläkseni oman tutkijapositioni¹⁶. Teos auttaa myös toimimaan mahdollisimman eettisesti ja viisaasti tutkimuskentällä, joka on itsessäänkin hyvin nuori ja monilta osin tuntematon. Hyödynnän myös artikkeleita¹⁷ teoksesta *Sosiaalisen median lyhyt historia* (2013) ymmärtääkseni niitä perusteita, joihin tutkimani ilmiö rakentuu. Näiden lisäksi suoritin pro gradu -tutkielman kirjoittamisen aikana etnografian erikoiskurssin, jonka yhtenä kokoontumiskertana opiskelijat osallistuivat ennalta katsottuun työpajaan. Valitsemani työpajan teema oli ”Nettietnografia ja verkkotutkimuksen eettiset näkökulmat”, joten tähän osallistuminen oli erittäin hyödyllistä tätä tutkielmaa ajatellen. Työpajan avulla sain ennen kaikkea vastauksia itseäni vaivanneeseen tutkimuseettiseen ongelmaan, jonka ratkaisua käyn läpi alaluvussa ”Tutkimuseettisiä kysymyksiä”.¹⁸

Tämän työn varsinainen tutkimusaineisto muodostui lopulta ennalta rajatusta tutkimuskentästä. Seuraavaksi selvitänkin, kuinka rajaus tapahtui, ja miten vasta sen myötä oli mahdollista rakentaa sisällöllisesti monipuolinen tutkimusaineisto.

2.2 Tutkimuksesta

Kun päätin lähteä selvittämään, mistä on kyse, kun puhutaan käsitteestä ”lasten suusta”, en osannut kuvitellakaan kuinka vaikeaa olisi pelkästään tutkimuksen rajaaminen. Alun alkaen kuvittelin tavoittavani jotakin siitä vuorovaikutustilanteesta, joka käydään aikuisen ja lapsen välillä. Pyrin siis aluksi löytämään ”lasten suusta” -kertomustilanteen jonkinlaisen alkuperän, niin sanotun syntymähetken, jota olisin saanut analysoida koko pro gradu -työn läpi. Pian ymmärsin, että tämä näkökulma ei vastaisi niihin osaamisalueisiini, jotka juuri folkloristiikan opiskelijana omaan. Aiheeseen liittyen löytyi kylläkin aiempaa tutkimuskirjallisuutta, mutta ne pohjautuivat sosiologian ja psykologian tieteenalakohtaisiin näkökulmiin. Jouduin tutkijana punnitsemaan vaihtoehtoja: voisin järjestää sellaisia kenttätutkimustilanteita, joissa havainnoin lapsia ja aikuisia kyseisissä vuorovaikutustilanteissa. Tai sitten luopuisin mahdottomalta tuntuvasta tehtävästä ja siirtäisin huomioni siihen, ketkä varsinaisesti ovat lasten suusta kuultujen juttujen kertojia, eli niitä, jotka vievät kuulemaansa eteenpäin. Lopputuloksena tarkastelun pääpaino siirtyi siihen, miten *aikuiset kertovat toisilleen lasten*

¹⁶Kts. Kohta 2.2.2. Tutkimuseettiset kysymykset.

¹⁷ Sosiaalisen median lyhyt historia -teoksesta hyödynsin Sari Östmanin ja Petri Saarikosken artikkeleita.

¹⁸ Muun muassa artikkeli ”Armi ja anoreksia” teoksessa *Otteita verkossa – verkon ja sosiaalisen median tutkimusmenetelmät* johdatti minut McKeen ja Porterin luomaan kaavioon tutkijan ja kentän välisestä suhteesta. Katso kohta 2.2.2.

suusta kuultuja juttuja ja kuinka tällä tavoin tästä aiheesta syntyy omanlaistansa kertomusperinnettä.

Tämän päätöksen jälkeen ei tutkimuskysymys siltikään kristallisoitunut mielessäni. Edelleen etsin tutkimuskirjallisuutta siitä, mitä lapset saattavat sanoa ja kuinka aikuiset siihen reagoivat. Huomasin yhä pyrkiväni tavoittamaan lasten sanomisista heijastuvaa filosofiaa. Tutkimusprosessin etenemistä ei edistänyt idea, joka oli taustojen kartoittamisen aikana voimistunut ja kuljetti tutkimusta tiettyyn suuntaan: lasten suusta -kertomusperinteen voisi määrittellä vain yhden perinteenlajin alaisuuteen. Tutkimuskysymykset hahmottuivatkin lopulta samaan aikaan tutkimuskentän rajautuessa. Tämän prosessin kulkua käydään läpi seuraavassa alaluvussa.

2.2.1 Tutkimuskentän rajaus

Kuten edellä käy ilmi, pelkästään tutkimuskysymysten hahmottuminen oli pitkä prosessi. Tutkimukseen liittyvät rajat alkoivat selkiytyä vasta, kun päätin siirtää huomion aikuisten keskinäiseen kanssakäymiseen. Ymmärsin, että tutkimalleni Facebook -sivustolle tuotetut julkaisut ovat samalla sivuston jäsenten keino olla vuorovaikutuksessa toisiinsa. Kuitenkin fokuksen löytäminen vaati muutaman sivupolun kautta kulkemista.

Ensimmäiseksi oli todettava, ettei kvantitatiivista tutkimusotetta voinut käyttää suhteessa siihen aineistoon, mikä sillä hetkellä oli olemassa. Määrällisesti aihepiiriin sopivaa, kirjoitettua materiaalia olisi äärettömästi tarjolla, niin paperisessa kuin digitaalisessa muodossa. Jos suuria määriä lasten suusta kuultujen kertomusten tallenteita yritettäisiin käydä yksi kerrallaan läpi, ajaduttaisiin lopulta mahdottoman ääreen. Tästä seurasi taustatutkimusta, jonka ansiosta löytyi nykyaikainen jatkumo sille, miten lasten suusta kuultuja juttuja kerrotaan aikuisten kesken eteenpäin: ilmiö oli siirtynyt ihmisten mukana internetin maailmaan, missä se vaikutti elävän vahvasti ja elinvoimaisesti. Taustatutkimuksen avulla selvisi, että internetistä löytyy nopeasti useita, suomenkielisiä sivustoja aiheeseen liittyen: näitä olivat muun muassa *www.lastensuusta.fi*¹⁹, *Ilta-Sanomien* ja *Apulehden*

¹⁹ Kyseinen sivusto toimi passiivisena kevään 2014 jälkeen, kunnes sivuston ylläpitäjän vaihtuessa (Verkkokauppatoimintaan erikoistunut ProsperCart Oy) toiminta jatkui kesällä 2015 aktiivisena. (Lasten suusta.fi: Etusivu. 10.7.2016.)

nettijulkaisut²⁰ sekä erilaiset *blogisivustot*²¹. Tämän lisäksi löytyi useita englanninkielisiä sivustoja, jotka käsittelevät samaa asiaa²².

Syntyi päätös rajata tutkimuskentäksi yhteisöpalvelu Facebook. Tällä kentällä ilmeni samanlaisia haasteita, joita esiintyi jo aivan tutkimuksen alussa: aiheeseen ”lasten suusta” liittyviä Facebook -sivustoja vaikutti olevan lukemattomia. Lisäksi kentän hahmottamiseen kului jälkikäteen ajateltuna liikaakin aikaa, kartoittaessani intensiivisesti sitä, millaisia erilaisia ryhmiä Facebookissa on ja millaista sisältöä sivustoilla tuotetaan. Ongelmallista oli sekä siinä, etteivät tutkimuskysymykset olleet muodostuneet selkeiksi, että siinä, kuinka tutkimuskenttä oli edelleen kunnolla rajaamatta. Tuolloin hakusanoiksi valikoituivat ”lasten suusta”, ”kul sager som barn säger” ja ”kids say the darndest things”. Facebook tarjosi useita sivustoja, joiden sisältö oli tutkimuksen kannalta epäoleellista: jonkin ryhmän jäsenten määrä oli olemattoman pieni, toisessa ryhmässä puhuttiin afrikaansia, jolloin kielimuurin takia keskusteluja ei voinut seurata ja jossain ryhmässä käsite ”lasten suusta” oli oikeastaan vain konteksti, jonka alaisuudessa ryhmän jäsenet keskustelivat lastenkasvatuksesta sekä lapsista yleensä.

Tutkimuskentän rajaamisen aikana tutkimuskysymyksetkin kuitenkin selkiytyivät: tarkastelun alla ei olisikaan ”lasten suusta” yleisenä ilmiönä, vaan tutkijana tekemäni havainnot keskittyisivät siihen, miten aikuiset ovat toistensa kanssa vuorovaikutuksessa internetissä, ja kuinka nämä vuorovaikutustilanteet näyttäytyvät juuri tämän aihepiirin alaisuudessa. Tämä päätös oli tärkeä, sillä tutkimuskentän rajaus nopeutui käsittelemään vain yhtä Facebook -ryhmää. Samalla ilmeni, että jo olemassa oleva tutkimusaineisto pystyy paremmin vastaamaan sille esitettyihin kysymyksiin. Lopulta syntyi päätös muodostaa tämän tutkielman varsinainen aineisto suljetusta Facebook -ryhmästä nimeltään ”Lasten suusta”, jonka jäsenistö vaikutti tutkimukseen nähden aktiiviselta ja asiaan kuuluvulta²³.

²⁰ Ilta-Sanomien sivulla aktiivisena toimiva verkkojulkaisu: Ilta-sanomat: Lasten suusta. 12.5.2016. Apu-lehdellä on samanlainen toimintamalli: Apu: Lasten suusta. 12.5.2016.

²¹ Kts. esim. Lasten suusta: Arkisia lausahduksia ja hassutteluja. 12.5.2016.

²² Kts. esim. The Huffington Post: Kids say the darndest things. 3.6.2016; Babble: The Funniest Things Our Kids Have Said. 3.6.2016.

²³ Ryhmän jäsenmäärä liikkuu 3000:n liepeillä: 14.10.2015 jäseniä oli 2992, 10.7.2016 lukema oli 2983.

Tutkimusaineiston muodostuminen tapahtui kahden niin sanotun keruuvaiheen myötä. Ensimmäinen keruuvaihe rajautui aikavälille 3.1.2013–14.3.2015, jolloin tallensin kaikki ne sivuston *julkaisut*²⁴, jotka vaikuttivat tutkielman kannalta oleellisilta. Tässä keruuvaiheessa huomio kiinnittyi julkaisun saamaan suosioon (kuinka monta tykkäystä sillä on), halukkuuteen jakaa julkaisua eteenpäin (sen käyttöarvo uudelleen tuotettuna), minkälaista julkaisuun liittyvä kommentointi oli ja olivatko kommentoijat usein samoja henkilöitä. Yllättäen tämä jäi vain harjoitukseksi ja toinen aineistonkeruu (josta muotoutui varsinainen tutkimusaineisto) tapahtui aikavälillä 1.1.–31.12.2015. Olin jo aiemman keruun myötä kiinnittänyt huomiota tiettyihin julkaisuissa esiintyviin merkkeihin, tiettyihin merkityssisältöihin, joita ryhmäläiset toistensa kanssa jakavat. Tällä kertaa apuvälineeksi parempaan aineistonhallintaan valikoitui kuvankaappausohjelma, jonka ansiosta oli mahdollista tallentaa julkaisu tykkäyksineen ja kommentointineen yhdellä otoksella, juuri oikeilla päivämäärillä. Varsinaiseksi urakaksi keruuaineiston työstämiseen jäisi vain tutkittavien anonymisointi ja itse aineiston analyysi. Lopulta keruuaineistosta rakentuneeseen tutkimusaineistoon sisältyi lähes 70 kuvankaappausohjelmalla tallennettua julkaisua. Koska sivusto on jo toiminut useamman vuoden, siellä olevia julkaisujakin on satoja. Tästä syystä tutkimusaineistoon kuuluvat julkaisut ovat tarkkaan valittuja, sillä juuri niiden avulla tutkittava ilmiö hahmottui mahdollisimman kokonaisvaltaisesti ja juuri tähän tutkielmaan sopivaksi. Näistä tallennetuista julkaisuista löytyvätkin ne teemat²⁵, jotka ilmiötä tutkiessani havaitsin, ja jotka käyn tarkemmin läpi luvussa 3.3.

Kaikki edellä mainitut tutkimuskentän tarkasteluun luomani kriteerit olivat harkittuja. Ensinnäkin yksi olennaisimmista toiminnoista Facebookissa on ”tykkääminen”: kun pitää jonkin toisen henkilön julkaisusta, voi tämän kertoakseen klikata julkaisun yhteyteen kuvasymbolin, joka esittää ylöspäin osoittavaa peukaloa. Tämän nopean klikkaustoiminnon ansiosta ihmiset lähettävät toisilleen helposti sanattomia mutta positiivisia viestejä Facebookissa. Tykkääminen myös lisää kollektiivista hyväksyntää: mitä useampi jostain julkaisusta tykkää, sitä herkemmin se saa lisää tykkääjiä. Lisäksi tykkääminen kertoo minulle tutkijana enemmän yleisöstä kuin pelkkä kommentointien seuraaminen, sillä moni tutkmani sivuston jäsen ei aktiivisesti kommentoi julkaisuja, vaikka jokin niistä olisikin tehnyt heihin

²⁴ Julkaisulla tarkoitan kaikkia niitä Lasten suusta -sivustolla esiintyviä teksti- ja kuvamuodossa olevia tallenteita, joita ryhmän jäsenet lisäävät sivuston ”seinälle”, so. etusivulle. Julkaisuja ovat sekä ensimmäistä kertaa sivustolla esiintyvät kirjoitukset tai kuvat, että toisten ryhmän jäsenten kommentointi johonkin julkaisuun.

²⁵ Julkaisuista esiin nousseita teemoja olivat muun muassa väärinkäsitykset, häpeän tunne, suoraan sanottu, oudot kysymykset sekä liikuttavat tarinat.

vaikutuksen. Julkaisun eteenpäin jako taas kertoo siitä, että julkaisulla on edellytykset olla ainutlaatuinen: se on joko niin hyvä, erikoinen tai osuva, että se ei menetä merkitystään siitä huolimatta, että se irrotetaan alkuperäisestä asiayhteydestään ja julkaistaan jopa hyvin erilaisessa kontekstissa. Huomion kiinnittäminen kommentointeihin, sekä siihen, ketkä olivat aktiivisimpia kommentoimaan, on lopulta tärkeää: kommentit nimittäin paljastivat monta tutkielmalle merkityksellistä seikkaa, joita käsitelän tarkemmin analyysivaiheessa.

2.2.2 Tutkimusmenetelmät

Tehdessäni päätöksen käyttää tutkimuskenttänäni ainoastaan yhtä sivustoa jouduin miettimään, kuinka tutkijana lähestyn tätä kenttää. Ryhmään pääsemiseen vaaditaan ylläpitäjän hyväksyntä, jonka kylläkin sain hyvin nopeasti. Aluksi ainoastaan havainnoin kenttää, eli kävin julkaisu kerrallaan läpi itse pääkommenttia, jonka kulloinenkin julkaisija oli halunnut toisten ryhmäläisten kanssa jakaa ja sen jälkeen kiinnitin huomiota julkaisun vastaanottoon: kuinka monta tykkääjää kommentilla on ja onko se saanut muut ryhmäläiset jatkokommentoimaan. Pysyin itse tutkijana tietoisesti ääneti, sillä koin, että kommentoimalla jotain omasta mielestäni hauskaa julkaisua saattaisin vaikuttaa vääristellysti tutkimustulokseen. Tutkielmani edetessä toin ääneni kuuluviin ja paikansin lopulta sekä oman tutkijapositioni että hyväksyin sen, mitä teen: *osallistuvaa havainnointia*²⁶ *internetyhteisössä*. Avaan tätä vaihetta vielä lisää kohdassa ”tutkimuseettiset kysymykset”.

Tämän niin sanotun ”hiljaisen havainnoinnin” yhteydessä suoritin myös ensimmäisen keruuvaiheen: Otin ylös tutkimuksen kannalta oleelliset julkaisut lisäkommentteineen, julkaisijan, julkaisun päivämäärän sekä sen, kuinka monta tykkääjää julkaisulla on ollut. Näin mielekkääksi palata keräämääni aineistoon yhä uudelleen tutkimuksen aikana; analysoidessani sitä, miten ihmiset ovat toistensa kanssa vuorovaikutuksessa, joudun tutkijana perustelemaan väitteitäni mahdollisimman monesta näkökulmasta. Perusteluksi ei pelkästään riitä tykkäysten määrä tai niiden puute, vaan myös julkaisun jatkokommenttien luonne ja havainnot siitä, miten jatkokommentit synnyttävät keskustelua alkuperäisen julkaisuaiheen puitteissa.

²⁶ Uskontotieteen professori Matti Kamppinen on määritellyt osallistuvan havainnoinnin olevan tutkimusstrategia, jonka avulla tutkija oppii ymmärtämään tutkittaviaan aivan erityisellä tavalla. Kamppinen painottaa, kuinka ”osallistuva havainnointi edesauttaa kulttuuristen järjestelmien ymmärtämistä, antaen näin tulkinnoille pätevyyttä ja perusteita”. (Kamppinen 1995, 28.)

Varsinaisesti tämä pro gradu -tutkielma rakentuu kahden analyysiluvun varaan, joista ensimmäisessä määrittelen, millaisia nämä julkaisut tutkimallani Facebook -sivustolla ovat. Tuon keräämästäni aineistosta mukaan ne esimerkit, jotka mielestäni kuvastavat parhaiten sivustolle tuotettuja sisältöjä. Käytän tässä kohtaa *kvantitatiivista tutkimusotetta*²⁷: esittelen valitsemiani aineistoesimerkit, samalla kuvaten sitä, minkälainen tutkimani ilmiö on ja millaisissa muodoissa se tässä tutkielmassa näyttäytyy. Tämän jälkeen on helpompaa ymmärtää ja selittää ilmiötä kokonaisvaltaisemmin, eli siirtyä tekemään kvalitatiivista tutkimusta.

Kun keruuaineistosta on muodostunut varsinainen tutkimusaineisto, se on tarkemmin määriteltynä mutta samalla ikään kuin avoimemmin luettavana. Tämän ansiosta minun onnistui siirtyä tarkastelemaan niitä merkityksiä, joita ilmiö pitää sisällään. Tällöin esille nousi ennen kaikkea mahdollisuus tulkita niitä interaktioita, so. vuorovaikutussuhteita, joita havaitsin lähestyessäni uudelleen aineistoani. Tulin tilanteeseen, jossa tulkitsen valitsemiani julkaisujen sisältöjä, toisin sanoen itse ensimmäistä julkaisua ja siihen liittyviä reaktioita (jatkokommentit, tykkäykset, emojiit ja muut kuvat). Osaa aineistostani lähestyin *narratiivisen analyysin*²⁸ avulla, tarkastellen tiettyjä julkaisuja ikään kuin kertomuksina. Kertomusten sijaan suurempi osuus aineistosta kuvasti sivustolla tapahtuvia interaktiivisia tilanteita. Niiden hahmottamiseen sovelsin Tanskasen mukaan määriteltyä *tutkimusmallia, joka liittyy metapragmaattiseen kommentointiin*²⁹. Lopulta olennaisin tämän tutkielman sisällöstä muodostuikin havaitsemistani vuorovaikutustilanteista, siitä, millä tavoin ihmiset toimivat toistensa kanssa kyseisellä Facebook- sivustolla. Tämän prosessin myötä ajaudun pro gradu- tutkielman teon aikana hermeneuttiseen kehään: löydän jo kertaalleen saamastani tiedosta uutta ja syvällisempää sisältöä, mutta siten, että tiedostan myös aiemman tiedon olemassa olon ja ymmärrän sen olevan oleellista³⁰.

²⁷ Kvantitatiivinen eli määrällinen tutkimusaineiston analyysi on huomattavasti laajempi tutkimusstrategia kuin mitä tässä tutkielmassa annetaan ymmärtää (kts. Esim. Jyväskylän yliopisto, Koppa: Määrällinen analyysi. 16.10.2016). Tämä johtuu siitä, että tässä tutkielmassa saavutetut johtopäätökset ja tutkimustulokset rakentuvat pääsääntöisesti kvalitatiivisten analyysimenetelmien varaan.

²⁸ Käsitän analyysimenetelmän mm. Hannu L. T. Heikkisen määrittelemänä: Narratiivinen analyysi ”konfiguroi aineiston pohjalta uuden kertomuksen, joka pyrkii tuomaan esiin aineiston kannalta keskeisiä teemoja” (Heikkinen 2010, 149.)

²⁹ Tanskasen määrittelemässä analyysimallissa on viisi kohtaa, joiden avulla voidaan seurata nettikeskustelussa tapahtuvaa vuorovaikutusta. Sovellan analyysimallin kohtia, kun tarkastelen sitä, mihin seikkoihin ryhmän jäsenet toistensa julkaisuissa kiinnittävät huomiota ja tuovat omat kommenttinsa keskusteluun mukaan. (Tanskanen 2014, 58.)

³⁰ Hermeneuttisesta kehästä, kts. esim. Stanford Encyclopedia of Philosophy: Hermeneutics. 12.5.2016; Gadamer 2004, 29–34.

2.2.3 Tutkimuseettisiä kysymyksiä

Eettisesti tarkasteltuna tutkielmani aihe vaikuttaa ensisilmäyksellä melko turvalliselta, eikä moraalisesti arveluttavia tekijöitä näytä edes olevan. Mitä kyseenalaista muka voisi olla aikuisten ihmisten ylläpitämässä sivustossa, jossa hyvässä yhteisymmärryksessä jaetaan hauskoja juttuja lasten maailmasta? Lähempi aiheen sisälle pääseminen nostaa kuitenkin esiin monta puolta, joihin on syytä kiinnittää tarkemmin huomiota.

Tutkimuseettisesti voidaan lähteä liikkeelle siitä, että pro gradu- työni tulee esittämään oman tulkintansa ihmisistä, eritoten heidän käyttäytymisestään toistensa kanssa. Toisin sanoen minä tutkijana havainnoin ihmisten toimintaa ja teen lopulta täysin omat johtopäätökseni tästä toiminnasta. Aina, kun kyse on jonkin toiminnan tulkitsemisesta, tutkijan tulee varautua siihen, etteivät toimijat välttämättä ole samaa mieltä tulkinnasta. Tätä ei tarvitse nähdä ongelmana vaan ikään kuin myönteisenä haasteena tutkielmalle. Sen sijaan, että pelkään tekeväni vääriä johtopäätöksiä tutkielmassani, minun tulee rohkeasti tehdä havaintoja erilaisista näkökulmista ja perustellusti nivoa ne yhteen, jotta onnistun tekemään kaikin tavoin kattavan analyysin. Koko pro gradu -työn ajan otan tietoisesti riskejä, joista näen olevan enemmän hyötyä kuin haittaa lopputuloksen kannalta. Minulla on lopulta tutkijana vastuu siitä, miten tutkimaani ilmiötä ja tutkittaviani tulkitsen ja kuinka hyvin tässä tehtävässä onnistun.

Tämän pro gradu- tutkielman keskeiset taustatekijät muodostuvat nimenomaan ihmisten välisestä vuorovaikutuksesta. Tällöin minun tutkijana tulee tiedostaa, että teen etnografista tutkimusta, so. teen tulkintani niistä ihmisten vuorovaikutuksellisista toiminnoista, joita tutkimuskentälläni havaitsen. Minun tulee siis kuljettaa läpi pro gradu- työni ajatus, että analysoimani tulokset syntyvät juuri interaktiivisten tekijöiden ansiosta: tutkielman tulokset eivät muodostu elottomasta tekstistä, vaan oikeiden henkilöiden välisistä keskusteluista, jotka ovat aina tulkinnanvaraisia.

Verkossa tapahtuva kulttuurintutkimus on olennainen osa tätä päivää. Samalla se on äärimmäisen haastavaa, sillä digitaaliseen aikakauteen siirtyminen on tapahtunut nopeasti,

eivätkä ihmiset saavuta välttämättä koskaan samanlaisia ymmärryksen tasoja internetkäyttäytymisessä. On esimerkiksi otettava huomioon, että internet toiminta-alustana on hyvin erilainen eläkkeellä olevalle vanhukselle kuin 20-vuotiaalle, IT-alaa opiskelevalle nuorukaiselle. Ehkä juuri siksi suurin haaste pro gradu- tutkielmalleni muodostuikin valitsemani tutkimuskentästä. Pyrin modernilla otteella rikkomaan perinteisen etnografisen tutkimuksen rajoja; sen sijaan, että olisin lähestynyt tutkittaviani henkilökohtaisesti, haastatellut heitä ja pyytännyt keräämään aineistoa (tässä tapauksessa muistiin kirjoitettuja ”lasten suusta” -juttuja), luulin valinneeni mielestäni helpomman tien liittymällä suljetun internetyhteisön jäseneksi ja käyttämällä osallistuvaa havainnointia tutkimusmenetelmänä. Valinta ei helpottanut tutkielman etenemistä, vaan johti erilaisten, ennalta arvaamattomien haasteiden eteen, joiden käsittelyyn esitän seuraavaksi käyttämiäni keinoja.

Suhtaudun verkkoon siten, että se on minulle sekä väline (osaan käyttää nettiä ja toimia siellä), lähde (sivuston sisältö on tutkielmani kannalta oleellista) että kohde (netillä on valmiudet näyttäytyä minulle tutkimuskenttänä). Tämä tutkimustapa synnytti kuitenkin aivan uudenlaista problematiikkaa. Ensinnäkin minun on ymmärrettävä, että huolimatta fyysisestä etäisyydestä tutkittaviini, heidän jokapäiväiset tapansa käyttäytyä ja toimia ovat läsnä siinä tekstissä, jota he toisilleen Facebook -sivustolla tuottavat. Minun on otettava nämä ihmisten kirjoitukset yhtä vakavasti kuin ottaisin puhutun tutkimustilanteen, sillä nämä ihmiset nimenomaan keskustelevat keskenään. Toiseksi, internetmaailma luo eräänlaisen yksityisyyden suojan, koska ihminen ei ole kasvokkain muiden kanssa. Muun muassa sosiaalista mediaa tutkinut Kozinets käy teoksessaan *Netnography: doing ethnographic research online* läpi sitä, kuinka anonyymisyys (täysi tunnistamattomuus) ja pseudonyymisyys (valenimen käyttäminen) on otettava nettitutkimuksessa huomioon³¹. Minun on tutkijana muistettava, että julkisilta näyttävistä käyttäjäprofiileista huolimatta ryhmäläisten keskinäinen kanssakäyminen ei ole täysin avointa. Toki tämä yksityisyys on omassa tutkimuskentässäni melko näennäistä, sillä Lasten suusta- ryhmän jäseneksi pääsee vain omalla profiilillaan³². Oletus siis on, että kaikki ryhmän jäsenet esiintyvät yhteisössä omana itsenään. Lisäksi tulee muistaa, että niin aktuaalisessa kuin virtuaalimaailmassa etnografia on kontekstualisointia: tutkijan ei kannatakaan käyttää kovasti aikaa sen miettimiseen, onko jokin netissä kerrottu totta. Se on joka tapauksessa ”ääneen” ilmaistu, jolloin se on tietyllä tavalla totta toimijalleen. Tähän tukeutuen suhtaudunkin tutkittavieni

³¹ Kozinets 2010, 131.

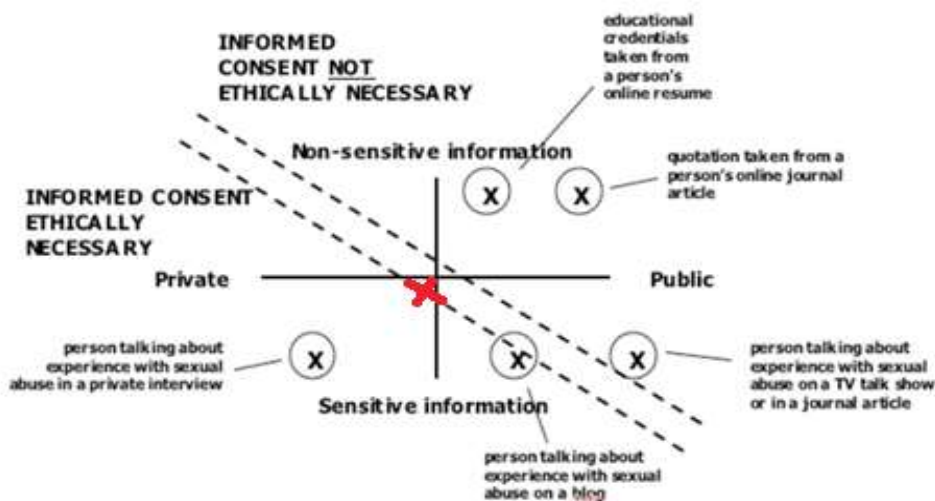
³² Tässä ote ryhmän säännöistä: ”Ryhmään pyrkivällä tulee olla profiilikuvanaan kuva ITSESTÄÄN, jotta tiedän, että olet 'oikea ihminen'.”(Kts. Liite: Lasten suusta- sivun säännöt).

kertomukseen totuuksina, jotka kuvaavat tutkimaani ilmiötä.³³ Kolmanneksi, en voi suhtautua sivuston kertomuksiin täysin samalla tavoin kuin esimerkiksi Kaivola-Bregenhøj haastattellessaan Juho Oksasta tarinankertojana. Toisin kuin Juho Oksanen, tutkimuskenttäni kertojat saavat aikaa valmistella kertomaansa, voivat muokata sitä vielä julkaisun jälkeenkin ja jopa myöhemmin poistaa tekstinsä, jos alkavat jostain syystä katumaan julkaisuaan. Minun tulee siis huomioida, että julkaisut, jotka valikoin tutkimusaineistokseni, eivät välttämättä ole kertojilleen mielekkäimpiä: palaankin jälleen siihen riskitilanteeseen, että tulkintani saattavat olla vääränlaisia tutkittavieni mielestä.

Pohdin pitkään sitä, kuinka onnistuisin toimimaan tällä kentällä tutkimuseettisesti parhaalla mahdollisella tavalla. Kerätessäni sivustolta itselleni aineistoa en vielä ollut kertonut tutkittavilleni tarkoitukseni. Suoritin ensimmäisen aineistonkeruun keväällä 2015 ja vasta samana kesänä otin yhteyttä sivuston ylläpitäjään. Kerroin rehellisesti, omalla profiilillani, mitä olen tekemässä ja kysyin ylläpitäjältä, tulisiko minun kertoa toimistani myös julkisesti ryhmäläisille. Ylläpitäjän mukaan esiin tuloni ei olisi välttämätöntä, mutta hän uskoi sen edesauttavan pro gradu- työtäni ja lisäävän ryhmäläisten arvostusta sekä minua että korkeakoulututkimusta kohtaan. Tästä huolimatta arastelin edelleen kertoa tutkielmasta. Käytin paljon aikaa pohtimalla, haluanko ääneni kuuluviin ja tutkittavieni tietävän toiminnastani. Pelkäsin pohjimmiltani sitä, kuinka läsnäolon tutkimuskentässä vaikuttaisi tutkittavieni käyttäytymiseen. Aloin epäroidä kentän muuttumista, sitä, ettei kirjoituksia ja kommentteja tulisi enää yhtä vapaamuotoisesti kuin ennen tai että ihmiset kokisivat tutkijan läsnäolon vaivaannuttavana. Lopulta päätin ilmiäntäni ja kirjoitin ryhmän seinälle julkaisun, jossa kerroin, kuka olen, mitä olen tekemässä ja mitä tältä ryhmältä tutkielmaani haluan. Lisäksi kerroin mahdollisesta arkistointikäytännöstä ja kehoitin kääntymään puoleeni, vaikka yksityisviestillä, jos mieleen tulee jotakin kysyttävää. Lopuksi esitin toivomuksen, että sivuston toiminta jatkuisi entiseen tapansa, huolimatta siitä tiedosta, että sitä seuraa myös tutkija. Tämä esiin tulo oli parasta, mitä pro gradu- työni eteen päätin tehdä: vajaan tunnin aikana julkaisustani se sai yli 40 tykkäystä sekä kommentteja, kuinka hienolta tutkielmani aihe kuulostaa. Ryhmäläiset toivottivat onnea urakkaan ja koin saavani kollektiivisen hyväksynnän tutkielmalleni.

³³ Kuulin ajatuksen ”etnografia on kontekstualisointia” Digitaalisen kulttuurin tutkija Anna Haverisen esittämänä Turun yliopiston järjestämällä etnografian erikoiskurssilla syksyllä 2015. (Haverinen, 2015).

Koin, että gradutyöhöni liittyvien tutkimuseettisten kysymysten tiedostaminen ja kyky vastata niihin ovat työn onnistumisen suhteen ehdottomia. Siksi lisäsin vielä tämän luvun loppuun amerikkalaisten internettutkijoiden Heidi McKeen ja James Porterin luoman kaavion eettisestä tutkimuksesta verkossa. Tämä muun muassa auttoi minut tutkijana helposti hahmottamaan, kuinka avoimia ja kuitenkin välillä hyvin intiimejä analysoimani julkaisut ovat ja kuinka kuitenkin voin suhtautua niihin tutkimustani vastaavalla ennakkoluulottomuudella. Esimerkiksi huomaan jonkin arkaluontoisen julkaisun olevan helposti anonymisoitavissa ja voin siis käyttää sitä, kunhan suoritan tarvittavat toimenpiteet yksittäisten henkilöiden suojaamiseksi. Ennen kaikkea kaavio kuitenkin osoitti, kuinka melko turvallisella tutkimuskentällä gradutyötäni suoritan. Tämä mielestäni oli tärkeä osa oppimisprosessia, sillä kyseistä kaaviota on mielekästä käyttää yhä uudelleen, hyvin erilaisissa tutkimustilanteissa.

34

3. Lasten suusta kertomusperinteen muotona ennen ja nyt

Tässä analyysiluvussa käsittelen aluksi folkloristisen tieteenkäsityksen kannalta kiintoisaa aihepiiriä: sijoitan rinnakkain vanhaa ja uutta tutkimustraditiota ja tarkastelen niissä esiintyviä merkitysrakenteita tutkimaani ilmiötä vasten. Tämän jälkeen siirryn

³⁴ Kaavio kertoo siitä, minkälaiset tutkimuksen osapuolten väliset suhteet saattavat olla ja miten nämä suhteet vaikuttavat itse tutkimukseen. Kaavassa esiintyvä, itse lisäämäni punainen rasti kuvaa tämän tutkimuksen lähtöasetelmia tutkijan ja tutkittavien välillä. Muuten kaavio on suoraan McKeen ja Porterin verkkojulkaisusta vuodelta 2009 (McKee & Porter 2009, 11).

tutkimusilmiön kokonaisvaltaiseen määrittelyyn: 1) kuvailen alkuperäistä vuorovaikutustilannetta lapsen ja aikuisen välillä, 2) tarkastelen lyhyesti ”lasten suusta”-ilmiötä valitsemieni lajiluokitusten valossa, 3) paikallistan huumoria ja koomisia elementtejä, joita lasten suusta päässeistä jutuissa näyttäytyy ja 4) kuvailen, miten ”lasten suusta” uudelleen kerrottuna on muuttanut muotoaan. Analyysiluvun lopuksi esittelen varsinaisen tutkimuskenttäni. Nostan esiin esimerkkejä tutkimusaineistostani teemoittelua apuna käyttäen. Tämän ansiosta analyysiluku rakentuu omaksi kokonaisuudekseen, mikä selkeyttää analyysiluvun neljä käsittelemistä.

Nopeasti tarkasteltuna lasten suusta kuultu sanomus voidaan käsittää melko suorasti humoristisena, vitsin kaltaisena sutkauksena. Näin yksinkertaisesti tätä ilmiötä ei kuitenkaan voida selittää. Huomionarvoista tässä on myös se, että perinteenlajien tutkimuksessa itsessään on tapahtunut viime vuosikymmeninä voimakkaita muutoksia. Tämän vuoksi koin kiinnostavaksi kontekstualisoida tutkimusaineistoani siten, että nostin muutamista tallenteista esiin vanhan perinnelajiluokituksen tunnusmerkkejä. Havaitsin osassa julkaisuja vitsimäisiä piirteitä, kun taas osa saavutti hyvin kaskumaisen muodon. Tämä tarkastelutapa on kuitenkin tietyiltä osin vanhentunut, sillä nykytutkimusta hallitsee käsitys suhtautua perinnelajien näyttäytymiseen avoimina, tilanteeseen sidottuina ja muuntautumiskykyisinä genreinä³⁵. Tämä analyysiluku lähteekin liikkeelle luoden lyhyen keskustelun vanhan ja uuden tieteenkäsityksen välillä. Tällä tavoin osoitan, että niitä on tietyissä asiayhteyksissä mielekästä tarkastella rinnakkain, paradigmojen muutoksista huolimatta.

Kun edellä mainittu pohjatyö on tehty, selvennän sen, millainen lasten suustavuorovaikutustilanne ylipäänsä on. Luon myös hieman johdantoa tarkemmin lyhyen katsauksen ilmiön historiaan: miten lasten suusta kuultuja juttuja on ennen internetaikaa kerrottu eteenpäin. Sovellan tässä kohdin myös vanhasta tieteenkäsityksestä oppimaani nähdä lasten suusta kuultu tiettyjen kertomusperinteen lajien ilmentymänä. On tämän tutkielman kannalta rikastuttavaa löytää osasta tutkimusaineistoa kaskumaisia ja vitsimäisiä piirteitä.

Tämän tutkielman yksi olennaisimmista tehtävistä on kuitenkin vastata siihen, kuinka lasten suusta kuultuja juttuja kerrotaan aikuisten kesken eteenpäin internetalustaa apuna käyttäen. Siksi ensimmäisen analyysiluvun loppuosa keskittyy tarkastelemaan, *millaisia nämä aikuisten tuottamat julkaisut Facebookissa ovat*. Toisin sanoen esittelen tämän analyysiluvun

³⁵ Siteeraan mm. Kaarinan Kosken näkemystä asiasta myöhemmin tässä luvussa.

lopussa läpi ne tutkimusaineistoni tallenteet, jotka kuvastavat parhaiten sitä, millaisia julkaisuja tutkimallani sivustolla esiintyy. Koska itse sivustolla olevia julkaisuja on satoja, joista valitsin tutkimusaineistokseni 60 julkaisua³⁶, olen jakanut niiden sisällön muutaman kattoteeman alaisuuteen. Täten tutkittavan ilmiön kokonaiskuva selkiytyy sekä auttaa osaltaan mahdollisen jatkotutkimuksen tekoa³⁷.

3.1 Kertomusperinteen lajien kasaumasta kohti modernia genrekäsitystä

Pyrkiessäni ymmärtämään tutkimani ilmiön rakenteita ajauduin aluksi vanhanaikaisen perinteenlajiluokituksen äärelle. Graduprosessini oli jo pitkällä omaksuessani aiemman, suljetun lajiluokituksen vastapainoksi moderniin lajikäsitykseen liittyvää tietoa. Seuraavaksi käyn läpi tätä prosessia; esittelen sen osan suullisen perinteenlajin historiasta, jonka alun perin näin kuuluvaksi omaan tutkielmaani, osoitan esimerkkien avulla ne perinteenlajit, joita havaitsin tutkimissani julkaisuissa ja lopuksi osoitan, kuinka vanha ja uusi tieto voivat edelleen toimia rinnakkain. Ennen kaikkea nostan esiin tämän hyvin kiinnostavan paradigman muutoksen folkloristiikan tutkimushistoriassa; perinteenlajeja ei enää nähty mieleiseksi tutkia tarkasti rajattuina ja luokiteltuina lajityypeinä, vaan valtaan nousi niiden ymmärtäminen avoimina, joustavina ja esitystilanteen luonteesta riippuen tietynlaisina ”lajisekoituksina”, so. genreinä³⁸. Asetankin seuraavaksi vanhan ja uuden tutkimustiedon rinnakkain, sillä pidin niiden teorioiden ymmärtämistä ja soveltamista tähän työhön tärkeänä osana oppimisprosessia, joka pro gradu- työn kirjoittamiseen kuuluu. On kuitenkin muistettava se, etten analysoi lasten suusta- kerrontatilanteita niin sanotussa alkuperäisessä vuorovaikutustilanteessa, jolloin aikuinen vastaanottaa lapsen sanomisen. Tarkastelen aiemmin tapahtunutta interaktiota aikuisen ja lapsen välillä aikuisen uudelleen kertomana julkaisuna internetyhteisössä, joten sivuutan tarkoituksella alkuperäisen

³⁶ Kts. Kohta 2.2.1. Tutkimuskentän rajausta.

³⁷ Tässä tutkielmassa ei esimerkiksi ole mahdollista suorittaa aineistoon syvemmälle menevää teemanalyysiä, so. nostaa esiin eri julkaisujen sisällöistä kumpuavia merkityksiä. Tässä olisikin yksi selkeä jatkotutkimuksen aihe (kts. myös luku 6 jatkotutkimuksesta).

³⁸ Tässä työssä käsitteet ”genre” ja ”lajityyppi” näyttävät synonyymisinä. Käytän käsitteitä sen mukaan, kuinka ne sopivat yhteen kulloisenkin käsittelemäni ajanjakson kanssa. Toisin sanoen Hongon aikakaudesta puhuessani käytän termiä lajityyppi, kun taas 1990-luvulle tultaessa termiksi valikoituu genre. On myös muistettava, että paradigman muutoksesta huolimatta perinteenlajien käsittäminen avoimina on ongelmallista, sillä ne yleensä lopulta määritellään tiettyyn genreen kuuluvaksi.

vuorovaikutustilanteen. En myöskään huomioi aikuisen tekemää taustatyötä, jonka hän on tehnyt julkaistessaan kuulemansa muokattuna ja tekstimuodossa Facebookiin. Havaitessani perinteenlajeja tulkintani perustuu täysin Lasten suusta- sivustolta keräämiini julkaisuihin.

Olen tässä ottanut huomioon sen, että perinteenlajien suljettu luokitus näyttäytyy nykytutkimuksessa peräti muinaisjäänteinä, kun taas avoin genrekäsitys antaa muun muassa narratiiviselle tutkimukselle huomattavasti enemmän liikkumavaraa. Suljettu luokitus sisällytetään usein nykyään vain arkistoaineksen parissa tehtävään tutkimukseen, eikä sille suoda sijaa elävässä perinteessä. Kaikki tieteellinen tutkimus kuitenkin perustuu vanhan ja uuden tiedon paradigmoihin, pureutuen juuri vanhojen käsitysten ja uuden informaation välisiin muutostiloihin, jolloin vallalla olevat käsitykset väistämättä muokkautuvat. Paradigmojen eli tieteellisen tiedon kulloistenkin oppirakennelmien muutoksiin tulee kiinnittää huomiota, varsinkin silloin, kun tutkijana esittää tulkinnan ennen tutkimattomasta ilmiöstä tai tarjoaa aiemmin tutkitulle uusia näkökulmia. Tässä tutkielmassa vanhan ja uuden perinnelajianalyysin välille luotu ”dialogi” tuo syvyyttä työn myöhemmässä vaiheessa esitettyihin näkökulmiin. Vaikka tämä asetelma ei olekaan tämän tutkielman kannalta olennaisin tarkastelun kohde, se osoittaa, kuinka monelta näkökannalta olen tutkimusvaiheessa aiheitani pohtinut. Asetelma kuvastaa siis tärkeää roolia osana tämän tutkielman oppimisprosessia.

Suljettu lajiluokitus vallitsevana käsityksenä perinteenlajien tutkimuksessa oli murtumassa 1970–1980-luvuilla. Kuitenkin vielä vuonna 1980 Lauri Honko³⁹ esitti oman parannellun versionsa antropologi C. Scott Littletonin muodostamasta kaaviosta, joka määrittelee kertomusperinteen keskeisimmät lajikäsitteet ”kahden muuttujan kuvaamina”. Vaikka Honko itsekkin jo tuolloin kritisoi tällaista karkeaa eri lajimääritelmien käyttöä, hän ei onnistunut vanhan ja uuden tiedonkäsityksen murroskaudessa irtautumaan luokittelevasta tyylistään. Kaavion yhteydessä Honko kehotti käsittämään perinteen lajit *ideaalityyppeinä*, eli reaali maailmasta irrotettuina, osittain päällekkäisinä lajiluokituksina. Tätä pro gradu -työtä ajatellen edellinen inspiroi käyttämään suljettua lajiluokitusta osana nykytutkimusta ja Hongon teoria vaikutti kelvolliselta myös nykytutkijan tarpeisiin: kaavio tuntui soveltuvan

³⁹ Lauri Honko (1932-2002) oli folkloristiikan ja uskontotieteen tutkija, jonka teoreettinen tietämys ulottui useammalle eri tieteenalalle. Honko on kiistatta yksi tärkeimmistä suomalaisen kulttuurintutkimuksen aseman vahvistajista sekä kansainvälisen yhteistyön kehittäjistä. (Hiiskuttua, Turun yliopiston historian, kulttuurin ja taiteiden tutkimuksen laitoksen verkkolehti: Turun yliopiston kulttuurintutkimuksen suurmies Lauri Honko oli monessa aikaansa edellä. 12.5.2016.)

pohjustamaan väitteitäni siitä, mitä kertomusperinteen lajeja tutkimani ilmiö sisältää. Toisin sanoen tämän kaavion avulla esimerkiksi tarina muuntuu siihen perinteenlajin yhteyteen, jossa se kulloisessakin asiayhteydessä on olennaisinta: tositapahtumia kuvaava, mutta ylliluonnollista ainesta sisältävä tarina määritellään memoraatiksi, kun taas sadunomainen, fabuloitu tarina on vaikkapa maailman syntyyn liittyvä kertomus.⁴⁰

Itse alkuperä paradigmojen muutoksessa ulottuu jo 1960-luvun tieteen käsityksen käännekohtiin asti, jolloin kertomustraditioiden tarkastelussa ei pelkästään keskitytty arkistoituihin, menneisyyteen kuuluvaan aineistoon, vaan mielenkiinto siirrettiin myös nykyhetkeen ja siinä tapahtuviin kertomuksiin ja kertojiin⁴¹. Tuolloin vallalle nousi kulttuuri- ja sosiaaliantropologiasta vaikutteita saanut tutkimussuuntaus, jossa folklore ei enää ollutkaan pelkkää menneisyydestä kertovaa arkistoinesta; nyt huomioitiin se, että perinteenvälittyminen on jatkuvasti liikkeellä oleva kulttuurinen viestintäväline. Mielenkiinto kohdistui siihen, miten perinne välittyy, mikä sen merkitys yhteisössä on ja millä tavoin sitä käytetään.⁴² Tämä suunnanmuutos on väistämättä vaikuttanut siihen, kuinka folkloristisessa perinteenlajitutkimuksessa siirryttiin suljetusta lajiluokituksesta avoimeen, joustavaan ja esitystilanteesta riippuvaiseen eri lajityyppien piirteiden havaitsemiseen. Tässä kohtaa on aiheellista käyttää esimerkkinä Anna-Leena Siikalan artikkelia⁴³, josta ennen kaikkea selviää, miten 2000-luvulle tultaessa suhtautuminen eri perinnelajityyppien erottelamiseen (ja erittelemiseen) on muuttunut Hongon ajoista.

Siikala esittelee joukon esityskeskeisen koulukunnan edustamia tutkijoita, jotka ovat jo vuosikymmeniä kuljettaneet mukanaan genren käsitettä ja päivittäneet sekä täydentäneet sitä uudenlaisten tutkimusnäkökulmien mukaan⁴⁴. Mikä artikkelissa nousee tämän pro gradu-työn kannalta keskeiseksi, on modernin genrenäkemyksen nostaminen Hongon lajiluokittelun rinnalle: sen sijaan, että puhuttaisiin tarkkaan luokitelluista kategorioista, genre tulisi käsittää

⁴⁰ Kaavio oli hyvin yleisesti käytetty folkloristiikan tutkimuskentällä ennen avoimen lajikäsityksen valtaan tuloa. Tässä käytetty kaavio teoksesta ”Kertojat ja kuulijat. Kalevalaseuran vuosikirja 60” (Honko 1980, 23).

⁴¹ Vakimo 2008, 7.

⁴² Enges 2012, 52.

⁴³ Siikalan artikkelissa (2000) esiin nouseva genreteoria rakentuu toki hänen omiin tutkimuksiinsa Cookin Saarten historiagenreistä 1980-1990-luvuilla, mutta tietyt siinä esiintyvät käsitteet palvelevat myös tätä pro gradu-työtä. Artikkelin avaa joka tapauksessa sopivasti nykyaikaisen perinteenlajitutkimuksen periaatteita ja korostaa vanhan sekä uuden lajiluokitussysteemin eroja.

⁴⁴ Siikala esittelee lyhyesti esityskeskeisen koulukunnan kansainväliset ”virstanpylväät” teorioineen, mm. Mihail Bahtinin, Richard Baumannin, William F. Hanksin ja Charles L. Briggsin (Siikala 2000, 218-220).

jonkin esityksen uudelleen tuottamisen kehyksenä. Siikala linkittää yhteen sen, kuinka genren käsitys on muotoutunut 2000-luvulle tultaessa omanlaisekseen. Alkusysäyksenä voitaneen pitää neuvostoliittolaisen kirjallisuudentutkija Mihail Bahtinin (1895–1975) suunnannäyttöä ymmärtää intertekstuaalisuus⁴⁵ eri genrejen välillä. Bahtinin mukaan puheen genret voidaan karkeasti jakaa primaarisiin ja sekundaarisiin tyyppeihin: on esim. jokin teos, näytelmä tai muu esitys, jonka elementtejä voidaan yhdistää toisiin asiayhteyksiin. Niin sanottu alkuperäinen esitys saa toisaalla uuden muodon, säilyttäen silti alkuperäisessä asussaan olevan tunnustettavuuden. Kun alkuperäinen esitys ja siihen liittyvät kokemukset ja uudelleentulkinnat keskustelevat keskenään, syntyy intertekstuaalisia suhteita eri genrejen välillä. Tämän näkemyksen kehittämistä jatkoivatkin amerikkalaistutkijat Briggs ja Baumann. He käytännössä avasivat Bahtinin avulla *genren* käsitteen kehottamalla ymmärtämään se *diskurssissa jatkuvasti muuttuvana, dynaamisena elementtinä*.⁴⁶

Siikala puhuu hyvin spesifeistä käsitteistä tarkastellessaan Cookin saarten asukkaiden perinteen tuottamista. Esimerkiksi hän selvittää määritelmän *korero*⁴⁷, joka kuuluu kattokäsitteen *tumu koreros* alaisuuteen sekä kertoo, mistä on kyse *tua taito*-kertomuksissa⁴⁸. On kuitenkin huomioitava muutama seikka, joka yhdistää *koreroa* ja tämän pro gradu -tutkielman julkaisuja. Ensinnäkin kertojan ja yleisön välillä on selkeästi oltava vuorovaikutusta, muuten kertomusta ei synny. Toisekseen kertomukseen liittyvät tietynlaiset odotukset ja latautuneisuus, jotka ilmiselvästi näkyvät sekä Siikalan tallentamissa esimerkkikertomuksissa että niissä Lasten suusta- sivuston julkaisuissa, joista on tykätty tai joita on kommentoitu. Kolmanneksi sekä *korero*- kertomuksissa että lasten suusta -julkaisuissa kertojan tehtävänä on paikallistaa jokin tapahtuma ja välittää tämä kuulijoilleen. Vaikka tähän loppuu *koreron* ja Lasten suusta -sivuston julkaisujen yhtäläisyydet, *tua*

⁴⁵ Intertekstuaalisuus tarkoittaa kahden tai useamman tarkasteltavan tekstin nivoutumista tai kutoutumista yhteen. Vastakkain voivat olla esim. vanha ja uusi tieto, jotka niin sanotusti kohtaavat ja keskustelevat keskenään.

⁴⁶ Siikala 2000, 218–220. Kursivointi lopussa on omani, sillä pidin sitä uuden ja vanhan tieteenkäsityksen vertailun kannalta merkittävänä. Alkuperäinen muoto sivulla 220: ---”have opened up a way of dealing genres as dynamic, changing elements of discourse”.

⁴⁷ Korero on Siikalan mukaan eräänlainen metagenre, metadiskurssi, jonka käyttäjä hyödyntää eri strategioita. Korero on esimerkiksi kertomus, joka sisältää aina samat tarkoitukset sekä saman toiminnallisen kentän, mutta näyttäytyy ja esiintyy eri muodoissa. Siikala yhdistää koreron amerikkalaisantropologi William F. Hanksin määritelmään genrestä: kyse on tietyllä tavalla latautuneesta ja tiettyjä odotuksia sisältävästä asetelmasta ja työvälineestä, jota tarvitaan, jotta tietty diskurssi voidaan vastaanottaa ja sitä voidaan uudelleen tulkita. Korero myös vaatii esittäjältään sen vahvaa osaamista. (Siikala 2000, 226–227.)

⁴⁸ *Tua taito*-kertomukset ovat toistettavia, osiin jaettavia kertomuksia, joilla on jokapäiväisessä diskurssissa aina eri ”elämä”. Toisin kuin *korerot*, *tua taitoja* voivat esittää myös henkilöt, joilla ei ole aikaisempaa kokemusta kertojina. (Siikala 2000, 235.)

taitossa puolestaan ilmenee yhtäläisyyksiä: siinä kertojalta ei vaadita aiempaa kokemusta kerronnasta, ja kertomus muokkautuu *koreroa* vapaammin jokapäiväisessä diskurssissa. Näin käy myös lasten suusta- julkaisuille: ne ovat aikuisten uudelleen tuottamia kertomuksia, jotka syntyvät kulloisenkin tilanteen ja tapahtuman myötä sekä saavat uudelleen kerrottuina oman yksilöllisen asunsa. Huomionarvoisinta tässä on se, että tutkimuksen näkökulmat, painopisteet ja jopa tulokset muuttuvat merkittävästi, jos tutkittavaa lähestytään Hongon määritelmien sijaan Siikalan näkökulmista.

Siikalan lisäksi Kaarina Koski on väitöskirjassaan (2011) pohtinut lajiluokitukseen liittyviä ongelmia. Koski käy Siikalan tapaan läpi avoimen genrekäsityksen syntyä ja siihen liittyviä teoretikkoja⁴⁹. Se, mitä Kosken sanomana haluan nostaa esiin, on juuri määritelmä perinteenlajista avoimena systeeminä:

Avoin lajinäkemyks ei tähtää kiinteään lajijärjestelmän luomiseen vaan se lähestyy tekstejä käyttötilanteissaan, kertojien ja kuulijoiden tunnistamina tuottamisen ja tulkinnan kehyksinä. Tästä näkökulmasta lajit voivat olla tilannesidonnaisia ja muuntuvia, eikä niistä näin ollen voi tehdä yksiselitteisiä, pysyviä määritelmiä. Lajit koostuvat piirteistä, jotka kuulijat ovat tottuneet yhdistämään tiettyihin puhetilanteisiin, ilmaistuihin sisältöihin ja niiden tulkintatapoihin. Lajien tunteminen auttaa ymmärtämistä ja ymmärretyksi tulemista, mutta myös niistä poikkeaminen on tavallista.⁵⁰

Edellinen kiteyttää sen, kuinka suljettu lajiluokitus on perusteltavaa korvata tällä modernilla, avoimella seuraajallaan. On edelleen hyvä tunnistaa kertomuksissa tiettyjen perinteenlajien merkkejä, mutta on myös hyväksyttävä, että eri lajien näyttäytyminen riippuu aina kertomuksen esityksestä, sen kertojasta ja sen vastaanotosta.

Kaiken lisäksi Matti Hyvärinen on artikkelissaan *Analyzing Narrative Genres* todennut, kuinka vaikeaa on havaita puhtaat, primaariset genret esimerkiksi vitsejä analysoidessa. Hyvärinen toteaa genrejen olevan muotoja, joiden tulee olla sisällöltään muokkautuneita, jotta niitä voidaan välittää eteenpäin. Hän nojaa australialaisiin lingvistiikan tutkijoihin J.R. Martiniin ja D. Roseen, joiden mukaan genre ei koskaan ole mikään valmiiksi luotu kehys,

⁴⁹ Koski 2011, 51–52.

⁵⁰ Koski 2011, 51.

vaan se tulee opetella aina uudestaan eri kielenkäyttäjien keskuudessa.⁵¹ Hyvärinen mukaan narratiivit nousevat kulloisestakin keskusteluun sisältyvästä kehyksestä, ja niissä näkyy kerronnan eri konventiot. Näissä kehyksissä ei siis ole puhtaasti erotettavia genrejä, vaan merkkejä niistä, jonka ansiosta ne motivoivat osaltaan ihmisiä sosiaaliseen toimintaan.⁵²

Käytyäni läpi tämän vertailun vanhan ja uuden tieteenkäsityksen perinteenlajien tutkimuksesta ymmärsin, ettei tarkkaan rajattuja ja luokiteltuja perinteen lajeja ole enää mielekästä etsiä tutkimastani ilmiöstä. Ei ainakaan siten, kuin se alun perin oli tarkoitus tehdä. Omaksuin Siikalan artikkelista esiin nousseet näkemykset siitä, miten perinnelaji(t) nykytutkimuksessa tulee ymmärtää, ja kuinka ne voidaan kuitenkin nostaa tarkasteltavaksi tämän työn tarkoitusta palvellen. Siikalan oma tutkimus tässä artikkelissa oli myös etäinen omaan pro gradu- tutkielmaan verrattuna: on kieltämättä haastavaa nähdä yhtäläisyyksiä Cookin saarella asuvan alkuperäisväestön ja 2010-luvun suomalaisten Facebook -käyttäjien välillä. Näiden kahden yläpuolelle määrittyi kuitenkin samankaltainen käsitys *sosiaalisesta vuorovaikutuksesta*, jonka toimintaa säätelevät ja hallinnoivat tietyt genrejen merkit.

Nyt kun olen käynyt keskustelun perinteenlajien tutkimuksessa käytettyjen, vanhan ja uuden, paradigmojen välillä, pystyn paljon selkeämmin määrittelemään, mitä ”lasten suusta” kokonaisuudessaan tarkoittaa. Seuraavaksi kuvailenkin, mistä sosiaaliseen tilanteisiin kuuluvista tekijöistä tämä ilmiö rakentuu, mitä vanhan tieteenkäsityksen mukaisia perinteenlajeja siitä on mahdollista löytää ja millaisena sen historia nopeasti tarkasteluna näyttäytyy.

3.2 Mitä ”lasten suusta” tarkoittaa?

3.2.1 Omanlaisensa vuorovaikutustilanne

Toin johdannossa esiin, kuinka käsite ”lasten suusta” voidaan ymmärtää monille tuttuna vuorovaikutustilanteena, jopa tarkemmin määriteltynä tiettyä logiikkaa noudattavana vuorovaikutustilanteiden ketjuna. Aiemmin mainitsin myös, kuinka ilmiö tunnetaan ainakin

⁵¹ Hyvärinen 2015, 183–186.

⁵² Emt., 190.

ruotsin- ja englanninkielisissä kulttuureissa⁵³ melko samankaltaisena suomenkieliseen verrattuna. Tässä kohtaa onkin hyvä kuvata pääpiirteittäin sitä, miten tällainen vuorovaikutustilanne rakentuu. Kuvauksen yhteydessä teen lyhyen katsauksen ilmiön historiaan, eli toisin sanoen tarkastelen, missä yhteyksissä ilmiö on ennen internetiaikaa näyttäytynyt. Tämä alaluku kertoo siis itse ilmiöstä, jotta voin seuraavaksi osoittaa, millaisena se näyttäytyy nykyhetkessä, yhtenä sivustona Facebookissa. Tarjoan täten myös itselleni tutkijana väylän luokitella valitsemani julkaisut tiettyihin teemoihin.

Alkuasetelma sellaiselle vuorovaikutustilanteelle, jota voidaan kuvailla termillä ”lasten suusta”, on suhteellisen huomaamaton. Usein tilanne lähtee liikkeelle melko arkisesta kanssakäymisestä aikuisen ja lapsen kesken. Tällaisissa sosiaalisissa kohtaamisissa havaitut tekijät, joita ovat esimerkiksi mukana olevien henkilöiden määrä, rooli ja merkityksellisyys suhteessa tapahtumien kulkuun, muuttuvat tilannekohtaisesti. Sillä ei ole merkitystä, ovatko toimijat aina samat, vaan sillä, mitä toimijat tällaisessa vuorovaikutustilanteessa tekevät. Toimijoiden sijaan huomio kiinnittyy siihen, kuinka radikaalisti vuorovaikutustilanteen ilmapiiri muuttuu, kun jokin tilanteen tekijöistä toimii odottamattomalla tavalla.

Odottamaton käänne täysin tavanomaisessa hetkessä tapahtuu lähes aina lapsen toimesta. Lapsi sanoo tai tekee jotakin, joka on aikuisen näkökulmasta jollain tavalla *poikkeuksellista*. Kyse voi olla siitä, kuinka lapsi ääneen ihmettelee jotakin itselleen vierasta asiaa. Monesti lapset myös muistavat joidenkin asioiden ja esineiden nimet väärin. Mitä taas tekemiseen tulee, lapset saattavat toimia jossain tilanteessa täysin yllättävällä tavalla. Vielä ei kuitenkaan puhuta spesifistä vuorovaikutustilanteesta, sillä lapsi ei itse tiedosta toimivansa erikoisella tavalla. Se, mikä lopulta konstruoi vuorovaikutustilanteen sellaiseksi, että sen ymmärtää ”lasten suusta” -tilanteena, on aikuisen reaktio lapsen toimintaan. Nimenomaan aikuinen kiinnittää lapsen sanomaan tai tekemään huomiota, kuullen sen aluksi kuin hauskana repliikkinä. Tämän seurauksena aikuinen pitää huomiotaan jostain syystä niin merkityksellisenä, että haluaa *kertoa sen eteenpäin*. Oikeastaan termi ”lasten suusta” on hieman harhaanjohtavaa: aina ei ole kysymys siitä, mitä lapsi sanoo aikuiselle, vaan tämä termi kattaa myös tilanteet, joissa lapsi yksin tai aikuinen lapsen kanssa on tehnyt jotain

⁵³ Käytin tutkimuskentän kartoitusvaiheessa Facebookissa hakusanoja ”Kul sager som barn säger” ja ”Kids say the darniest things”. Löysin kyllä aiheeseen liittyviä sivustoja, mutta jouduin rajaamaan ne pois tutkimuksesta kovin laihan sisältönsä vuoksi. Katso luku 2.2.1. Tutkimuskentän rajaus.

arkisesta erottuvaa⁵⁴. Väitteeni onkin, että termiä on oikeutettua käyttää aina, kun yllätyksetön, tavallinen ja itsestään selvä vuorovaikutustilanne aikuisen ja lapsen välillä muuntuu aikuisen ajattelun myötä jollakin tavalla poikkeukselliseksi. Tämän muuntumisen jälkeen vuorovaikutustilanne on saanut sellaista sisältöä, jonka aikuinen haluaa mahdollisimman nopeasti joko kertoa eteenpäin tai kirjoittaa ylös.

3.2.2. Sutkaus, kasku vai vitsi? Hieman suljetuista lajiluokituksista lasten suusta- tilanteissa

Tämän analyysiluvun alussa esitetty paradigmojen muutos oli varsinkin oman oppimisprosessini kannalta tärkeä tuoda esiin. Ja kuten aiemmin mainitsin, vanhan ja uuden tiedon välille on mahdollista rakentaa eräänlainen dialogi, huolimatta siitä, että vanha tieteenkäsitys on käytännössä väistynyt uuden tieltä. Tällä tarkoitan sitä, että käsitän tutkimusaineistostani nostettujen esimerkkijulkaisujen sisällöt kulloisenkin tilanteen ilmentymänä, so. ymmärrän aineistoni modernin tieteen näkökulmasta. Siitä huolimatta voin soveltaa aineistoon vanhaa tutkimustraditiota havaitsemalla tästä aineistosta kaskumaisia ja vitsimäisiä piirteitä. Käytänkin tässä kohdassa vanhoja perinteenlajien luokitusten malleja esimerkin muodossa. ”Lasten suusta” on ilmiö, jonka aikuinen on konstruoinut yhdessä toisten aikuisten kanssa, ja jota ei kuitenkaan voisi olla ilman lapsia olemassa. Kuten aiemmin on käynyt ilmi, kansanpuheessakaan kyse ei ole kaskusta eikä vitsistä, vaan yleisesti puhutaan sanomuksesta, sutkauksesta ja sanavääntelystä. Tästä syystä tuonkin lyhyesti esiin tieteellisen määritelmän myös sutkaukselle. Tämä tuo oman näkökulmansa siihen, miksi tutkimani ilmiö on kansanomaisia käsityksiä moninaisempi.

Mainitsen jälleen, että tässä tutkielmassa ei käsitellä lasten suusta -kertomuksia niiden alkuperäisessä esitystilanteessa, jossa ne juuri kansan kielellä ymmärretään sutkauksina. Lea Virtasen määrittelemänä sutkaukset ovat arkisiin tapahtumiin liittyviä, humoristisesti sävyttyneitä sanomuksia, jotka esittävät jonkin tapahtuneen yllättävällä tavalla. Kyseessä on sananparsien alalaji, jonka selkein tunnusmerkki on suorasukainen esitystapa.⁵⁵

⁵⁴ Aikuiset kertovat toisilleen usein tilanteista, joissa lapset ovat sanoneet tai tehneet jotakin hauskaa. Esimerkki lapsen toiminnasta (josta puuttuu varsinainen verbaalisuus) tulee omasta elämästäni: saavuin yhtenä iltana kotiin muun perheen ollessa jo nukkumassa. Keittiöön oli jätetty äidille ”iltapalaa”, joka oli rakennettu leluruoka-aineista ja tehty hyvin koristeellisesti. Huvittavan, ja siten eteenpäin kerrottavan tilanteesta teki se, että selvästi tarkkaan valitut pehmoeläimet odottivat äidin tulevan illallispöytään. Lapsen aiemmin tehty asetelma oli niin koominen näky, että sen halusi tallentaa valokuvaamalla mutta myös kertoa nopeasti muille lähipiirin aikuisille.

⁵⁵ Virtanen 1988, 227–228.

Suomalaisessa tutkimuksessa sutkaukset yhdistetään herkästi savolaisuuteen ennen kaikkea esitystapansa vuoksi. YLE:lle antamassaan haastattelussa Knuutila kertoo, kuinka itäsuomalaiset ottavat kielestä kaiken mahdollisen irti, kun taas lännessä asuvilla puhuminen on tarkemmin jäsenneiltyä, ikään kuin ”käyttötyökalu”. Ei siis ole yllättävää, että sutkauksia on kerätty juuri Itä-Suomen alueilta ja että perinne elää siellä vahvana tänäkin päivänä.⁵⁶ Sekin kertoo puolestaan, että paikallislehti Savon Sanomat julkaisee edelleen päivittäin jonkin sutkauksen: sekä paperiversiossa että nykyaikaan sopivasti myös internet-sivuillaan⁵⁷. Tämä on siis osasy sille, että joissain yhteyksissä lasten suusta kuultu yhdistetään sutkauksiin. Toisin sanoen on kulttuurisidonnaisia tilanteita, jolloin aikuinen tunnistaa lasten suusta kuulemansa sutkauksena, jolloin termi esiintyy satunnaisesti myös kansanpuheessa.

Äskeiseen suhteutettuna lasten suusta kuulluista sanomuksista olisi kuitenkin harhaanjohtavaa puhua pelkästään sutkauksina, joten lisään tähän tarkasteluun mukaan käsitteet *kasku* ja *vitsi*: kuvailen lyhyesti, mitä ne ovat, sivuten samalla niiden tutkimushistoriaa pääosin suomalaisen perinteentutkimuksen näkökulmista. Tämän ansiosta ”lasten suusta” ilmiönä kiinnittyi tietyiltä osin kaskun ja vitsin alaisuuteen.

Kasku- ja vitsiperinteeseen liittyvää tutkimusta on osittain havaittavissa jo 1800-luvulla. Kaarle Krohn⁵⁸ julkaisi vuonna 1885 luettelon SKS:n satukokoelmista, missä on erikseen eriteltynä pilasadut sekä enemmistönä huumoripainotteiset tarinat, joista kumpusi jo itsenäisiä kaskuaineiksia. Tämän pohjalta Antti Aarne⁵⁹ loi kuuluisan satutyypiluettelonsa ensimmäisen version vuonna 1910 ja vuotta myöhemmin täydennetyt laitoksen, jossa kaskuilla oli jo aineistoon nähden näyttävästi tilaa. Luettelo otettiin vastaan kansainvälisellä tasolla, sillä Aarnen aikalainen, amerikkalainen Stith Thompson täydensi luettelon vuonna 1927, jolloin käyttöön otettiin myös tutkijoiden keskuudessa tunnettu AT-luokitusjärjestelmä (lyhenne nimistä Aarne-Thompson). Kyseinen järjestelmä oli kiitelty ja kiistelty, ja sen kelpaavuus alentui arvottomaksi 1960–1970-luvuilla, jolloin performatiivisen (esityskeskeisen) perinteen tutkimus nosti USA:sta päätään, päätyen lopulta suomalaiseen

⁵⁶ Yle, uutiset, kulttuuri: Savolainen sutkaus huipentuu mehevään murjaisuun. 12.5.2016.

⁵⁷ Savon Sanomat, viihde: Sutkaus 9.5.2016. 12.5.2016.

⁵⁸ Kaarle Krohn (1863-1933) oli isänsä Julius Krohnin oppeja eteenpäin vievä kansanperinteen tutkija, jonka ansiosta suomalainen perinteentutkimus saavutti vakaan aseman tieteessä kansainvälistä tasoa myöten (Suomalaisen kirjallisuuden seura, Biografiakeskus: Kaarle Krohn (1863-1933)).

⁵⁹ Antti Aarne (1867-1925) muistetaan Kaarle Krohnia seuranneena perinteentutkijana mutta varsinkin kansainvälisellä tasolla ansioituneena satutyypien luokittelijana (375 humanistia. Helsingin yliopiston humanistinen tiedekunta: Antti Aarne. 12.5.2016).

tutkimukseen asti⁶⁰. Knuutilakin toteaa, kuinka hyvin pieni osa vitsi- ja kaskuaineuksesta sijoittuu AT:n tyyppiluettelon luokkiin⁶¹. Kaskujen yhdistäminen satuihin on saanut aikanaan myös kannatusta: esimerkiksi 1930-luvulla saksalaiset etnologit Will-Erich Peuckert ja Kurt Ranke näkivät kaskut satuja hyvin lähellä olevina, Ranken mukaan jopa ”satujen typistyminä”⁶². Huomionarvoista tässä on se, kuinka hyvä tilanne nykyisessä perinteentutkimuksessa on menneisyyteen verrattuna: eri tutkimustraditioita pyritään käyttämään yhdessä ja niitä onnistutaan soveltamaan modernien perinteen käytön alueilla, kuten digitaalista kulttuuria tutkittaessa.

Tutkimushistorian täydennykseksi on hyvä hieman avata sekä ”kaskun” että ”vitsin” käsitteitä. Sana kasku tulee alun perin venäjän kielen sanasta *skazka*, joka merkitsee satua, tarinaa tai (Lönnrotin määrittelemänä) kertomusta, myyttiä tai faabelia. Sen sisällöllinen merkitys on kuitenkin omanlaisensa. Knuutila kertoo, kuinka 1800-luvun folkloristisessa tutkimuksessa vitseille ja kaskuille ei suotu liiemmästi kiinnostusta ja niiden nähtiin oikeastaan vain pilaavan ehyet, kansallisen perinnön kannalta merkittävät kertomukset. Poikkeuksellisen asenteen tähän tuona vuosisatana ottivat itävaltalainen filologi J.G. von Hahn sekä (suomalaisessa, folkloristisessa oppihistoriassa tunnetumpi) Kaarle Krohn. Jälkimmäinen siteerasi von Hahnia toteamalla, kuinka satu ja pilajuttu ovat hyvin erilaisia ja mainitsi konkreettisen, tässä kohdin erittäin oleellisen esimerkin: totisen asun omaavan sadun tarkoitus on *ylentää* mieltä, kun taas pilajutun tehtävänä on mielen *ilahduttaminen*.⁶³ Knuutilan määritelmä kaskulle (kun sen mieltää folklorena) on seuraavanlainen:

--- kasku voidaan määritellä koomiseksi koetusta asiantilasta, tapahtumasta tai suhteesta kertovaksi, perinteisille muodoille rakentuvaksi sanalliseksi ilmaisuksi, jolle on ominaista konkreettisuus ja sisällöllinen yksinkertaisuus. Konkreettisuus tarkoittaa, että kaskujen aiheet solmiutuvat kertojien ja kuulijoiden elämän puitteisiin ja kokemuksiin. Yksinkertaisuus luonnehtii kaskujen kertomuksellisia ominaisuuksia: ne ovat pääasiassa lyhyitä (yleensä yksi- ja harvoin yli kolmiepisodisia), sanottavansa olennaiseen keskittäviä ja asenteissaan drastisia (esimerkiksi niin, että jotakin kohdetta avoimesti väitetään naurettavaksi tai ainakin koomiseksi).⁶⁴

⁶⁰ Satu Apo on lyhyesti käsitelty 1990-luvulla artikkelissaan Arneen satutyypiluettelon kovaa kohtaloa (Apo 1991, 9-13).

⁶¹ Knuutila 1992, 135–136.

⁶² Emt, 140.

⁶³ Knuutila 1992, 125–126.

⁶⁴ Emt., 127–128.

Knuutilan esimerkissä korostuu sekä kaskun sisällöllinen merkitys, että sen esittäjä. Tämän melko tiivistetyn määrittelyn lisäksi Knuutila kuitenkin muistuttaa, kuinka vielä pitkään 1900-luvulla kaskut ja vitsit luokiteltiin satujen alalajeiksi ja vasta uraa uurtavien tutkijoiden, muiden muassa Matti Kuusen⁶⁵ ja Leea Virtasen⁶⁶, ansiosta pilailu- ja huumoriperinne sai sijaa kertomusperinteen tutkimuksessa.

Vitsi-sanan alkuperä taas löytyy läntisestä suunnasta⁶⁷ ja se erottuu kaskusta selkeästi, aivan omanlaisekseen (huumori)kerronnan lajiksi. Knuutila on tehnyt vitsin ja kaskun välille selkeät erot. Tämän erottelun ansiosta vitsin voi käsittää seuraavasti: se on lyhyt, melko usein kertakäyttöinen, absurdi sisällöltään ja aikaan sekä paikkaan sitoutumaton.⁶⁸

Knuutila mainitsee tätä työtä ajatellen oivaltavasti, kuinka ”koominen momentti on kaskun ja vitsin tärkein ehto, mutta kaikki kertomukset, joissa on koominen momentti, eivät ole kaskuja tai vitsejä”⁶⁹. Lisäksi Knuutila osoittaa, että kaskukin muuttuu ajan kuluessa anonyymiksi: siitä häviää ympäristösidonnaisuus, henkilöhahmot muuttuvat ja tarinan lopputulokseen pääsyn tekotavat vaihtuvat⁷⁰. Silloin kaskut taasen lähestyvät vitsiä.

Kasku- ja vitsiperinteen ”kivikkoisen tie” tasoittuu tietyiltä osin Knuutilan ansiosta, sillä hän onnistuu luomaan kummallekin termille tietyt tunnusmerkit, joista on hyötyä nykypäivänkin huumorintutkimuksessa. Knuutilan kaskututkimuksen avulla minun on mahdollista suhtautua osaan tutkielmassa käytettyihin julkaisuihin siten, että nostan niistä yksilöllisesti esiin selvästi kaskumaisia piirteitä ja toisista taas vitsin tunnusmerkkejä. Seuraavat aineistoesimerkit tuovat tältä osin oman lisänsä tutkielmaan: ne tarjoavat hieman perspektiiviä siihen, miten olen tutkimusvaiheessa havainnoinut tietyissä julkaisuissa esiintyvää huumoria. Ensimmäisessä esimerkissä julkaisun vaikutus sen lukijoihin riippuu täysin (kaskumaisesti) esittäjästään. Toinen esimerkki kuvastaa, kuinka julkaisu on tarkoitettu vitsiksi, ja sen saadessa

⁶⁵ Matti Kuusi (1914–1998) oli kansanrunoudentutkija, joka oli työssään hyvin systemaattinen ja tarkka, mutta raivasi selvästi tietä folkloristisen tutkimuksen uudistumiselle 1950–1970-luvuilla (Krogerus, 2014).

⁶⁶ Leea Virtanen (1935–2002) oli yksi ansioituneimpia folkloristiikan tutkijoita: hän toi folkloren niin sanotusti ”kaiken kansan saataville” ja oli erikoistunut juuri pienfolkloreen ja lastenperinteeseen, so. aiheisiin, joihin suomalaistutkijat eivät aiemmin olleet syventyneet. (Jyväskylän yliopisto, Historian ja etnologian laitos: Leea Virtanen 1935–2002. 12.5.2016.)

⁶⁷ Ruotsin kielessä vitsi on *en vits*, englannissa *wit* ja saksassa *der Witz*. Lisäksi Knuutila kertoo, kuinka sana on alun perin englannin ja saksan kielessä merkinnyt viisautta, järkeä. Vitsin luonne komiikassa viittaaakin nokkeluuteen, ja siten älyyn. (Knuutila 1992, 130.)

⁶⁸ Knuutila 1992, 130–132.

⁶⁹ Emt., 142.

⁷⁰ Emt., 145.

jatkokommentteja jokainen osallistuja tuo siihen oman (vitsimäisen) osuutensa. Jälkimmäistä voidaan jopa jossain määrin pitää eräänlaisena esimerkkinä vitsinkerronnasta verkossa.

Yritin eilen saada piirrettyäpaperille 10-kuisen tytön jalat kengän mittaa varten. Pyysin apuun mieheni, eikä homma siltikään onnistunut. 4-vuotia Jaska* katseli vieressä ja totesi kirkkaalla äänellä isälleen: ”Voi saatananhelvetti, ei sinustakaan mitää apua ole.” (kauhistunut hymiö).⁷¹*nimi muutettu.

Edellä esitetty julkaisu on yksi sivuston suosituimmista. On selvää, että suosioon vaikuttaa oikea ajoitus (kellonaika ja viikonpäivä) sekä Facebook -palvelun sisäinen toimintamekanismi⁷², mutta tässä kohdin myös kertojan artikulaatiolla on merkitystä. Sivuston käyttäjät eivät mielellään esitä julkaisuissaan kiro sanoja, mutta tämä esimerkki edellyttää sitä. Kertoja onnistuu oikeutetusti käyttämään kyseenalaisia sanoja, sillä hän luo kertomukselle sympaattisen alkuasetelman (vauvan kengänkoon mittaus). Kertojan täytyy siis luoda loppuhuipennukselle sopiva pohja. Tällä tavoin julkaisu on huomattavasti hausempi, sen sijaan, että kertoja olisi tyytynyt kuvaamaan neljävuotiaan kiroilua yleensä. Tässä esimerkissä onkin pitkälti kertojasta kiinni, miten julkaisu vastaanotetaan. Julkaisusta huokuvat aika ja paikka ovat sellaisia, joihin ryhmän jäsenet voivat samaistua. Lisäksi julkaisua on mahdollista kertoa eteenpäin, vaikka siinä esiintyvät henkilöt, esineet ja tapahtumapaikka vaihtuisivatkin.

Osa sivuston julkaisuista on taas esitetty hyvin vitsimäisessä muodossa: lyhyesti, ytimekkäästi ja siten, että se on mielekästä esittää vain kerran. Tämänkaltaiset julkaisut saavat herkästi muut ryhmäläiset kommentoimaan omalla esimerkillään, kuten seuraavassa käy ilmi:

TL: Lapsi kysyi mummolta: - Oliko silloin dinosauruksia, kun sinä olit lapsi? (nauruhymiö)

EJ: ”Oliko mummu ja pappa apinaihmisiä?”

SS: nauruhymiö

⁷¹ TKU-O-16-1-15.

⁷² Facebook- palvelu, kuten moni muukin internet- sivusto, käyttää evästeitä, jotta tietyille julkaisuille löydettäisiin mahdollisimman sopivat seuraajat.

KK-H: ”Äiti, olinko mä apina kun mä synnyin – entä olitko sä?”

HH: Sama kysytty multa. Poika oli n. 4 v.

JM: Sukulaislapsi kysyi kerran minulta ”Olitko paikalla silloin kun Jeesus syntyi?”

NJ: ”Äiti miten vanaha sä oot?” ”Niin vanaha, että oon leikkiny dinosaurusten kanssa.” ”Vau ihanko totta? Mitä tei leikitte?” ”Hippasta ja kuurupiiloo...” Tämä keskustelu oltiin kuulemma kerrottu seuraavana päivänä eskarissa kaikille (nauruhymiö).

AO: Mnulta kysy tänään tyttärentytär että:Olitko sinä silloin ennenvanhaan? Ja aina joku aihe (nauruhymiö).

JN: Veljeni kysyi aikanaan äidiltäni: ”Millä silloin tehtiin tuli, kun sä olit pieni...?” (Ajatteli varmaan pikkupartiolaisena jotain piikivien yhteen iskemistä tai puukapuloiden hankaamista) (nauruhymiö).⁷³

Esimerkki on myös omalla tavallaan hieman poikkeuksellinen verrattuna sivustolla julkaistuihin vastaavanlaisiin viestiketjuihin, sillä julkaisun alulle panija ei varsinaisesti kehoita toisia kertomaan samanlaisia tokaisuja. Ensimmäisessä kommentissa näyttäytyy kuitenkin sen *metapragmaattinen*⁷⁴ luonne: julkaisija on siinä toivossa, että kirjoitus herättäisi muut ryhmäläiset muistelemaan vastaavanlaisia vuorovaikutustilanteita, ja ensimmäisellä julkaisijalla on edellytykset osoittaa toisille tämä toivomus, vaikkei hän sitä selkeästi ilmaisekaan. Kaiken lisäksi tämä esimerkki onnistuu tässä tehtävässä: vitsiksi tarkoitettu julkaisu saa myös toiset ryhmän jäsenet tuottamaan samanlaisia julkaisuja.⁷⁵

3.2.3. Lasten suusta kuultu mielletään usein hauskaksi. Mistä tämä johtuu?

Tutkimusaineistoa syvemmin analysoitaessa ajaututaan kuitenkin tilanteeseen, että suurin osa julkaisuista ei saavuta mitenkään kaskun tai vitsin muotoa. Näitä julkaisuja tuleekin lähestyä hyvin toisella tavalla. Siksi tämän tutkielman kannalta onkin syytä pohtia hetki niitä seikkoja, joiden vuoksi huumori ja koomisuus tietyissä tilanteissa syntyvät. Kun minulla on

⁷³ TKU-O-16-1-45 ja TKU-O-16-1-45.2.

⁷⁴ Sanna-Kaisa Tanskanen on käynyt artikkelissaan ”Eipäs nyt puhuta omia. Metapragmaattiset kommentit opiskelijoiden keskustelupalstoilla” läpi metapragmaattista kommentointia, tuoden esimerkkien avulla esiin, mitä verkkokeskusteluissa tietyllä alustalla voidaan havaita. Käynkin käsitettä tarkemmin läpi analyysiluvussa neljä.

⁷⁵ Sivustolla monet esimerkin kaltaiset julkaisut alkavat siten, että julkaisun alulle panija kertoo jonkin lasten suusta kuulemansa ja kehottaa muita ryhmäläisiä kertomaan samanlaisia juttuja. Kts. esim. TKU-O-16-1-58 ja TKU-O-16-1-67.

taustatietona ymmärrettynä tietyt huumoriin ja koomiseen liittyvät tietoteoreettiset mallit, minun on tutkijana helpompi ensin esitellä tutkimusaineistoni sisältöjen teemat ja erikseen analysoida luvussa neljä Lasten suusta -sivustolla havaitsemiani vuorovaikutussuhteita. Tähän kohtaan näin hyödylliseksi omaksua Seppo Knuuttilan (1992) ja Michael Mulkayn (1988) tarjoamia teorioita, jotka liittyivät huumorintutkimukseen.

Knuuttila ensinnäkin puhuu *inkongruenssimallista*, joka mahdollistaa komiikan aspektologisen⁷⁶ tarkastelun: ”koominen vaikutelma aiheutuu mielikuvien yhteen soveltumattomuudesta”. Ero muihin teoreettisiin malleihin on siinä, että tämä ristiriita kyllä havaitaan ja se esiintyy ihmisten mielikuvissa (ja muistissa), mutta samalla tunnetaan huumorin näkökulmat (esim. ylemmyyden tai huojennuksen tunne onnistuneesta huumorintuottamisesta). Knuuttilan mukaan yhtenä inkongruenssimallin merkittävimmistä muotoilijoista pidetään Arthur Schopenhaueria, joka on yksinkertaisuudessaan määritellyt koomisen vaikutelman syntyvän näin: ”jokin esine tai asia odottamatta alistetaan sille vieraan käsitteen piiriin”. Ihmisellä on Schopenhauerin mukaan internaalinen⁷⁷, eli sisäinen kyky tuottaa tällaisia inkongruensseja: esine tai asia ilmentyy sille vieraassa tai ristiriitaisessa ympäristössä⁷⁸. Myös journalistitutkija Zareff toteaa komiikan syntyvän tilanteessa, jossa kuvailtujen tapahtumien ja kuvailuun käytetyn kielen välillä on ilmeinen ristiriita⁷⁹.

Hyvin samanlaisen näkökulman huumorin tarkasteluun ovat ottaneet sekä Knuuttila että Mulkay. Jälkimmäinen omaksui unkarilaistaustaisen brittihistorioitsija Arthur Koestlerin määritelmän *bisosiatiivisuudesta*: termin perusideana on, että tiettyjen asioiden välillä (tai niiden yhdistyessä) huomataan jotain selvästi ristiriitaista tai selkeä muutos näitä asioita tulkittaessa, ja silloin huumori näyttäytyy niistä⁸⁰. Knuuttilakin tarkasteli samaa englantilaisen sosiaaliantropologi Ragnar Johnsonin tulkintaan nojaten. Knuuttila kylläkin itse suhtautui bisosiatiivisuuden premissiin kritisoivasti, mutta piti siitä huolimatta tätä yhtenä huumorin

⁷⁶ Aspektologia on tässä yhteydessä kattotermi niille eri näkökulmille, joita tarvitaan komiikan havaitsemiseen, ymmärtämiseen ja tulkintaan.

⁷⁷ Internalismi ja eksternalismi ovat alati jatkuvan debatin aiheena filosofiassa. Karkeasti määritettynä kyse on uskomuksista, jotka ovat oikeutettuja omasta tietoisuudestamme (internaalisista) kumpuavista tekijöistä, esim. aiemmista kokemuksista tai tiedosta. Eksternalistiset tekijät vastaavasti tulevat tietoisuutemme ulkopuolelta ja joidenkin filosofien mukaan uskomukset ovat oikeutettuja vain niiden kautta. (Stanford Encyclopedia of Philosophy: Reasons for Action: Internal vs. External. 12.5.2016.)

⁷⁸ Knuuttila 1992, 112-113.

⁷⁹ Zareff 2012, 27.

⁸⁰ Mulkay 1988, 26.

teoreettisten mallien kulmakivenä.⁸¹ Vaikka Knuutila ja Mulkay määrittelevät koomisen synnyn eri teoreetikoihin nojaten ja eri terminologiaa käyttäen, perusidea pysyy samana: normaaliin käyttäytymiseen, joka tässä tapauksessa käsittää kertomuksen esittämisen, on tultava jokin poikkeus, jonka ansiosta koominen vaikutelma syntyy.

Knuutila lisäksi osoittaa useamman teoreetikon⁸² avulla huumorin/koomisen synnyn olennaiseksi tekijäksi tietyn normiston tavalla tai toisella rikkoontumisen. Toisin sanoen huumorin mallien tunnusmerkit kuvastuvat säännönmukaisuudessa, joka rikkoontuu, ja jota tahallisesti tai tahattomasti rikotaan. Näihin malleihin liittyy myös selkeä yllätyksellisyys, ennalta-arvaamattomuus.⁸³ Mulkay taas mukailee huumoriin erikoistuneen kielitieteilijän Victor Raskinin näkemyksiä huumorin semantiikasta (määrättyjä merkityksiä sisältävästä teoretisoinnista); Raskinin mukaan esimerkiksi vitsit eivät ole muotoiltuja kertomaan informaatiota ympäröivästä maailmasta, vaan ennemminkin tätä (tietyissä asiayhteyksissä syntynyttä) informaatiota käytetään, jotta kertoja onnistuu luomaan niin sanottuja erikoisefektejä saadakseen yleisönsä nauramaan. Kiteytettynä tämä tarkoittaa, että vitsille on ominaista olla sellainen kertomus, jolta ei vaadita todenperäisyyttä. Raskin käyttää termiä *skripti*, joka on välttämätön huumorin tuottamisessa. Raskinin mukaan skripti merkitsee ”rykelmää semanttista informaatiota, joka ilmenee sanoissa tai muistuu ihmisen mieleen sopivassa tilanteessa”. On vitsin ja vitsailun onnistumisen kannalta olennaista, että nämä tietyt skriptit ovat olemassa ja niitä osataan hyödyntää oikeassa tilanteessa.⁸⁴

Huolimatta siitä, että Mulkay itse kritisoi Raskinin teoriaa⁸⁵, on se tässä tutkittavan ilmiön kuvailemisessa käyttökelpoinen: vuorovaikutustilanteet aikuisen ja lapsen välillä sisältävät sekä todellisen (lapsi sanoo aikuiselle mitä ajattelee) että epätodellisen (lapsi yhdistää

⁸¹ Knuutila 1992, 108. Käytän tässä tutkielmassa Knuutilan suomennosta sanasta ”bisocial”, sillä muita termejä sille ei suomen kielelle näyttänyt olevan.

⁸² Knuutila tulkitsee mm. Anton C. Zijderveldin, Umberto Econ ja Paul Gricen kehittämiä teorioita. Knuutila 1992, 113–115.

⁸³ Knuutila 1992, 113–116.

⁸⁴ Mulkay 1988, 40.

⁸⁵ Mulkay kritisoi Raskinin teoriaa toteamalla, kuinka tämä virheellisesti pyrkii liittämään todellisen ja epätodellisen kontrastin humoristiseen diskurssiin, josta aiheutuu ratkaisematon, paradoksaalinen tila; jotta huumoria syntyisi, vaatii se Raskinin mukaan aina vastakkaisten (todellisen ja epätodellisen) asiantilojen törmäämisen. Tällöin esim. jokin hauska teksti on jo valmiiksi haastettu vaihtoehtoisilla todellisuuksilla saman tekstin sisällä. Nämä vaihtoehtoiset todellisuudet ovat samalla aina johonkin viittaavia tai epämääräisiä. Tämä johtaa siihen, ettei näitä todellisuuksia voida lopulta ottaa vakavasti. (Emt. 45.)

sellaisia asioita toisiinsa, joita ei oikeassa elämässä voi tehdä) ristiriidan, jonka havaitseminen paljastaa kertomuksen koomisen puolen. Toisin sanoen alkuperäinen vuorovaikutustilanne voidaan tähän teoriaan nojaamalla nähdä vastakkaisten asiantilojen yhteentörmäyksellä, jonka vaikutus on niin voimakas, että sen kokija haluaa välittää havaitsemansa eteenpäin. Tähän väliin on syytä ottaa esimerkki tutkimusaineistosta:

”Äiti, oliko silloin ku sä oot syntynyt niin dinosauruksia olemas?” neiti 9v (kertooko tämä biologian opetuksen jamasta vai äidin lievistä kulahtaneisuudesta).⁸⁶

Tähän lyhyeen julkaisuun sisältyy useampi huomionarvoinen, Raskinin teoriaan liittyvää seikka: ensinnäkin todellinen ja epätodellinen törmäävät heti kertomuksen alussa hyvin voimakkaasti, jolloin siinä esiintyvä huumori on nopea havaita. Lapsi asettaa samalle viivalle menneisyyteen äitinsä ja muinaiset hirmuliskot, mikä itsestään selvästi huvittaa kertomuksen yleisöä. Kertomus toimisi pelkän alkulauseensa varassa, mutta kertojan sulkuihin pistetty kommentti täydentää kertomusta entisestään, ja täten kertomuksen humoristinen luonne lisääntyy. Toisekseen kertoja osoittaa, että hän osaa nauraa myös itselleen. Ja lopuksi, vaikkei hän todellisuudessa ole huolestunut koulun biologian opetuksesta, hänestä opetuksen tilan pohtiminen vitsailevalla vivahteella tuo kertomukseen lisää kaivattua komiikkaa. Julkaisussa ilmenee siis usea koominen aspekti, ja näiden kerrostuessa, limittyessä toisiinsa lopputulos on onnistunut.

Mulkay painottaa, että huumoria ei voi tarkastella jonkin selkeän, vakaan ja yksittäisen toimintatavan mukaan⁸⁷. On otettava huomioon, kuinka huumorinkin syntymiseen vaikuttavat aina tietyt alkuasetelmat. Hän esimerkiksi puhuu ”luonnollisesta huumorista” ”kontrivoidun (harkitusti järjestetyn) huumorin” vastakohtana; hauskuus vuorovaikutustilanteessa onnistuu, kun osallistujat hyväksyvät yhteisesti bisosiatiiviset periaatteet huumorikeskustelussa. Vain tällä tavoin syntyy luonnollista huumoria, ja kun näin tapahtuu, todellisuus näyttäytyy vitsin tai vitsailijan muodossa. Taas kontrivoidu huumori ei edellytä vuorovaikutustilanteeseen osallistuvilta kollektiivista hyväksyntää. Ja koska kaikki osallistujat eivät pidä hauskana jotain sellaista, joka on sellaiseksi tarkoitettu, ei todellisuuskaan muutu heidän silmissään.⁸⁸

⁸⁶TKU-O-16-1-19.

⁸⁷ Mulkay 1988, 46.

⁸⁸ Mulkay 1988, 54.

Pro gradu -tutkielman tutkimusaineistoa ajatellen Mulkayn tarjoama jako on hyödyllinen: Facebook- sivustolta on helppo nostaa esiin sekä luonnollista että kontrivoitua huumoria. On myös helppo yhtyä Mulkayn toteamukseen, että on täysin kerronnasta kiinni, kuinka humoristisena tai vakavasti otettavana jokin kertomus uudelleen kerrottuna mielletään⁸⁹.

3.2.3. Tarhavihot, sanomalehdet, internet – yksityisestä julkiseksi

”Lasten suusta” on selvästi omanlaisensa perinteen muoto, joka muodostuu kokonaisuudeksi vasta kahden eri toimintaperiaatteen myötä: aluksi onkin oleellista, että aikuisen ja lapsen välillä käydään edellä esitetty vuorovaikutustilanne. Vasta sitten tapahtuu tämän tutkielman kannalta oleellisin seikka: *aikuinen muodostaa kuulemansa perusteella kertomuksen, jonka hän haluaa kertoa eteenpäin*. Kuten aiemmin esitin, termi ”lasten suusta” saavuttaa absoluuttisen muotonsa, kun lapsi sanoo tai tekee jotain aikusta huvittavaa, ja tämä tapahtuma saatetaan aikuisen toimesta kertomukseksi, joka välitetään eteenpäin.

Jo useamman vuosikymmenen ajan ihmiset ovat olleet halukkaita kertomaan eteenpäin lasten suusta kuulleita juttuja tai lasten tekemiä (pääosin hauskoja) asioita. Ilmiö on toki välittynyt suullisesti, suoraan aikuiselta toiselle. Kuitenkin ennen internetaikaa nämä aikuisten tuottamat kertomukset tallennettiin usein vauva- tai vieraskirjoihin ja vanhempien päiväkirjoihin, joskus jopa yksinkertaisesti muistilapuille, jotka piilotettiin onnittelukorttien sekaan. Tällä perinteellä oli kuitenkin jo aikanaan edellytyksiä toimia kollektiivisesti, so. yksilöllä on ollut mahdollisuus tuottaa määrätynlaista kertomuserinnettä siinä yhteisössä, johon hän kuuluu. ”Lasten suusta” ei olekaan jäänyt pelkkien vauvakirjojen sivujen täytteeksi, vaan nämä useimmiten koomiset keskustelutilanteet on kirjattu muistiin ja ne ovat päässeet mm. päivähoitoyksiköiden kokoamiin kirjasiin⁹⁰. 1970-luvulla Suomessa keksittiin ruveta julkaisemaan lasten suusta kuultuja juttuja jopa valtakunnallisella tasolla. Esimerkiksi aiemmin esiin tulleella aikakauslehti Avulla on ollut toukokuusta 1979 lähtien erillinen Lasten suusta -palsta⁹¹. Tämä perinneilmiö on käytännössä ollut vahvasti olemassa 1980-luvulta tähän päivään, huolimatta siitä, että perinteen välittymisen tavat ovat olleet voimakkaassa muutostilassa.

⁸⁹ Emt., 55.

⁹⁰ Olin itse hoidossa turkulaisessa päiväkodissa vuosina 1986–1991. Tuona aikana päiväkodissa tuotettiin ainakin kaksi vihkosta, joissa oli koottuna tarhan lasten hauskoja sanomisia.

⁹¹ Iltalehden uutisointi aiheesta 10.3.2012: (Iltalehti: Rallisika ja paikattu lehmä. 12.5.2016).

”Lasten suusta” yhdistetään herkästi osaksi kasku-, vitsi- ja arvoitusperinnettä, kun tarkastellaan sekä sanoma- ja aikakauslehtien julkaisuja sekä aiheen ympärille tuotettua kirjallisuutta⁹². Tämän perinneaineoksen käyttö on muuttunut 2000-luvulla, voimakkaan digitalisoitumisen vaikutuksesta. Aiemminhan lasten suusta kuultuja juttuja tallennettiin varsinaisesti toisten luettavaksi. Vain silloin tämä perinne oli yhteisöllistä ja vuorovaikutteista, kun näitä tallenteita luettiin ääneen kuten vitsejä vitsipalstalta, esimerkiksi kahvipöydässä tai illanistujaisissa. Internetin voimakas käytön lisääntyminen mahdollisti tekstimuodossa olevien lasten sanomusten (mutta aikuisten kertomien) juttujen tallentumisen kuulopuheen ja painetun materiaalin lisäksi myös verkkoon. Lyhyessä ajassa verkossa toimivat huomasivat, että näitä tallenteita ei tarvinnut tyytyä vain julkaisemaan ja lukemaan, vaan niitä oli mahdollista myös kommentoida. Lopulta syntyi aivan uudenlainen perinteenvälittymisen kanava: internetin yhteisöpalvelut ja sosiaalinen media, joissa ihmiset pystyivät toimimaan reaaliaikaisessa ja aktiivisessa vuorovaikutuksessa toistensa kanssa.

”Lasten suusta” perinneilmionä on siis muuttanut muotoaan, asiasisältöjen ollessa kuitenkin lähes samoja kuin 40 vuotta sitten. Tämä pro gradu -tutkielma päättää ilmiön menneisyyden pohtimisen tähän ja keskittyy sen sijaan tarkastelemaan perinteen moderneinta muotoa: millaisia ovat lasten suusta -jutut internetin yhteisöpalvelu Facebookissa.

3.3. Lasten suusta -julkaisut Facebookissa

”Lasten suusta” on siis jatkanut kulkuaan perinneilmionä, mutta sen välittymisen kanavat ovat kokeneet merkittäviä muutoksia. Seuraavaksi tarkastelen tätä tutkielmaa varten muodostamaani tutkimusaineistoa, käyttäen apunani teemoittelua: olen palannut tallentamaani aineistoon yhä uudelleen ja luokitellut jokaisen valitsemani julkaisutallenteen tiettyyn kategoriaan kuuluvaksi. Liitänkin tässä kohtaa useamman esimerkin tutkimusaineistostani kuvastamaan niitä teemoja, joita Lasten suusta -sivuston julkaisuissa

⁹² Suoraan kerättyä aineistoa kertomuksen muotoon tallennettuna löytyy suomen kielelle tehtynä tai käännettynä runsaasti. Muun muassa virikekirjailija Kirsi Koivula julkaisi vuonna 2007 teoksen ”Ällä põlisee, lasten suusta kuultua”, jonka sisältö luokitellaan kaskujen alaisuuteen. Samana vuonna Mark Levengood ja Unni Lindell julkaisivat kokoelmateoksen ruotsalaislasten mietteistä. Teos on suomennettu nimellä ”Vanhat tädit eivät muni”.

havaitsin. Huomaatan, etten ole millään tavalla määriteltyt aineistoani erityiseen arvojärjestykseen. Tärkeintä tässä oli osoittaa, kuinka moniulotteisena toimintaympäristönä tutkimani Facebook -sivusto näyttäytyy.

Lasten suusta -sivustolle jäseneksi pääseminen hoituu helposti, sillä toimintatapa on tyypillinen Facebookissa: käyttäjä klikkaa sivuston etusivulla olevaa ”liity ryhmään” -kuvaketta, minkä jälkeen hän jää odottamaan ryhmän ylläpitäjän hyväksyntää. Liittymiseen ei tarvita erityisiä selvityksiä ja ryhmään pääsy hoituu nopeasti. Tämä voidaankin nähdä syynä sille, miksi jäsenistöön kuuluu eri-ikäisiä, erilaisista lähtökohdista tulevia, erilaisia perhetaustoja omaavia miehiä ja naisia. Oikeastaan jäseniä yhdistää vain muutama tekijä: suomen kieli sekä lapsiin liittyvä huumorintaju.

3.3.1. Väärinkäsityksiä, häpeää

n. 5v tyttärenpoika meni taannoin uimaan tyttöjen kanssa ja oli kylmä tuuli pohjoisesta. (Olin ite saunassa ja kielsin menemästä uimaan mutta ei tehonnu kielto) Poika tuli aika pian saunaan ja alko parkumaan ,että en jaksu olla täällä ku tulee hiki ja meni uuvestaan uimaan. No taas hän tuli takaisin ja sano ; Munatkin jäätyy ja käsi oli siinä suojana . Parinpäivän päästä sitte oltiin menossa käymään mökille uudelleen ja poika taas aiko uimaan ,no minä huomautin siitä edellisestä uintikerrasta. Ei tarvinnu kauaa oottaa vastausta ku poika sano; Ei mulla ennää palele ku siellä on karvoja. Minä ; Mitä karvoja siellä on? Poika ; Kissan karvoja. (olin ajaa ojaan ku pärskähin ihan hillittömään nauruun).⁹³

Edellä käydystä esimerkistä kuvastuu, kuinka tavanomaisesta keskustelutilanteesta äidin ja pojan kesken muokkautuu väärinkäsityksen myötä äitiä huvittanut juttu. Esimerkistä on havaittavissa selkeä kaava, joka toistuu monessa muussakin sivuston julkaisussa: lapsi keskustelee vanhempansa kanssa suunnitelmistaan (tässä tapauksessa uimaan menemisestä) ilman minkäänlaista aavistusta siitä, että hän muotoilisi sanomisensa jotenkin omituisesti. Tämänkaltaisissa julkaisuissa *aikuinen havaitsee jonkin poikkeavuuden*, jonka ansiosta vuorovaikutustilanteeseen muodostuu koomisia piirteitä⁹⁴. Tässä tapauksessa vanhempi reagoi lapsen sanomiseen huvittuneesti, koska havaitsee kerronnassa kaksimielisiä piirteitä.

⁹³TKU-O-16-1-36.

⁹⁴ Esimerkki voidaan liittää Seppo Knuutilan inkongruenssimalliin, jonka toin kohdassa 3.2.2. esiin.

Toisessa esimerkissä alkuperäinen keskustelu poikkeaa edellisestä siten, että vanhempi käyttää termiä, joka ei ole ennestään tuttu lapselle. Äiti yrittää keventää tilannetta puhumalla vertauskuvallisesti toisen kylmästä ihosta, mutta lapsi ei sitä ymmärrä ja jopa närkästy vanhempansa sanomisesta. Kuitenkin näistä kahdesta esimerkistä nousee esiin sama motiivi kertoa alkuperäinen tilanne eteenpäin: *kummankin julkaistun kertomuksen ydin on väärinkäsityksessä*; edellisessä vanhemman, jälkimmäisessä lapsen:

Aikanaan esikoisemme tuli yöllä viereemme ilman yöpukua ja oli iholtaan tosi kylmä. Herättiin siihen ja totesin pojalle, että ootpas ihan kananlihalla. Pimeydestä kuului hyvin närkästyneenä kolmevuotiaan suusta: ' En oo kyllä mikään kana! ' (itkunauruhymiö).⁹⁵

Aivan omanlaisensa alkuperäistilanne on kyseessä silloin, kun lapsi sanoo tai tekee jotain, joka aiheuttaa aikuiselle häpeän tunteen. Usein tilanteet ovat lapsen puolesta viattomia, sillä heillehän on ominaista häpeän tunteen puuttuminen, vapautunut tilannetajuttomuus ja estottomuus. On siis aikuisen suhtautumisesta kiinni, tunteako tämänkaltaisessa tilanteessa häpeää ja osaako ottaa tilanteen huumorin kannalta. Eräs julkaisuista kertoi kirkkoreissusta:

Se tunne, kun hautajaisissa on juuri virren veisauksen loppunut ja pieni 1v-läinen jatkaa virttä ”hiialahiihalla hoo... muumuu siellä, oinkoink täällä” Ihan kamalaa mutta repesin ja poistuinkin tytön kanssa takavasemmalle...⁹⁶

Nolojen tilanteiden kuvaukset eivät itse asiassa ole suosittuja tutkimallani Facebook-sivustolla, mutta ryhmän jäsenet vaikuttavat hyväksyvän tämänkaltaiset kertomukset osaksi sivustossa esiintyviä julkaisuja. Edellinen esimerkki aiheutti kylläkin pienimuotoista keskustelua siitä, pitääkö vastaavassa tilanteessa edes hävetä. Palaan muun muassa tähän aineisto-esimerkkiin luvussa 4.

⁹⁵TKU-O-16-1-3.

⁹⁶TKU-O-16-1-26.

3.3.2. Lapset puhuvat ja kysyvät, halusimme tai emme

Kuten olettaa saattaa, läheisissä tekemisissä olevien lasten ja aikuisten välille syntyy päivittäin lukuisia vuorovaikutustilanteita. Arkisten, toimintaa kuvaavien keskustelujen, jotka liittyvät ruokailuun, pukemiseen ynnä muuhun vastaavaan, lisäksi puhutaan kummankin osapuolen mieltä askarruttavista asioista. Tarha- ja esikouluiässä olevat, *4-6 -vuotiaat lapset omaavat vielä vähänlaisesti tietoa sekä omasta ympäristöstään, että elämästä yleensä. He pyrkivät kuitenkin omaksumaan mahdollisimman paljon uutta informaatiota, mahdollisimman nopeasti.* Tällöin onkin tavallista, että lapsia kuuntelemalla vanhempi tavoittaa pieniä palasia heidän ajatuksenjuoksustaan. Aikuisen korvaan nämä lasten omat jutut kuulostavat usein melko absurdeilta:

Ote Arvon, melkein 6, iltasadusta, joka käsitteli eläviä pikkuhousuja. (Edellisenä iltana kuultiin sinitarramuumioista.) ” Ja sitten ne elävät pikkuhousut lisääntyivät ja lisääntyivät ja niitä oli koko maapallo täynnä – Ruotsi, Saksa, Siansaksa ja koko maailma!” (...räjähtävä ääniefekti).⁹⁷

Taas aikuisellekin vaikeita asioita käsitettäväksi, kuten kuolema, rakkaus, elämän tarkoitus ja erilaiset eettiset ja moraaliset ongelmat, ovat lasten mielissä usein niin monimutkaisia, että ajatuksiaan jäsentäessään lapsi usein puhuu näistä asioista todellista ymmärrystä vapaammin. Esimerkkijulkaisu kuvailee rakastumista lapsen näkökulmasta:

Mummini oli hoitamassa 8- ja 4- vuotiaita serkkujani. Vanhempi esiintyi luistelunäytöksessä, jossa oli myös aikuisten ryhmiä. Jonkun ryhmän pääosassa oli nuori nainen, jolla oli kaunis esiintymisasu ja meikit. Kun nainen käveli ohi, pikkuherra sanoi ”kaunis neiti”. Kun nainen esiintyi ja mummi sanoi että siellä se kaunis nainen luistelee, 4v vastasi: ” olen jo rakastunut!” (sydän- emoji).⁹⁸

Edellä esitetyt aineistoesimerkit osoittavat, kuinka herkästi lasten ajatusmaailma kiehtoo aikuisia. Kun lapsi oma-aloitteisesti jäsentää ympäristöään, ja pystyy vielä kertomaan

⁹⁷TKU-O-16-1-4.

⁹⁸TKU-O-16-1-14.

kokemuksistaan, on aikuisella puolestaan edellytykset tuottaa kuulemastaan oma versio eteenpäin kerrottavaksi.

Lasten kanssa toimiessaan aikuinen joutuu vähän väliä tilanteisiin, jossa *lapset reflektivat kuulemaansa tai näkemäänsä väärin*. Usein esimerkiksi uuden esineen tai asian nimen opettelu vie aikaa, jolloin arkisissa tilanteissa tapahtuu koomisia käännähdyksiä. Lasta esimerkiksi epäilyttää jokin ruokalaji, jota vanhempien on tarkoitus tarjota, mutta ei muista ruokalajin nimeä oikein:

”Mut siin pitsassa on niitä krapuloita”
”Niin mitä oli?”
”No niitä krapuloita!”
”Ai katkarapuja?”
”Nii just niitä katkarapuja”
Onni 4v (sydän- emoji & nauruhymiö).⁹⁹

Usein myös jonkin tutun hahmon oikea nimi unohtuu, kun lapsi kiirehtii välittömästi havainnon tehtyään kertomaan siitä:

Kirjastoon tuotiin lapsille Muumi pehmolelua. Yksi lapsi huusi innoissaan: - KATSO ÄITI! TUSKAMULKKUNEN! (Itkunauruhymiö).¹⁰⁰

”Kanelin unelmat” tavaili neiti ku töllössä luki ”Channel Unavailable”. (Nauruhymiö).¹⁰¹

Esineiden ja asioiden oikeat nimet unohtuvat. Niiden lisäksi lapset kuulevat herkästi laulujen sanat väärin. Tämä ei toki ole ikäsidonnaista, mutta lapset laulavat aikuisia spontaanimminkin, jolloin mahdollisuudet laulujen tulkintavirheille kasvavat. Tämän myötä ilmenee herkästi koomisia tilanteita:

Nuoriimmaanan lauloo aikanansa takapenkillä Samuli Edelmanin Karavaanari biisiä sanoolla: ” Kanamaalari, Kanamaaaaalari on kaikkien kaveri...” (silmäniskuhymiö).¹⁰²

⁹⁹ TKU-O-16-1-41.

¹⁰⁰ TKU-O-16-1-38.

¹⁰¹ TKU-O-16-1-13.

Tyttäreni 1v.7kk laulaa kappaletta Twinkle twinkle little star ” Taitaa taitaa tittuttaa”... Ja voitte varmaan päätellä miltä se äidin korvaan kuulostaa (nauruhymio)
— —. ¹⁰³

Väärin kuultujen ja muistettujen asioiden lisäksi lapsilla on myös taipumus luoda jossain määrin kognitiivisella tasolla omaa terminologiaa. Ero spontaanille, kielellisesti väärin ilmaistulle sanomukselle on siis siinä, että lapsi tietoisesti käyttää jotakin sanaa tai määritelmää osana omaa kielenkäyttöään. Seuraavaksi esimerkki pulkkamäestä:

Meidän 6-vuotiaat hurjapäpojat laskivat tänään pulkkamäkeä. Mäen päältä kuului, kun toinen poika kysyi veljeltään: ”Lasketaanko peräkanaa vai vierikanaa?” Nauroin ääneen yksikseni mäen alhaalla, on ne hassuja (kaksi nauruhymiötä). ¹⁰⁴

Esimerkissä lapset vaikuttavat keksineen fraasin ”peräkanaa” rinnalle oivallisen sanaparin. Osittain kyse on toki siitä, kuinka lapsille pälkähtää päähän kaikenlaista hyvin nopeastikin. Kerronnan myötä tilanteesta kuitenkin välittyy kuva, että sanan käyttö on harkitumpaa suhteessa sanavääntelyesimerkkeihin. Toisessa esimerkissä mietitään hampaita:

Samuel 4v: Mitkä hampaat mulla on nyt suussa?
Ä: Maitohampaat. Kun ne lähtee niin tilalle tulee rautahampaat.
S: Ei, kyllä mulle tulee tekohampaat. Ja ne on puuta. ¹⁰⁵

Alkuperäisestä keskustelusta on havaittavissa, kuinka 4-vuotias on miettinyt hampaisiin liittyviä seikkoja jo ennen keskusteluaan äidin kanssa. Kuten pulkkamäki -esimerkissä, tässäkin lapsi saattaa keksiä keskustelun aikana, että hän saa maitohampaiden tilalle juuri puusta tehdyt tekohampaat. Mutta myös tässä esimerkissä on huomattavissa, että lapsen käyttämät asiasanat, ”tekohampaat” ja ”puiset”, ovat jollain kognitiivisella tasolla harkittuja.

¹⁰² TKU-O-16-1-11. Kyseinen lainaus oli myös tyypillinen esimerkki sellaisesta julkaisusta, joka kasvaa jatkokommenttien myötä. Julkaisua seuranneet alkoivat muistella, mitä lauluja lähipiirin lapset olivat muistaneet väärin. Käyn tätä asiaa tarkemmin läpi luvussa 4.

¹⁰³ TKU-O-16-1-66.

¹⁰⁴ TKU-O-16-1-9.

¹⁰⁵ TKU-O-16-1-10.

Äskeisistä esimerkeistä ilmeni, että ero varsinaisten sanavääntelyihin liittyvien julkaisujen ja lasten itse keksimien termien välillä on hiuksenhieno. Tämä erottelu on kuitenkin aineiston ymmärtämisen kannalta mielekäästä tehdä. *Eroa on nimenomaan sillä, sanooko lapsi spontaanisti jotain harkitsematonta vai pohtiiko hän jotakin asiaa yrittäen samalla luoda sille käsitteen, jota käyttää myöhemmissä kommunikointitilanteissa.* Merkityksellistä on myös se, että nämä erot näkyvät Lasten suusta- sivuston julkaisuissa: niiden kerronnasta välittyy herkästi kertojan suhtautuminen alkuperäiseen tilanteeseen. Sanavääntelytapauksissa aikuiselta saattaa useimmiten mennä kauan aikaa, ennen kuin hän ymmärtää, mitä lapsi sanomisellaan tarkoittaa. Taas silloin, kun lapsi muodostaa jostakin asiasta jonkin termin, aikuinen on alkuperäisessä keskustelussa tiennyt, mistä puhutaan tai mitä tehdään. Toisin sanoen aikuisen läsnäolo ja suhtautuminen alkuperäistilanteessa vaikuttaa osaltaan siihen, kuulostaako lapsen suusta päässyt juttu harkitulta vai harkitsemattomalta.

Tarkastelemassani Facebook -sivustossa julkaistaan selkeästi eniten juuri tämänkaltaisia lasten sanomuksia. Monelle sivustoa seuraavalle henkilölle juuri edellä esitetyt lasten sanavääntelyt ja väärin laulettu laulut ilmentävät sitä, mitä lasten suusta- käsite heille pohjimmiltaan tarkoittaa. Näiden lisäksi sivustolla saavuttavat herkästi suosiota sellaiset julkaisut, joissa *lapset ovat sanoneet asioita jopa tavattoman suoraan.* Onhan muistettava, että lasten kognitiiviset kyvyt kehittyvät vasta vuosien saatossa. Toisin sanoen heiltä puuttuvat ennen kouluikää tietyt moraaliset valmiudet käyttäytyä niin sanotusti oikein sosiaalisissa tilanteissa. Häpeäntunne saattaa olla 4-vuotiaalla lähes olematon, kun taas tiedonjano vaikuttaa olevan ehtymätön. Ympärillä tapahtuvien havaintojen ääneen ihmettely on lapsille hyvin tyypillistä. Lasten kertoessa näkemäänsä aikuiselle tilanne ajautuu monesti koomiseksi, sillä ymmärryksen tasot kulkevat kummallakin osapuolella melko erillään toisistaan. Lapset sanovat turhia kiertelemättä, mitä näkevät tai kokevat, ja joskus ääneen sanottu on aikuisesta kiusallista ja epämiellyttävää:

Lasten suusta se (kipeäkin) totuus tulee (nauruhymiö). Toinen lapsistamme totesi jokin aika sitten saunassa minua/äitiään pitkään tuijotettuaan: ”äiti, siun vatsankulmassa on ongelmia” ja toinen toissapäivänä jälleen saunassa: ”siun masuun on tarttunut valumissairaus”.¹⁰⁶

Aikuisella on tasan kaksi vaihtoehtoa, miten reagoida edellä esitettyyn tilanteeseen: hän pahoittaa joko mielensä tai suhtautuu kuulemaansa huumorilla. Pienten lasten vanhempana

¹⁰⁶ TKU-O-16-1-7.

kertoja kuuluu epäilemättä jälkimmäiseen ryhmään. Hän tiedostaa, että lasten suusta voi kuulla mitä tahansa, ja joskus suorasukaisuus jopa kauhistuttaa. Joka tapauksessa lainaus on hyvä esimerkki siitä, mitä sananparsa ”lasten suusta se totuus kuullaan” saattaa tarkoittaa.

Toteamisen lisäksi lapset esittävät joskus suorasukaisia kysymyksiä, joissa on seuraavan esimerkin mukaisesti myös tulkinnan varaa:

Kuusi vuotiaamme halus kysäistä mummolta puhelimes et oleksä nainu ketää muuta ku mejän pappaa..(tarkoitti ollut naimisissa).¹⁰⁷

Suoraan sanomisessa tai kysymisessä ei varsinaisesti ole mitään väärää, mutta silloin tällöin lapsiperheissä on tilanteita, jotka pelkästään aikuisten kesken tapahtuneina eivät herättäisi jälkikäteen hilpeyttä. Seuraava, jo aiemminkin esillä ollut julkaisu on juuri sellainen:

Yritin eilen saada piirrettyäpaperille 10-kuisen tytön jalat kengän mittaa varten. Pyysin apuun mieheni, eikä homma siltikään onnistunut. 4-vuotia Jaska* katseli vieressä ja totesi kirkkaalla äänellä isälleen: ”Voi saatananhelvetti, ei sinustakaan mitää apua ole.”(kauhistunut hymiö).^{108*}nimi muutettu.

Se, kuinka kyseinen tilanne on mielletty koomiseksi ja se on haluttu kertoa eteenpäin, johtuu tapahtuneen toimijoista. Lasten suusta kuullaan suorat mielipiteet, eikä rumaa kielenkäyttöä tuomita tällä kertaa, koska itse tilanne on niin hauska.

Lasten maailmassa on paljon selittämättömiä asioita. Usein näiden asioiden pohtiminen rikastuttaa mielikuvitusta ja auttaa lasta oppimaan jotain uutta. Monesti lapset eivät myöskään tyydy vastauksiin ”en minä tiedä”, ”sinun täytyy itse selvittää se” ja ”älä vaivaa sillä päätäsi”. *Aikuisten tehtävänä on vastata asiallisesti, kokonaisvaltaisesti mutta samalla mielenkiintoisesti mitä merkellisimpiin lasten esittämiin kysymyksiin.* Varsinkin kouluikäen ehtineet lapset ovat erittäin kriittisiä sen suhteen, mitä ratkaisuja aikuinen tarjoaa heidän kysymyksiinsä.

¹⁰⁷ TKU-O-16-1-50.

¹⁰⁸ TKU-O-16-1-15.

Alkuperäinen vuorovaikutustilanne lapsen ja aikuisen välillä, jonka aikuinen muotoilee julkaisuksi, saattaa olla seuraavan esimerkin mukaisesti melko suora:

Tyttö 14 pasautti äsken että ”Mikä oli Jeesuksen sukunimi?” Vetää sanattomaksi....
109

Itse asiasisällön vuoksi julkaisu herätti hyvin laajaa jatkokeskustelua aikuisten kesken. Eräs julkaisua seuranneista mainitsee, ettei Jeesuksen elinaikana käytetty sukunimiä. Ennen tätä viimeistä kommenttia kuitenkin arvailuja oli useampia. Sivuhuomautuksena tässä kohtaa on hyvä mainita myös, kuinka tämänkaltaiset julkaisut herättävät toisten ryhmäläisten mielenkiinnon, ja julkaisun alulle panija monesti toivookin muiden ryhmäläisten osallisuutta kommentoimalla.

Tähän teemaan sisältyvät myös lasten yllättävät kysymykset, joihin aikuisella ei välttämättä ole vastauksia tarjolla:

”Onko pieru ruotsia”, tiedusteli pikku-Ella äidiltään.¹¹⁰

Tässä tapauksessa vastaus toki onnistutaan tarjoamaan, mutta alkuperäinen vuorovaikutustilanne on usein pysäyttävä. Sen vuoksi tämä tilanne on helppo muistaa ja kertoa eteenpäin. Tämänkaltaiset julkaisut eritoten havainnoivat toisille ryhmäläisille, kuinka yllättäviä ja vaikeita kysymyksiä lapset voivatkaan esittää, odottaen kuitenkin saavansa niihin kelvollisen vastauksen. Ja tällaiset julkaisut puolustavat paikkaansa omana teemanaan, sillä tässä ei ole kyse sanavääntelyistä, noloista tilanteista omien termien luomisesta, ym. Tässä on kyse lapsen puhtaasta uteliaisuudesta, johon vanhemman odotetaan vastaavan.

3.3.3. Vitsejä, liikituksen kyyneleitä ja kuvia: lasten suusta- sivuston muut julkaisut

¹⁰⁹ TKU-O-16-1-37.

¹¹⁰ TKU-O-16-1-69.

Osa sivuston julkaisuista kerrotaan sellaisessa muodossa, että ne kuulostavat ennemminkin vitsikirjan sivuilta napatuilta kuin tosielämästä ammennetuilta. Tämän pro gradu-tutkielman tarkoitus ei kuitenkaan ole esittää mielipiteitä siitä, ovatko jotkin julkaisut täysin oikeanlaisia, eli puolustavatko ne oikeutetusti paikkaansa tutkimallani sivustolla. Tällaisia julkaisuja havaitessani jatkoin teemoittelemalla ne *vitsiä muistuttaviksi julkaisuiksi*, sillä keskityin ennen kaikkea kieliasuun ja jatkokommentteihin, joiden myötä tulkintani vahvistui. Valitsin kaksi esimerkkiä, jotta lukijakin havaitsee, mihin julkaisun kielellisiin rakenteisiin olen kiinnittänyt huomiota:

- Tämä on Mannerheimin patsas.
- On hieno! Kuka on tuo setä tuon Mannerheimin selässä? ¹¹¹

Minulle opetettiin pienenä että Jeesus on Jumalan poika, kun kysyin 4v pojaltani että mikä se Jeesus on? Hän vastasi tomerasti: ”Teippi” (hymynaama). ¹¹²

Tämänkaltaisissa julkaisuissa kertoja on jäsentänyt kertomansa dialogimaiseen muotoon. Sen lisäksi tämän kategorian alaisuuteen valituilla julkaisuilla on aina selkeä loppuhuipennus. Miksi sitten halusin käyttää teemaa ”vitsimäinen” vastaavanlaisista julkaisuista puhuttaessa? Havaitsin Facebook -sivustolla, että osa ryhmäläisistä suhtautui tällaisiin julkaisuihin hieman epävarmasti: onkohan joku lapsi oikeasti sanonut noin vai keksiikö julkaisun tekijä omiaan?¹¹³. Yhtä kaikki nämäkin julkaisut ovat oma luokkansa Lasten suusta -sivustolla, jolloin ne tulee ottaa samalla tavalla huomioon suhteessa muihin.

Kuten on jo käynyt ilmi, ihmiset hakeutuvat Lasten suusta -sivuston jäseniksi pääasiallisesti huumorin takia. Siitä huolimatta sivusto mahdollistaa kertomusten tuottamisen myös vakavasti otettavina. *Hauskojen julkaisujen lisäksi sivuston sisältöön kuuluu siis koskettavia, rehellisen todenmukaisia kertomuksia*, joiden tehtävä on tehdä ryhmäläisiin vaikutus muuten kuin huumorin keinoin: myös tunteisiin vedonneet, kauniisti ilmaistut sanat tai positiivisella tavalla yllättävät lasten teot ovat sivustolla suosittuja. Osa julkaisuista on puettu silti vitsimäiseen muotoon, jotta lopputulos olisi monelle yllätys. Osa taas kertoo hyvin suoraan, kuinka jokin lasten sanoma on tehnyt vaikutuksen. Olennaista tämän teeman ympärille kietoutumisessa on se, että se murtaa yksiselitteisen käsityksen ”lasten suusta” -tilanteista

¹¹¹ TKU-O-16-1-64.

¹¹² TKU-O-16-1-65.

¹¹³ Katso tutkimusaineistosta esim. TKU-O-16-1-12, jossa julkaisu on rakennettu dialogimaiseen muotoon ja sitä kommentoidaan kuuluvaksi vitsiosastolle.

pelkkinä huumorin ilmentyminä. Toisin sanoen huumorin rinnalle nousee jokaisen ryhmäläisen oma-arvon tunne: se, että pelkän nauramisen sijasta he osaavat nähdä lastensa sanomisissa ja tekemisissä paljon arvokasta. Seuraavaksi muutama esimerkki:

”Äiti mä tiiä mikä susta tulee ku sä et oo enää olemas. Susta tulee tähtipöly joka tekee ihmiset onnelliseksi” Ee 7v.¹¹⁴

Sanoin joskus pojalleni, että: _ Sinä se olet yks kultakimpale. Poika tähän: -Ja tinä äiti, olet jalokivi ja toti alvokat! -Siinä meinas tulla kyynel silmään äitillä.¹¹⁵

Äitien sodassa puhuttiin täydellisestä äidistä ja kysyin, minkälainen se on. 10v tyttäreni vastaus: ”Täydellinen äiti on jokaisen oma äiti!”(sydän- emoji).¹¹⁶

Poikani, 5 vuotta, totesi tänään kiukuttuaan mummulle että: ”Minä en tykkää mun isovanhemmista.”

Minä, äiti, siihen jotta: ”Niinkö? Oletko varma?” Poika siihen: ”Joo. En tykkää. Minä rakastan niitä.”.¹¹⁷

Kolme ensimmäistä esimerkkiä kuvaavat hyvin, kuinka alkuperäinen vuorovaikutustilanne on liikuttanut aikuista osapuolta. Julkaisuissa ei oikeastaan esiinny mitään koomiseen viittaavaa, vaan ne ovat koskettavuutensa takia kerrottuja. Julkaisuista tekee siis merkityksellisen lapsen vilpitiön aitous: kaikissa niissä lapset sanovat suoraan mitä ajattelevat, ilman, että he erikseen muotoilisivat sanomansa tai yrittäisivät miellyttää aikuista. Viimeinen esimerkkijulkaisu taas poikkeaa edeltäjistään siten, että siinä kirjoittaja on rakentanut kertomustaan hieman koomiseen vivahtavasti. Yhtä kaikki julkaisu kuuluu tämän teeman alaisuuteen, sillä senkin lopputuloksessa saavutetaan alkuperäistilanteeseen sisältyvä liikituksen tunne ja saadaan aikaan samanlaisia reaktioita myös ryhmäläisissä.

Sivustolta nousi esiin myös muutamia julkaisuja, joissa kuvailtiin alkuperäistilannetta lapsen ja aikuisen välillä hieman poikkeuksellisesti: *aikuinen on se, joka toimii tietoisesti ja aktiivisesti, tilannetta johdatellen*. Tällaiset vuorovaikutustilanteet muistuttavat jopa joltain

¹¹⁴ TKU-O-16-1-40.

¹¹⁵ TKU-O-16-1-6.

¹¹⁶ TKU-O-16-1-22.

¹¹⁷ TKU-O-16-1-70.

osin vanhan kansan opetuksellisia tilanteita lapsen ja aikuisen välillä, joissa lasta esimerkiksi pelotellaan keksityillä hahmoilla, jotta todellisilta vaaroilta välttyttäisiin¹¹⁸. Pelotteluhan linkittyi osaksi entisajan kasvatuksellisia keinoja, jolloin lapsia herkästi huiputettiin, jotta heistä kasvaisi älykkäitä ja nokkelia. Valitsemani esimerkki ei kuvasta pelottelutilannetta, mutta siitä välittyy hyvin, miten aikuinen koettelee lapsen tilannetajua:

Tää ei oo lapsen suusta, mutta pakko jakaa äskeinen tilanne: Tyttäreni tanssi antaumuksella keskellä olkkarin lattiaa. Sanoin työlle että ”Älä viitti tömistää, alakerran naapurit hermostuu!” Hetken likka pomppi hiljempaa ja kohta jytinä alkoi uudelleen. Ärähdin, että ”Oikeasti, alakerran akka hermostuu!” Tyttö alkoi tanssia hiipien. Siinä vaiheessa mulla ei enää pitänyt pokka vaan nauroin huutonaurua! Myö asutaan rivitalossa... (itkunauruhymiö).¹¹⁹

Alkuperäistilanne poikkeaa edellä läpikäydyistä teemoista selvästi: kun aiemmissa esimerkeissä lapsi on spontaanisti sanonut tai tehnyt jotain aikuisen mielestä merkityksellistä, tällä kertaa aikuinen tietoisesti luo puitteet hauskalle tapahtumalle, jonka haluaa vielä kertoa eteenpäin.

Käytyäni läpi tutkimusaineistoni useampaan kertaan totesin, että osaa julkaisuista ei ole mielekästä liittää varsinaisesti minkään yleisemmän kategorian alaisuuteen. *Lopuksi esittelenkin ne julkaisut, jotka eivät lukeudu minkään edellä läpikäytyjen teemojen piiriin.* Vaikka painopiste seuraavassa analyysiluvussa ei olekaan näissä julkaisuissa, ovat ne yhtä lailla olennainen osa tämän tutkielman kokonaisuutta.

Lasten suusta- sivustolla on runsaasti julkaisuja, jotka onnistuvat ilmentämään sitä, mitä tarkoitusta varten sivusto ylipäänsä on perustettu; monet julkaisut naurattavat, herättävät muistelemaan tai koskettavat jollain tasolla. Sitten *on myös niitä julkaisuja, jotka eivät syystä tai toisesta onnistu tarkoituksessaan.* Olisi kuitenkin kohtuutonta käsittää tämänkaltaiset julkaisut epäonnistuneina, koska joissain tapauksissa ne ovat toimineet osalle ryhmän jäsenistä. Jotain tällaisissa julkaisuissa on kuitenkin ristiriidassa niiden julkaisujen kanssa, jotka ovat onnistuneet: niitä ymmärtää vain murto-osa ryhmän jäsenistä, ne ovat epäselvästi

¹¹⁸ Ennen vanhaan lapsia muun muassa kiellettiin menevästä veden äärelle, koska näkki saattoi viedä mukanaan, tai lapsi uhattiin pistää mustalaisten matkaan kurittomuuden takia. Kts. esim. Koski, 2011b, 14.

¹¹⁹ TKU-O-16-1-39.

esitettyjä, ne herättävät ristiriitaisia tunteita ja niin edelleen. Otankin jälleen esiin esimerkkejä keräämästäni aineistosta:

Äiti, sano suomeksi: Black fire dragon..... musta tuli lohikäärme.....¹²⁰

Julkaisussa oleva hauskuus ei selvinnyt osalle ryhmäläisistä, varsinkin sen lyhyiden takia. Julkaisusta puuttuu myös sen vuoksi oleellisia taustatietoja, kuten kertomuksessa olevan lapsen ikä, alkuperäinen vuorovaikutustilanne lapsen ja aikuisen välillä jne. Julkaisun yhteyteen muodostuukin runsaasti kommentointia, jossa muut ryhmäläiset vaativat selitystä siinä sisältyvästä huumorista ja joihin julkaisija joutuu vastaamaan.

Poikani oli n. 4 v, kun hänen tyttöserkkunsa n.3 v Oli meillä yökylässä, tyttö ekaa kertaa missään. Poikani oli mustis serkulle, kun minä sanoin , et Helmi* voi nukkua meidän välissä, niin on turvallista olla. Eikä tule niin helposti ikävä kotiin. --- Poika mörmötti vastaan asiasta, mutta suostui kuitenkin. Yöllä tyttö potkiskeli poikaa, nähtävästi liikaa, kun poika nousi istualleen tarttu serkkutyttöä rinnuksista ja meinasin unissaan motata”- käsi oli jo nyrkissä. Onneksi sain pojasta kiinni ja laitoin takas nukkumaan .-Oli vähällä ei serkkutyttö saanut turpaan (hymiö).¹²¹ *nimi muutettu.

Tämä julkaisu ei aiheuttanut jatkokomentointia. Silti hyvin pieni tykkääjämäärä kertoo omasta puolestaan. Kerronnassa ei varsinaisesti ole mitään vikaa, mutta alkuperäisessä tilanteessa oleva hauskuus ei tällä kertaa välity ryhmäläisille.

Sanoin aikoinani pojalleni, että : - Lähetään lenkille kylille ja tekemään näyteikkuna ostoksia. Poika tähän: (9-10 v) Ja en varmasti lähe siun kans mihinkään, sinnuuhan sua hävetä jo pihassakkii (.kotona). Mitäpä siihen lisäämään. Sama kaveri sanoi minulle, et Äiti, kyllä sie oot tyhmä, mie siihen et; niin kultaseni, se on perinnöllistä (silmää iskevä hymiö).¹²²

Kolmas esimerkki aiheutti yhdelle ryhmäläiselle negatiivisia tunteita. Jatkokommenteissa tämä paheksui tapaa, miten lapsi puhuu vanhemmalleen, vaikka julkaisun tekijä yritti selittää kertomuksen hauskat puolet ja kuinka hän ei itse koe lapsensa sanomaa pahana. Tästä

¹²⁰ TKU-O-16-1-18.

¹²¹ TKU-O-16-1-29.

¹²² TKU-O-16-1-20.

huolimatta julkaisun voidaan nähdä aiheuttaneen avoimen ristiriitaisia tunteita, jolloin se ei lasten suusta -kertomuksena ota parasta muotoaan.

Tässä kohtaa aineiston esittelyä on vielä muistettava, että elämme voimakkaasti visuaalisten kokemusten kyllästävässä ja vahvan digitalisoitumisen maailmassa. Niin kuin useimmissa internetin tarjoamissa alustoissa, myös sosiaalisessa mediassa kuvilla on yhä suurempi merkitys tuottaa ja kuljettaa informaatiota henkilöltä toiselle. Juuri Facebookissa on tapahtunut radikaaleja muutoksia aivan viime vuosina. Tähän kohtaan reflektoin omaa käyttäytymistäni sosiaalisessa mediassa: vertailin Facebookin aikajanatarkastelun avulla, miten minä itse ja ystäväni olemme toimineet siellä vuonna 2009 ja miten toimimme siellä nyt. Erot ovat valtavia. Ensinnäkin vuonna 2009 julkaisuihin oli mahdollista vastata pelkästään tykkäys -nappulalla tai kommentoimalla, kun taas vuonna 2016 tykkäys -nappulaan on lisätty vaihtoehdoksi erilaisia emoji -symboleja, jotka kertovat ilman erillistä kommentointia vastaanottajan reaktion julkaisuun. Toisekseen kommentoinnit sijoittuivat ennen ajallisesti peräkkäin sen mukaan, kuka milloinkin oli kommentoinut. Nykyään alkuperäinen julkaisu saattaa saada jatkoksi kommentointia, joka herättää aivan uudenlaista keskustelua aiheesta.

Tutkimani Lasten suusta -sivusto on jopa jossain määrin poikkeuksellinen nykypäivän Facebookissa, sillä julkaisut ovat pääsääntöisesti tekstimuodossa. Jos kuvia käytetään, ne ovat useimmiten hymiöitä tai emoji-symboleja, jotka esiintyvät hyvin pienessä roolissa itse asiatekstin yhteydessä. Toisaalta taas jatkokommentit saattavat sisältää paljon visuaalista materiaalia, sillä julkaisuihin reagoiminen kuvan keinoin koetaan monesti helpompana ja nopeampana kuin kirjoittaminen. Vaikka sivustolle tuotettu materiaali on siis pääsääntöisesti kirjallista, *siellä esiintyy silloin tällöin julkaisuja, joiden sisältöä hallitsee yksi tai useampi kuva*. Tällaisten julkaisujen jäädessä kuitenkin harvinaiseksi teemoittelin ne kuuluvaksi tähän muut julkaisut- kohtaan. Seuraavaksi kuvaesimerkit:

Meillä on taloyhtiössä tulossa putkiremontti ja pihaan tuotiin siihen liittyviä kuvassa näkyviä tarvikkeita. 2v tyttärentytär katseli rakennelmaa aikansa ja totesi "liikenneimuri".

123

Kuten aiempien tekstimuotoisten julkaisujen tavoin, julkaisija viittaa alkuperäiseen vuorovaikutustilanteeseen lapsen kanssa. Tällä kertaa kuitenkin kuvan liittäminen julkaisuun auttaa alkuperäisen keskustelun ymmärtämistä. Toisin sanoen jutun hauskuus välittyy nopeammin ja selkeämmin kuvan myötä, kun taas tekstimuodossa kertominen olisi aikaa vievää eikä julkaisija saisi asiaansa samanlaisella varmuudella esitetyksi.

Toinen kuvaesimerkki poikkeaa edellisestä selkeästi: toisin kuin ”liikenneimuri”, muumimuki, jossa Nuuskamuikkunen kalastaa ja polttaa piippua, synnyttää julkaisijan ansiosta runsaasti jatkokeskustelua. Syy, miksi kuva on julkaistu, selittyy edellisen esimerkin tavoin siihen liitetystä tekstiosuudesta:

”Poikani 4v: Äiti kato tolle Nuuskamuikkusen huulihuipulle on kyl käynyt hassusti. Se on menny rikki... Siit on tullu yks tommonen jousi...”.¹²⁴

¹²³ TKU-O-16-1-44.

¹²⁴ TKU-O-16-1-51.

Kuvan liittäminen julkaisuun on kuitenkin ehdotonta, jotta alkuperäistilanteeseen liittynyt huumori välittyy ryhmäläisille. On täysin oma lukunsa, että julkaisu synnyttää jatkokeskustelua, ja otankin asian tarkemmin käsiteltäväksi analyysiluvussa neljä.

Tämän analyysiluvun myötä pystyin antamaan kokonaisvaltaisen kuvan siitä, millä tavoin käsite ”lasten suusta” voidaan ymmärtää, missä muodossa se on ilmentynyt menneisyydessä ja miten se näyttäytyy nyt, 2010-luvulla, sosiaalisessa mediassa. Seuraava analyysiluku keskittyy tutkimani Facebook -sivuston jäsenten väliseen vuorovaikutukseen, ennen kaikkea siihen, miten he toistensa julkaisuihin vastaavat ja muodostavat täten niihin liittyviä diskursseja. Teen edelleen tulkintoja tutkimusaineistoni pohjalta, mutta lähestyn sitä seuraavaksi toisella tavalla.

4. Lasten kautta aikuiset vuorovaikutuksessa internetissä

Kuten edellisessä analyysiluvussa tuli ilmi, lasten suusta- jutut ovat alun perin lapsen ja aikuisen välillä tapahtuneita vuorovaikutustilanteita, jotka useimmiten koomisten piirteidensä takia halutaan kertoa eteenpäin. Yksi olennaisin syy sille, että tämä kertomusperinteen muoto toimii elinvoimaisena suomalaisessa kansanperinteessä, johtuu sen kulkeutumisesta internetiin, verkkoyhteisön ylläpitämäksi. Luvussa kaksi, jossa esittelin tutkielman aineiston ja menetelmät, toin esiin myös sen, että teen tutkimusta nimenomaan ihmisten keskinäisestä käyttäytymisestä internetissä. Tarkastelen siis seuraavaksi Lasten suusta -sivustolla esiintyviä vuorovaikutustilanteita sivuston jäsenien kesken. Käytän osaa edellisen luvun lainauksista uudelleen, mutta tällä kerralla keskityn tarkastelemaan ryhmän jäsenten vuorovaikutussuhteita ja hyödynnän tässä Tanskanen tarjoamia teorioita. Tanskanen soveltaa omassa analyysissään mallia, joka pohjautuu tutkimuksiin metapragmaattisten kommenttien tulkinnasta, mukaan lukien hänen itsensä julkaisema aiempi tutkimus. Mallissa on viisi kohtaa, joiden mukaan voidaan tarkastella tutkittavaa nettikeskustelua ja juuri metapragmaattisten kommenttien piirteitä: 1) kommentin sijainti, 2) kommentin suunta (mennyttä kuvaava vai ennakoiva), 3) kommentin kohde: kertoja itse, toinen keskustelija vai koko ryhmä, 4) kommentoitavan viestin osa: tyyli, sisältö tai viestin olemassaolo ja 5) kommentin tehtävä: onko sen tarkoitus ohjata, kritisoida, puolustaa aiempaa mielipidettä, osoittaa tukea vai olla pahoitteleva.¹²⁵ Tanskanen itse käyttää amerikkalaislingvisti Susan

¹²⁵ Tanskanen 2014, 58.

Herringin tarjoamaa, kolmesta osa-alueesta koostuvaa lähestymistapaa tarkastella verkossa olevien ryhmien yhteisöllisyyttä¹²⁶.

Tämä analyysiluku etenee seuraavasti: tulkitsen osaa tutkimusaineistostani¹²⁷ siten, että tunnistan joissakin niistä kertojan käyttämiä keinoja. Näiden julkaisujen avulla havaitsen muun muassa, millä keinoilla kertoja onnistuu luomaan julkaisuunsa koomisia elementtejä. Taas osasta tutkimusaineistoa on nähtävissä, kuinka sivuston jäsenet reagoivat toistensa julkaisuihin, so. millaista kommentointia jokin julkaisu on saanut osakseen. Tässä kohdin miellän nämä kommentoijat eräänlaisena yleisönä: jokainen sivuston julkaisuhan on tarkoitettu vastaanotettavaksi, joten jokaisen ryhmän jäsenen voi täten nähdä osana yleisöä.¹²⁸ Tulkitsen sekä tykkäysten määrän mukaan, että jatkokokomentoinnin myötä ryhmäläisten suhtautumista julkaisuihin, jotka olen tähän kohtaan valinnut. Tästä on luontevaa edetä tarkastelemaan ryhmän jäsenten välisiä interaktioita. Jatkokokomenttien myötä havaitsen, kuinka joissain julkaisuissa ryhmän jäsenet selvästi keskustelevat keskenään ja ovat tällä tavoin vuorovaikutussuhteessa toisiinsa. Tällöin kiinnitän huomiota juuri metapragmaattisiin seikkoihin. Otan edellisen analyysiluvun tapaan esimerkkejä tutkimusaineistosta, soveltaen aineiston tulkinnassa Tanskasen mallia: mihin seikkoihin muut ryhmän jäsenet kiinnittävät huomiota ja miten he tuovat oman äänensä mukaan keskusteluun.

Käytän tutkimusaineistosta edellisen analyysiluvun tapaan esimerkkejä, mutta tällä kertaa niiden tehtävänä on ilmentää sivustolla tapahtuvia interaktiivisia tilanteita. Tämä näkökulma ja tulkinta osoittavat lopulta kaksi seikkaa, jotka ennen kaikkea kuvastavat sosiaalisen kanssakäymisen kehityskulkua. Ensinnäkin yhä vähemmän on merkitystä sillä, miten verkkoympäristössä tapahtuvan kommunikoinnin ja fyysisesti toisen ihmisen kohtaamisen rajat jatkuvasti hämärtyvät. Sosiaalisesta toiminnasta¹²⁹ verkossa on tullut itsestänselvyys,

¹²⁶ Herringin mukaan ryhmien yhteisöllisyyttä on mahdollista tarkastella sosiaalisuuden, tuen osoittamisen ja identiteetin avulla. Sovellan näitä määritelmiä pohtiessani, mitä Tanskasen avulla löytämäni metapragmaattiset kommentit kertovat tutkimastani yhteisöstä. (Tanskanen 2014, 55.)

¹²⁷ Valitsin tutkimusaineistostani tallenteet TKU-O-16-1-22 ja TKU-O-16-1-28 ilmentämään kertojuutta, sillä niistä kuvastui, kuinka julkaisijalla oli selkeästi motivaatiota rakentaa kertomansa tarinalliseen muotoon.

¹²⁸ Kun tarkastelin yleisön ilmentymisestä Lasten suusta -sivustolla, käytin vain yhtä tutkimusaineistotallennetta (TKU-O-16-1-5). Työn edetessä näin valitseni tutkimusmenetelmien vastaavan laajemmin sivustolla ilmenevään vuorovaikutuksellisuuteen, ja käytinkin tähän lopulta tallenteita TKU-O-16-1-1, TKU-O-16-1-20-20.3, TKU-O-16-1-24&24.2, TKU-O-16-1-27, TKU-O-16-1-58-58.8 ja TKU-O-16-1-67.

¹²⁹ Tarkoitan tässä sosiaalisella toiminnalla kaikkea sitä, mitä yksilöt tekevät internetissä toisten yksilöiden kanssa. Tähän lukeutuu mukaan myös niin sanottu passiivinen sosiaalisuus: esimerkiksi joku katsoo Youtube- videota, jossa toinen antaa ohjeita johonkin toimintaan. Katso esim. Youtube:

jonka huomaa esim. internetin käyttäjien jatkuvasti laajentuneesta ikähaarukasta. Toinen, tämän työn kannalta erittäin merkityksellinen seikka on siinä, kuinka lasten suusta kuultu muokkautuu aikuisten tulkitsemana ja välittämänä osaksi 2010-luvulla ilmenevää kertomusperinnettä.

Luvussa kolme kartoitin, kuinka Lasten suusta -sivuston jäseneksi saa liittyä kuka tahansa, kuten moneen muuhunkin Facebook -ryhmään. Jäsenistö onkin voimakkaan heterogeeninen ja ryhmään kuulumiseen liittyvät motiivit ovat hyvin yksilöllisiä. Ja koska tutkimusaineistoa on lähestytty vuorovaikutukseen keskittyvistä näkökulmista, tämä tutkielma ei vastaa siihen, mitkä ovat ne mahdolliset syyt ihmisillä hakeutuessaan Lasten suusta -sivuston jäseniksi. Seuraavaksi keskitynkkin ainoastaan sivustolla tapahtuvaan toimintaan, enkä mieti toimintaan vaikuttavia taustatekijöitä.

Tässä tutkielmassa ei myöskään voida sivuuttaa sitä tosiseikkaa, että huumori motivoi Lasten suusta -sivuston jäseniä toimimaan yhdessä. Sivuston jäsenten keskinäistä kanssakäymistä havainnoidessa onkin helppo yhtyä Zareffin toteamukseen, kuinka ”yhteisyys on ylemmyyteen perustuvan komiikkateorian kiinteä pari”¹³⁰. Zareff itse puhuu tarkemmin siitä, miten komiikan avulla pystytään esimerkiksi luomaan omanlaisia ryhmänormeja, ja kuinka komiikka ei korosta ”yksilön erinomaisuutta, vaan yksilön edustaman yhteisön”.¹³¹ Sen, minkä hänen näkemyksestään haluan nostaa esiin, on yksilön mahdollisuus toteuttaa itseään ryhmässä ennen kaikkea hauskojen, positiivisten ja ikimuistettavien kertomusten kautta. On korostettava, että Lasten suusta -sivusto näyttäytyy paitsi voimakkaasti verkkoympäristössä olevana interaktiivisena kenttänä, se on omien jäseniensä myötä myös rakentunut verbaaliselta sisällöltään rikkaan perinneaineuksen tuottamisen kanavaksi, ja näyttäytyy sitä myöten omanlaisen hauskanpidon toimintaympäristönä. Toisin sanoen huumori on kuin sivuston ”punainen lanka”: jos sivustolta irrottaisi huumorin kontekstin, sen ydin katoaisi.

Verhon lyhennys ja alakääntein ompelu. 18.6.2016.

¹³⁰ Lasten suusta -sivustolla voidaan nähdä, Zareffin sanoin, sen jäsenten luovan yhdessä ylemmyyteen perustuvaa yhteisöllisyyttä. Sivuston jäsenet ovat juuri tällä sosiaalisen median alustalla toimijoita, jotka noudattavat tietynlaista normistoa ja kokevat olevansa osa kokonaisuutta. (Zareff 2012, 31).

¹³¹ Emt.

Lisäksi on helppo yhtyä Zareffin näkemykseen siitä, kuinka lastenkasvatuksessa käytettävät, jopa pilkalliset ohjaamistavat ovat aikuisen keino käyttää auktoriteettiansa: hän vahvistaa asemaansa suhteessa lapseen¹³². Tämän työn kannalta merkittävä johtopäätös tässä asiayhteydessä on siinä, miten osa alkuperäisistä ”lasten suusta” -vuorovaikutustilanteista voidaan käsittää: aikuinen on kuullut lapsen sanoneen jotain hauskaa, on lempeästi (tai vähemmän lempeästi) ohjannut lasta tämän jälkeen ja lopulta huvittunut tilanteesta niin paljon, että kertoo sen eteenpäin Facebookissa. Lasten suusta -sivusto tarjoaa aikuiselle mahdollisuuden vahvistaa asemaansa yhteisössä, joka on perustettu tietyn normiston omaavalle pohjalle.

Käytyäni yhä uudestaan läpi tutkimusaineistoani kiinnitin myös huomiota siihen, kuinka vakavasti tai koskettavasti sävyttyneitä jotkin julkaisut olivat¹³³. Muut kuin koomiset julkaisut jäivät kuitenkin marginaaliin. Seuraavaksi esitettävässä analyysissä pääpaino on melko yleisluontoisesti siinä, millä tavoin vuorovaikutus ilmenee tällä sivustolla. Taustalle on kuitenkin hyvä mainita kuin muistutuksena, että sivusto toimii jäsenilleen myös huumorin tuottamisen ”kanavana”. Sisällytän tähän jälleen Knuuttilan ja Mulkayn näkemyksiä siitä, miten huumori kerronnassa syntyy, mitkä tekijät sitä ohjaavat ja millä keinoin tämä kollektiivinen tavoite (hauskuus) saavutetaan.

Kuten alaluvussa 3.2.3. tuli esiin, koomisen syntyyn vaikuttaa, Knuuttilan ja Mulkayn mukaan, bisosiatiivisuuden premissi: kahden hyvin erilaisen merkitysmaailman yhdistyessä niissä huomataan jotain poikkeuksellista tai ristiriitaista. Sivuutan nyt mahdollisen problematiikan, joka tähän premissiin sisältyy ja väitän, että osa Lasten suusta- sivuston julkaisuista voidaan ymmärtää nimenomaan bisosiatiivisina. Eri merkitysmaailmat yhdistyvät toisiinsa ja aiheuttavat siten koomisen vaikutelman esimerkiksi seuraavassa julkaisussa:

KI: ”Ennen vanhaan ku ei ollu puhelimia, käytiin netissä tietokoneella!” Kuopukseni 4v. Tunteeko kukaan oloaan vanhaksi?¹³⁴

¹³²Emt.

¹³³ Katso esim. TKU-O-16-1-6 ja TKU-O-16-1-70.

¹³⁴ TKU-O-16-1-54.

Julkaisusta ilmentyvät bisosiatiiviset tekijät jo pelkästään lasta siteeratusta kysymyksestä. Itse asiassa siinä törmäävät useammat käsitykset toisiinsa, jonka vuoksi kysymys on jo itsessään hauska. Julkaisijan lisätessä vielä loppuun kysymyksen, tuntevatko muut oloaan vanhaksi, hän tarjoaa muille ryhmäläisille mahdollisuuden samaistua kertomaansa. Yhtä kaikki, julkaisua kommentoineet tai siitä tykänneet ovat tavoittaneet siinä pohjalla olevien merkitysmaailmojen sekoittumisen.

4.1 Kertojuus Lasten suusta- sivustolla

Brittiläinen kielten tutkija Ruth Page on tutkinut sosiaalisessa mediassa muodostuvaa kerronnallisuutta. Hän on artikkelissaan jakanut neljään osaan sen, miten internetissä tapahtuva kerronnallisuus ilmenee¹³⁵. Page on tässä itse keskittynyt yhteisöpalvelu *Twitteriin*¹³⁶, joka poikkeaa Facebookista joltain osin: Twitterissä tapahtuva vuorovaikutus on nopeampaa, jolloin se on myös lyhytsanaisempaa ja -kestoisempaa Facebookiin verrattuna. Silti tästä Pagen esittämästä jaosta löytyi osa-alue, johon tämän pro gradu -tutkielman kertojat olivat mahdollista yhdistää. Viimeinen Pagen nimeämä osa-alue oli ”uudenlainen jaksotus, useampi kertoja”. Hän vertasi osa-aluetta kokoelmaan avainsanoja, jotka Twitterin käyttäjät tunnistavat. Itse näen tämän isompana kokonaisuutena: tutkimallani sivustolla ei ole yhtä tai kahta kertojaa, vaan sivustolta löytyy ikään kuin kertojien joukko, jotka tuottavat yhdessä ja erikseen sisältöä tälle sivustolle.

Kun sivustolla tapahtuvasta toiminnasta nostetaan hetkeksi kertojuus omaksi tarkastelun aiheeksi, siinä on mielekkäintä käyttää apuna Anna-Leena Siikalan tarjoamaa mallia kertojatyypeistä. Siikala on jaotellut omassa tutkimuksessaan (1984) kertojat viiteen eri tyyppiin, joista selkeimmät yhtäläisyydet tätä tutkielmaa ajatellen kulminoituivat *perinteen läheistävään tilapääkertojaan* (B-tyyppiin). Siikalan mukaan tällainen kertoja on

¹³⁵ 1) tuttu jaksotus ja yksi kertoja (esim. uutiset Youtubella katsottuna), 2) tuttu jaksotus ja useampi kertoja (artikkeli Wikipediassa), 3) uudenlainen jaksotus ja tuttu kertoja (yksittäisen twiittaajan uutissyöte) ja 4) uudenlainen jaksotus, useampi kertoja (kokoelma Twitterin avainsanoja). (Page 2015, 340.)

¹³⁶ ”Twitter on sosiaalinen verkostoitumispalvelu, jossa julkaistaan enintään 140 merkin mittaisia tiedonantoja omien ystävien tai kenen tahansa luettavaksi. Twitter-käyttäjät merkitsevät haluamansa toiset Twitter-käyttäjät seurattavikseen ("follow").” (Nettielämää. Sosiaalisen median maailmat: Twitter: sano se lyhyesti. 20.5.2016.)

satunnaisesti esiintyvä henkilö, jonka kerronnasta välittyy henkilökohtaiset kokemukset kertomaansa sekä voimakas kiinnittyminen lähiympäristöönsä. B-tyypin kertojalla minäetäisyys kertomaansa on usein pieni, mutta Siikala mainitsee sen vaihtelevan. Olennaista tällä kertojatyypillä on pyrkimys läheistää perinne omakohtaisilla kokemuksilla, ja kertoja tarvitseekin aina ulkoapäin tulevan vihjeen tai tapahtuman, johon pystyy yhdistämään oman toimintansa. Tästä näkökulmasta asiaa voidaan tarkastella siten, että Lasten suusta -sivuston julkaisija on B-tyypin kertoja, joka hyödyntää kerronnassaan ulkoa päin omaksumaansa: alun perin lapsen suusta kuultu juttu on ollut niin merkityksellinen, että kertoja haluaa kertoa sen oman kokemuksensa välittämänä eteenpäin. Tällainen kertoja ei käytä aikaansa siihen, miten kertomuksensa esittää, vaan ennemminkin pohtii, muistelee ja jutustelee kertomansa kuulijoilleen.¹³⁷

Ei ole oikeutettua väittää, että kaikki Lasten suusta -sivuston julkaisut ilmentäisivät tämänkaltaista kertojuutta. Suurta osaa niistä voidaan kuitenkin tarkastella tästä näkökulmasta: omakohtainen kokemus, joka on esim. sisältänyt yllättäviä käännteitä tapahtumien kulussa, halutaan herkästi kertoa eteenpäin. Omakohtaiset kokemukset toisin sanoen toimivat pääasiallisina motiiveine tuottaa julkaisuja kyseiselle sivustolle. Sivuston jäsenet eivät useinkaan hio julkaisujaan varsinaisiksi esityksiksi, vaan haluavat kertoa muille alkuperäisen keskustelutilanteen aikuisen ja lapsen välillä. Toisin sanoen sivustolla oman juttunsa julkaisevat jakavat henkilökohtaisen kokemuksen toisten ryhmäläisten kanssa, omaksumatta varsinaista kertojan roolia. Heidät voidaan siis nähdä Siikalan määritteleminä tilapääkertojina: he kuvaavat oman elämänsä tai lähiympäristönsä tapahtumia, mutta eivät varsinaisesti halua esittää kertomustaan toisille. Kysehän on ennen kaikkea samankaltaisten kokemusten jakamisesta ja ääneen sanomattomasta yhteisymmärryksestä.

On ongelmallista analysoida kertojuutta tutkimallani Facebook -sivustolla pelkän osallistuvan havainnoinnin perusteella. Olen ottanut tämän huomioon ja korostankin jälleen, että se, miten määrittelen kertojuuden tällä sivustolla, perustuu täysin omiin havaintoihini sekä tulkintoihini näistä havainnoista. En siis millään tavoin arvota kertojuutta, vaan kuvaan sitä sivuston toimintaa, jossa kertojuus näkyy.

¹³⁷ Siikala 1984, 167.

Osa julkaisijoista vaikuttaa käyttävän kirjoituksessaan keinoja, joiden avulla muiden ryhmäläisten mielenkiinto saadaan heräämään. Otan tähän kohtaan muutaman aineistoesimerkin, jotta voin osoittaa nämä keinot sekä samalla näyttää, miten ryhmän jäsenten kertojan positiot tietyissä julkaisuissa rakentuvat.

Tänään 4. kesäkuuta iskällä oli vain luutnantin natsat mielessään. Arvo 6v joutui kävelemään päiväkotiin, vaikka iskä oli luvannut viedä. ”Iskä vaan meni niitä helkkarin arvomerkkejä hakemaan, vaikka piti viedä oikea Arvo!” jupisi poika koko 3km matkan.¹³⁸

Edellinen julkaisu kuuluu suosituimpien joukkoon, sillä siitä on tykännyt yli sata henkilöä. Mitkä seikat tähän voisivat sitten vaikuttaa? Ainakin julkaisussa esiintyvän lapsen nimi toimii vaikuttavasti, sillä se on helppo yhdistää militaristiseen ympäristöön. Alkuperäisessä vuorovaikutustilanteessa kertoja on havainnut tilanteeseen liittyvien asioiden yhteentörmäyksen. Tällä kertaa nämä ovat aikuisen eri roolit: perheen isä on kotinsa ulkopuolella armeijassa työskentelevä mies, joka on juuri saamassa tärkeän ylennyksen. Lapsen on hankala käsittää, että vanhemmalla on hänen lisäksi jotain hyvin merkittävää tapahtumassa myös kodin ulkopuolella, sillä lapselle koti on kaikki kaikessa. Tämän seikan kertoja tuokin onnistuneesti julkaisussaan esiin, vaikkei sitä suoraan esitäkään. Kertoja tiedostaa, että julkaisusta pitävät vastaanottajat havaitsevat saman seikan. Tämän lisäksi kertoja tehostaa julkaisua dramaattisilla keinoilla: pieni poika joutuu kävelemään tarhaan kolmen kilometrin matkan. Kertoja tietää, että tämän mainitseminen aiheuttaa vastaanottajissa myötätuntoisia reaktioita, jolloin julkaisun sisäistäminenkin tehostuu. Ennen kaikkea kertoja onnistuu tavoittamaan julkaisussaan lapsen pettymyksen, josta on alkuperäistilanteen jälkeen helppo löytää huumoria.

Uusi mieheni sai eilen pienen mustasukkaisuus kohtauksen, kun 4v poikani totesi: -” Iskällä(biologisella) on iso pippeli...kuin kengurun häntä!” (Nauruhymiö).¹³⁹

Tässä julkaisussa sen kertonut tietää, että miehille sukuelinten vertailu on usein kiusallista. Alkuperäisen vuorovaikutustilanteen sisällön tekee vielä pahemmaksi se, että sukuelimiä on

¹³⁸ TKU-O-16-1-28.

¹³⁹ TKU-O-16-1-53.

vertaamassa pieni poika. Siksi kertoja ylipäänsä julkaisee tämän lapsensa suusta päässeän tokaisun, sillä aikuisten kesken kerrottuna juttu mielletään varmasti humoristisena. Julkaisu tehostuu entisestään, kun lapsi käyttää kengurun häntää tilanteeseen sopivana vertauskuvana.

Äitien sodassa puhuttiin täydellisestä äidistä ja kysyin, minkälainen se on. 10v tyttäreni vastaus: ”Täydellinen äiti on jokaisen oma äiti!” (sydän -emoji).¹⁴⁰

Tällä kertaa kertoja ei tavoittele julkaisullaan huumoria, vaan tuo esiin alkuperäisen vuorovaikutustilanteen koskettavuuden. Hänellä vaikuttaa olevan varmuus siitä, että julkaisun näkevät pystyvät samaistumaan tilanteeseen, jossa äiti ja tytär katsovat televisiota, keskustelevat näkemästään ja tytär sanoo jotain noin yllättävää mutta samalla liikuttavaa. Sydän -emojin käyttämistä julkaisun lopussa voidaan myös pitää kertojan keinona välittää yleisölleen, miten vaikuttanut hän on itse ollut alkuperäisessä vuorovaikutustilanteessa. Ennen kaikkea kertoja vetoaa yleisöönsä onnistuneesti, saaden aikaan tällä kerralla naurun sijasta liikituksen tunteita.

Edellisen mukaan on perusteltua määrittää osa Lasten suusta -sivuston jäsenistä käyttäytymään kertojan tavoin. Kyseessä on kuitenkin vain osa siitä toiminnallisesta kokonaisuudesta, jonka sivustosta voi havaita. Jos samalla tavoin siirtää huomionsa kertojista niiden vastaanottajiin, vastaan tulee tilanteita, joissa jotkut ryhmäläisistä toimivat yleisön tavoin. On muistettava seuraavienkin väitteiden perustuvan tutkijana tekemiini havaintoihin ja huomioitava, että väitteet ovat osa suurempaa kokonaisuutta. Seuraavaksi tarkastelenkin lyhyesti sivuston toimintaa julkaisujen vastaanottajien perspektiivistä. Tämä, kuten kertojuuden määrittelemisen, auttaa minua etenemään luvun tärkeimpään osioon, eli sivustolla tapahtuvien vuorovaikutustilanteiden analysointiin.

4.2. Lasten suusta -sivuston ”yleisö”

Lasten suusta -sivustolla on erilaisten kertomusten, juttujen ja keskustelua herättävien kommenttien julkaisijoita, joten siellä on myös näiden julkaisujen vastaanottajia. Sivustoa

¹⁴⁰ TKU-O-16-1-22.

tarkastellessa huomaa nopeasti, että kyse ei ole pelkästään passiivisesta joukosta ihmisiä, vaan selkeästä vuorovaikutuksellisuudesta ryhmän jäsenten kesken. Palaan tähän kohta tarkemmin. Ensin esitän tiivistetysti havaintoni tutkimusaineistosta esiin nousseista puolista, joissa ilmeni jäsenten asemoituminen yleisöksi. Kun äskeisessä alaluvussa esitin, kuinka osaa sivuston toiminnasta voi tarkastella kertojuuden näkökulmasta, nyt vuorossa ovat ne toimijat, jotka ilmaisevat osallisuutensa vastaanottamalla sivustolle tuotettuja julkaisuja.

Ensinnäkin ovat ne ryhmän jäsenet, jotka osoittavat suosiotaan suoraan jollekin julkaisulle. *Facebookin tykkäys -painikkeen käyttö* on helpoin ja eniten hyödynnetty keino ryhmäläisiltä osoittaa, että jokin julkaisu on tehnyt vaikutuksen. Tämän lisäksi he kommentoivat alkuperäisiä julkaisuja erilaisilla *hymiöillä, emoji -symboleilla sekä niin sanotuilla Facebook -tarroilla*¹⁴¹. Nämä ovat selkeästi suosituimpia mielipiteiden viestimisen tapoja Lasten suusta -sivustolla. Tällä tavoin julkaisuihin reagoivat ryhmäläiset osoittavat arvostuksensa ja kiinnostuksensa toisten ryhmäläisten tuotoksiin, ja voivat tehdä sen vaivattomasti. On mahdollista jopa väittää, että tykkäykset, hymiöt, emoji ja tarrat ovat kuin aplodeja ja kollektiivista naurua elävässä esityksessä. Yhtä kaikki, nämä välineet, jotka Facebook sosiaalisen median alustana tarjoaa, auttavat tietyllä tavoin ryhmäläisten asemoitumista yleisöksi tällä sivustolla.

Tykkäysten, emoji ja tarrojen lisäksi tutkimusaineiston julkaisuissa esiintyi *lyhytsanaisia kommentteja*, jotka kuvastavat vastaanottavien jäsenten reaktioita¹⁴². Toisin sanoen julkaisuja lukevat pyrkivät verbaalisilla, mutta yksinkertaisilla keinoilla osoittamaan, miten niihin suhtautuvat. Näiden tyyli sekä sisältö varioivat melko paljon. Kun jäsen voidaan nähdä yleisön edustajana, joka jakaa ajatuksensa muiden kanssa, on kommentointi alkuperäiseen julkaisuun esimerkiksi tällaista:

¹⁴¹ ”Tarrat ovat piirrettyjä tai animoituja hahmoja, joita voit lähettää kavereillesi. Tarroilla voit kertoa, miltä sinusta tuntuu. Niiden avulla keskusteluista tulee persoonallisempia.” Määritelmä Facebookin ohje- ja tukikeskuksen sivulta.

¹⁴² Tutkimusaineistosta nousi esiin muun muassa kommentit ”Khahaa!!” (TKU-O-16-1-59), ”Repesin!! XD Haaaahh!!” (TKU-O-16-1-48), ”Aaawwww” (TKU-O-16-1-6) ja ”Siis mmtähh!” (TKU-O-16-1-54). Useampi tutkimusaineiston julkaisu sisälsi monisanaista, vastavuoroista kommentointia, jolloin minun oli tutkijana vaihdettava tarkastelun näkökulmaa. Asetelma ei tällöin ollut enää kertoja- vastaanottaja, vaan julkaisun parissa oli siirrytty vuorovaikutukselliseen positioon.

Kiitos vaan, Jaanalle*, aamun piristyksestä. Hiukan väsähtäneenä, valvotusta yöstä, tämä kyllä sai aikaan täydellisen repeämisen (kaksi nauruhymiötä).¹⁴³ *nimi muutettu.

Esimerkistä voi havaita, että ryhmäläinen on tyytyväinen lukemaansa ja sai mielelleen kohotusta käydessään sivustolla.

Kuten äsken tarkastellessani kertojuutta, myös analyysiä ryhmäläisten asemoitumisesta yleisöksi ei voida viedä pidemmälle tähän tutkielmaan valituilla menetelmillä. Tällöin on jätettävä tällä kertaa tähän tulkinnat kertojuudesta ja yleisön ilmenemisestä Lasten suusta -sivustolla. Sen sijaan on aika keskittyä olennaisimpaan: sivuston jäsenten välisten vuorovaikutussuhteiden ilmentymiseen ja niiden tulkintaan.

4.3. Lasten suusta -sivuston vuorovaikutuksellisuus

Tähän mennessä on käynyt ilmi, kuinka melko iso osa Lasten suusta -sivustolle tuotetuista julkaisuista on käsitettävissä kertomuksen kaltaisina. Juuri niissä julkaisuissa toteutuu kertomuksen onnistumiselle vaadittavat seikat, jotka Kaivola-Bregenhøj on määritellyt seuraavasti:

Ensiksikin kertomuksen on ylitettävä niin kutsuttu kerronnallisuuden kynnyks. Sen siis on oltava sisällöltään kuulijoita kiinnostava, sen komiikan on oltava osuvaa, sen on oltava käänteiltään uskottava, ellei se sitten tyylittele juuri uskottavuuden rajan ylityksillä, ja sen on oltava yksityiskohdiltaan mielenkiintoinen tai yleispätevä. Lisäksi sen on sovittava tilanteeseen.¹⁴⁴

Tutkimani Lasten suusta -sivusto toimii siis osaltaan aikuisten itsensä tuottamien kertomusten julkaisualustana. Tämän lisäksi kyse on 2010-luvulle ominaisesta interaktiivisesta kentästä: ihmisillä on mahdollisuus olla vuorovaikutuksessa verkossa, sosiaalisen median alustalla. Merkittävää on, että Lasten suusta -sivustolla aktiivisesti toimivista jäsenistä useimmat omaksuvat tietynlaisen kertojan roolin, mutta eivät pidä tätä roolia itsellään, vaan ikään kuin kehittävät sitä vuorovaikutuksessa muiden jäsenten kanssa. Ei siis voida puhua pelkästään tarinoiden tai vitsien kerronnasta, eikä sivuston jäseniä voida määritellä selkeästi kertojan ja kertomuksen vastaanottajan rooleihin.

¹⁴³ TKU-O-16-1-5.

¹⁴⁴ Kaivola-Bregenhøj 2009, 11.

Lasten suusta- sivuston vuorovaikutuksellisuutta pystyi selkeimmin tarkastelemaan Tanskanen tarjoaman analyysimallin¹⁴⁵ avulla, mitä hän itse sovelsi tulkitessaan metapragmaattisten kommenttien merkityksiä verkkokeskustelussa. Tätä tutkielmaa varten valitsin tutkimusaineistosta kuusi tallennetta, käyden läpi niissä esiintyviä metapragmaattisia kommentteja. Tarkastelen ensinnäkin tallenteiden kokonaisrakenteita, luokitellen niiden sisällöt käyttämäni analyysimallin mukaisesti. Lisäksi pohdin hieman sitä, minkälaista sosiaalisuutta Lasten suusta- sivustolla ilmenee valitsemieni tallenteiden pohjalta. Tämä on tietenkin vain yksi kuvaus siitä, millä tavoin sosiaalisuus ja vuorovaikutuksellisuus nykypäivänä, verkkoalustalla näyttäytyvät. Kuvaus on ennen kaikkea tehty antamaan selkeä yleiskuva siitä, millä tavoin ihmiset toimivat toistensa kanssa nimenomaan tässä tutkielmassa käytetyllä sosiaalisen median alustalla.

TK: Meille on keväällä tulossa perheenisäystä, ja lasten mummi oli sanonut pojallemme, että ”vauva juo vaan maitoo”. 3v poikamme oli tokaissu siihen että ”minä annan kyllä sille ruisleipää” (hymiö)

TS: Ihana (sydän-emoji)

LL: Ruisleipä vauvan tiellä pitää, prkl! (hymiö)

JJ: 4v poikani oli 2,5v kun pikkusisko syntyi. Mummo kysyi, et mitä sisko syö, nii poikani ilmoitti suureen ääneen ”SISKONMAKKARAKEITTOO” (itkunauruhymiö)

JM: Täällä aiotaan antaa kakkua, laskettu aika on 8 päivää esikoisen synttäreistä (nauruhymiö).¹⁴⁶

Ensimmäisessä esimerkissä toiset jäsenet kommentoivat sekä julkaisun *tyyliä*, että sen *sisältöä*. Tyyliin viittaavasta kertoo TS:n kommentti ”ihana”, sillä julkaisusta välittyy alkuperäisen keskustelun koominen, mutta myös koskettava ilmapiiri. Seuraavat kommentoinnit keskittyvät taas julkaisun sisältöön: mitä alkuperäisessä julkaisussa kerrotaan ja kuinka sen ympärille muodostuu jatkokommentteja. Sekä tyyliin että sisältöön liittyvien kommenttien *tehtävä on olla tukea antavana ja kannustavana*. TS:n ihastelu on selvästi positiivista ja kommentti ilmaisee sen, kuinka onnistuneena hän pitää julkaisua. LL:n kommentista paljastuu, että hän tietyllä tavalla myötäelää julkaisussa esiintyvän lapsen maailmaa. Lisäksi kaksi viimeistä kommenttia kuvastavat omalla tavallaan tuen antamista, sillä niiden julkaisijat toivat esiin omat kokemuksensa samanlaisesta

¹⁴⁵ Tanskanen 2014, 58.

¹⁴⁶ TKU-O-16-1-1.

vuorovaikutustilanteesta. Kyseinen julkaisu kommentteineen ilmentää varsin kiteytetysti, millaista sivuston jäsenten keskinäinen kanssakäyminen useimmiten on: ilmapiiri ja tekstistä välittyvät (äänen)sävyt ovat kannustavia, ihannoivia, myötämielisiä ja ymmärtäväisiä.

LP: Iskä ihmetteli miksi lapsi on niin kiukkuinen kuin perseeseen ammuttu karhu. Tanja 9v totesi, ettei sinne mahdu karhua. Ihan uusi näkökulma tälle sanonnalle...

SR: siihen löytyy piirroskuvakin googlesta..

VT: Repesin (kolme itkunauruhymiötä)

AP: Ei ole karhun kiva siellä olla, joten kai siitä vihaiseksi tulee (nauruhymiö)

ML: Ja nyt tuo ihastuttava näkökulma paloi mielikuvana verkkokalvolle ikuisiksi ajoiksi (nauruhymiö).

---¹⁴⁷

Esimerkissä toteutuu edeltävän kaltaisesti kommentointi julkaisun sisältöön. Edellisen tapaan, myös tässä kommentointien tehtävänä on osoittaa tukea alkuperäisen jutun julkaisijalle. Ero ensimmäiseen esimerkkiin on huomattavissa kuitenkin SR:n kommentissa, vaikka sekin sävytyy kannustavan ja tukea antavan kommentoinnin alaisuuteen. Siinä on myös jossain määrin *ohjaava sävy*, sillä hänen kommentointinsa voidaan ottaa kehotuksena muille: kommentin myötä toisilla herää uteliaisuus katsoa Googlen kuvahausta, miltä kyseinen karhu näyttää.

MA: Tulipas mieleen kun kävin äsken katiskoilla: olin aikoinaan pojan kanssa virvelöimässä ja kysyin että ”Mitä ei saa tehdä veneessä?” Poika vastasi että ”Ei saa seisoa eikä keikuttaa.” Kysyin että ”Mitä muuta ei saa tehdä?” Poika oli hetken hiljaa ja vastasi että ”Ei saa irrottaa tulppaa!” (itkunauruhymiö)

JH: Lapsillehan tunnetusti tulee usein ne asiat mieleen, mitä aikuiset ei osaa odottaakkaan ja yleensä ne on niin pirun nopeitaki, ku ne jotaki keksii tehdä (itkunauruhymiö)

KK: hyvä kuitenkin ku muistissa ettei tulppaa saa irroittaa (nauruhymiö)

AP: Hyvä huomio pojalta. Mitä vastausta muuten alunperin odotit?

¹⁴⁷ TKU-O-16-1-24 ja TKU-O-16-1-24.2. Lainauksesta on tarkoituksella jätetty pois kommentit, jotka sisältävät vain hymiön, emojiin tai tarran. Tarroista kerrotaan enemmän Facebookin omalla ohjesivustolla. (Facebook, ohje- ja tukikeskus: Mikä on tarra ja miten voin lähettää sellaisen? 12.5.2016.)

MA: Ootin että poika sanois että ”Veneessä ei saa pomppia eikä vaihtaa paikkaa kesken kaiken.”¹⁴⁸

Kolmannessa esimerkissä toistuu edeltävien kaltaisesti kommentointi viestin sisältöön. Järjestäen julkaisuun sisältyvät jatkokommentit ovat tässä esimerkissä *tukevia*: ensimmäinen kommentoija mainitsee lasten nokkeluudesta, toisen ja kolmannen myötäillessä tätä. Kaikki olivat siis sitä mieltä, että julkaisusta ilmenevä ajatus lasten älykkyydestä oli onnistuneesti tuotu esiin ja kommentoijat osoittavatkin kirjoituksillaan, että jutun vastaanotto on ollut positiivinen. Tästä julkaisusta on myös mielekästä nostaa esimerkki *taaksepäin suuntautuvasta kommentista*, joka tässä tapauksessa ilmenee KK:n kohdalla: hän on lukenut alkuperäisjulkaisun läpi ja kiinnittänyt siinä olevaan toimintaan tietynlaista huomiota, minkä ansiosta hän helposti kommentoikin aiemmin mainittua¹⁴⁹.

PL: Sanojen taivuttaminen ei ole helppoa. Mä sanoin tyttärelleni (ehkä 3-v) että ”Älä narraa.” Hän vastasi: ”Miä narroin jo.” Kertokaas muitakin samantyyliisiä (hymiö).¹⁵⁰

Tämä esimerkki aineistosta kuuluu siihen osaan Lasten suusta -sivustolla esiintyvistä julkaisuista, joita Tanskasen käyttämän mallin mukaan kommentoidaan niiden *olemassaolon* takia. Toisin sanoen, kun aiemmat aineistoesimerkit osoittivat, että ryhmän jäsenet kommentoivat viestin (alkuperäisen julkaisun) sisältöön, nyt kyse on jonkin julkaisun ylipäänsä olemassa olemisesta. Julkaisun tekijä kehottaa oman juttunsa kerrottuaan toisia ryhmäläisiä luomaan aiheesta lisäkeskustelua. Siinä hän onnistuu, sillä jatkokommentteja on kertynyt yli 80 kyseisen aiheen ympärille¹⁵¹. Kukaan jatkokommenttoijista ei puutu alkuperäisjulkaisun sisältöön, vaan ennemminkin varmistaa sille syyn olla olemassa. Jokainen jatkokommentilla mukaan tuleva ryhmäläinen nimittäin noudattaa tässä tapauksessa tehtävänsä osoittamalla tukea alkuperäisjulkaisulle. Tutkimusaineistosta on poimittuna muutamia esimerkkejä tähän liittyen:

HK: Tyttö laittoi siemeniä maahan kasvamaan. Seuravaana päivänä, ”Millo se oikein kukantaa?” (nauruhymiö).

MK: Mun äiti kysy pienenä kukkiin liittyen: ”Onko nuo siemenistä vai taimenista?”

¹⁴⁸ TKU-O-16-1-27.

¹⁴⁹ Kts. Tanskasen käyttämiä esimerkkejä taaksepäin suuntautuvasta kommentoinnista esim. Tanskanen 2014, 62-63; 69.

¹⁵⁰ TKU-O-16-1-58.

¹⁵¹ Tämän julkaisun suhteen tutkimusaineistoni käsittää kymmenen kuvankaappaus- dokumenttia (58–58,10), sisältäen 85 jatkokommenttia.

AP: ”Tuu koomaan mun kanssa Legoja!” Imureerata.

TK: Poikani sanoi tädilleen metsäreissun jälkeen että olipa kiva kävellä niillä juureksilla ja kiveksillä (hymiö)

TK2: Pesukone oli pesonen. Ketsuppi oli kepsutti. Sinappi oli sinastappi.¹⁵²

Hyvin samanlainen esimerkki edelliseen verraten tulee tässä:

RV: Onko teillä jäänyt pysyvään käyttöön lasten pieninä keksimiä sanamuunnoksia / hassusti lausuttuja sanoja? Meillä on useita, koska ne kuulostavat paljon hauskemmilta kuin alkuperäinen. Esim. Livaha, haarali, rimppali, ruikeltaa, ovara, tevära, mehelmä, pyyky. Viimeisimmät tarkoittavat hedelmä ja kylpy – muut osaattekin varmaan päätellä itse! Nykyään *** lausuu useimmat oikein ja saattaa närkeästyä, jos joku käyttää ”väärää” (hymiö)

JN: Tänään syötiin ekaluokkalaisten kanssa muikkuja, joista poistin keskiruodot. ”Sit kun sä oot perannut sen, niin voit sä PERAA tän mullekin”, pyysi tyttö (hymiö)

JM: Itselleni on jäänyt käyttöön äkkäri = sähköisku (hymiö)

AO: Meillä lusikka oli kukali ja siannappi tarkoitti sinappia (hämmästynyt hymiö).¹⁵³

Kyse on samanlaisesta viestiketjusta kuin edellä: muut ryhmäläiset kommentoivat ensimmäistä kommenttia sen olemassa olon takia. Nämä hyvin samanlaiset julkaisut kuvaavat yhdessä hyvin, kuinka kommentointi on väistämättä taaksepäin suuntautuvaa, jäsenten tuodessa keskusteluun mukaan henkilökohtaiset kokemuksensa. Kiintoisinta edellisten kaltaisissa julkaisuissa on kuitenkin se, kuinka niihin osallistuvat henkilöt ovat valmiita reflektoimaan itseään, kokemuksiaan ja lähiympäristöään. Juuri näissä julkaisuissa kuvastuu parhaiten, kuinka vaivattomasti aikuiset kertovat toisilleen tapahtumista, jotka toisessa ympäristössä jätettäisiin kertomatta.

Viimeinen Tanskasen mallin mukaan tulkittavissa oleva aineistoesimerkki erottuu omanlaisekseen, sillä siitä heijastuu muihin verrattuna paljon vakavamielisempi sävy:

MK: Sanoin aikoinani pojalleni, että : - Lähetään lenkille kylille ja tekemään näyteikkuna ostoksia. Poika tähän: (9-10 v) Ja en varmasti lähe siun kans mihinkään, sinnuuhan sua hävetä jo pihassakkii (.kotona). Mitäpä siihen lisäämään. Sama kaveri sanoi minulle, et Äiti, kyllä sie oot tyhmä, mie siihen et; niin kultaseni, se on perinnöllistä (silmää iskevä hymiö).

MMR: Eihän noin voi puhua äidille.

¹⁵² TKU-O-16-1-58.2, TKU-O-16-1-58.3 ja TKU-O-16-1-58.8.

¹⁵³ TKU-O-16-1-67.

MK: Myö ollaanki Karjalaisii ja sanotaan asiat suoraan, minua se vaan nauratti.

MMR: – – – Mut en suvaitse silti haukkumista, en vanhempien, enkä sisarusten keskinäistä. (hymiö) Kerta menee vahinkona, toinen ei.

MK: xxx, ei se ollut haukkumista, se oli vitsi häneltä. ---

EJ: xxx: Ennen kun tulet tälle sivustolle, jätäppä tiukka piposi naulakkoon.!

MK2: Nyt xxx sitä kukkahattua löysemmälle niin täällä kuin muissakin ryhmissä (vinkkaushymiö)

MMR: ^ja yks papukaija tulee toistamaan muiden sanomisia. Muille tiedoksi, en pahalla. En vaan tykkää että lapset sanoo vanhempiaan tyhmäksi.

SMK: Älkäähän nyt kehatko! En minäkään tykkää siitä että kukaan, edes lapsi puhuu epäkunnioittavasti. Ja karjalaisverta liikkuu suonissa ihan riittävästi. Kirjoitetusta tekstistä puuttuu aina äänen sävy ja ilmeet, tässä luulisin (/toivoisin) että kyse on ihan siitä.

--- .¹⁵⁴

Tämä aineistoesimerkki poikkeaa selvästi edellisistä, sillä julkaisuun sisältyvä, ensimmäinen jatkokommentti puuttuu voimakkaasti viestin sisältöön sekä tyyliin. Kommentin tehtävä on esittää suoraa kritiikkiä alkuperäistä julkaisua kohtaan. Julkaisun alulle laittanut jatkaa keskustelua *puolustelevalle* kommentilla: kyse ei ollut mielen pahoittamisesta, vaan hauskan jutun eteenpäin kertomisesta. Välittömästi julkaisu saa jatkokommentteja, joissa muut ryhmäläiset puolustavat ja *osoittavat tukensa* julkaisun kirjoittajalle. Jatkokommenttien tehtävänä on myös samalla *ohjata* sitä ryhmäläistä, joka osoitti julkaisuun kritiikkiä. Lopulta viestiketju kasvaa melko isoksi, ja keskustelun sävy pysyy puolustelevana melkein jokaisessa kommentissa. Keskustelutilanne jatkuu vielä edellä esitetyn esimerkin jälkeen niin sanotusti tukea osoittavilla kommentteilla, sillä muutama ryhmäläinen julkaisee tämän yhteydessä oman, vastaavanlaisen kokemuksensa. Tämä aineistoesimerkki toi hieman lisäulottuvuutta siihen, minkälaisia vuorovaikutustilanteita Lasten suusta -sivustolla voi esiintyä. Sivuston jäseneksi hakeudutaan ensisijaisesti siksi, että sen oletetaan olevan hyvä kanava huumorin tavoittamiseksi ja tuottamiseksi, ja näiltä osin sivusto kyllä pääosin onnistuu toiminnassaan. Kuitenkin ryhmässä joudutaan satunnaisesti edellisen kaltaisiin ”konfliktitilanteisiin”. Vaikka aineistoesimerkki on melko negatiivissävytteinen, miellän sen rikastuttavan tämän tutkielman sisältöä. Lisäksi julkaisu jatkokommentteineen voidaan lukea kokonaisuudessaan niin, että keskusteluun liittyneet ryhmäläiset pyrkivät kollektiivisesti hakemaan jonkinlaista ratkaisua,

¹⁵⁴ TKU-O-16-1-20, TKU-O-16-1-20.2 ja TKU-O-16-1-20.3.

joka tyydyttäisi kaikkia osapuolia. Tanskanenkin mainitsee, miten kriittiset kommentit ja konfliktin ratkaisuyritykset kertovat verkkoyhteisön sosiaalisuudesta sekä sen muodostumisesta ¹⁵⁵.

Tanskasen metapragmaattisen kommentoinnin analyysimalli antaa oman näkökulmansa sille, kuinka vuorovaikutuksellisuus Lasten suusta -sivustolla näyttäytyy. Esimerkkien ansiosta on mahdollista todeta, että interaktiiviset kohtaamiset tutkimallani Facebook -sivustolla ovat monimuotoisia, selkeästi rajatusta pääteemasta huolimatta. Tämä vahvistaa myös osaltaan käsityksiä siitä, kuinka internetin aikakaudella ihmiset käyttävät samoja keinoja ilmaista itseään muille, tulkitakseen toisia ja ymmärtääkseen heille esitettyjä asioita: monet keinot ovat läsnä usein myös fyysisissä kohtaamisissa. Esimerkkien myötä myös vahvistui näkemykseni siitä, että kaikki Herringin tarjoamat osa-alueet, joiden kautta tarkastellaan yhteisöllisyyttä verkkoyhteisössä, näyttäytyivät Lasten suusta -sivustolla. Teenkin seuraavaksi kuten Tanskanen peilaamalla tutkimustuloksiaan metapragmaattisista kommentista verkkoyhteisöllisyyden osa-alueisiin ¹⁵⁶.

Sosiaalisuuteen kuuluu (Tanskasen esittämänä) Herringin mukaan aktiivinen keskustelu yhteisön jäsenien kesken ja heidän osallistumisensa yhteisön toimintaan. Sosiaalisuutta ilmentävät toisaalta myös yhteisössä ilmenevä kritiikki, konfliktit ja pyrkimykset konfliktien estämiseen. ¹⁵⁷ Olen ottanut esiin esimerkkejä itse rakentamastani tutkimusaineistosta, joista edellä esitetyt määrittelyt tulevat esiin. Muun muassa tutkimusaineistoesimerkissä TKU-O-16-1-27 ilmenee jäsenten välinen aktiivinen osallistuminen keskustelun sekä tykkäys-toiminnon myötä. Myös viimeksi esittämäni keskustelu (kts. viite 153) kuvastaa sosiaalisuuden negatiivisesti sävyttyneempää puolta Lasten suusta- sivustolla.

Kuten Tanskasella, myös tästä aineistosta löytyi useita kommentteja, joista näkyi tuen osoittaminen, kuten tutkimusaineiston esimerkeissä TKU-O-16-1-1, TKU-O-16-1-24 ja tku-o-16-1-24.2 näkyy. Niistä voidaan huomata, kuinka ryhmän jäsenet lukevat toistensa julkaisuja, osoittavat pitävänsä niistä, kykenevät samaistumaan täysin tuntemattomien

¹⁵⁵ Tanskanen 2014, 56.

¹⁵⁶ Tanskanen 2014, 71.

¹⁵⁷ Emt. 55.

henkilöiden kertomuksiin ja jakavat vastavuoroisesti samanlaisen jutun muiden kanssa. On itse asiassa merkittävää, kuinka avoimesti ryhmän jäsenet suhtautuvat toisiinsa.

Kolmantena sivustolla näkyy myös ryhmän identiteettiä heijastavia yhteisöpiirteitä. Identiteetti sosiaalisuuden osa-alueena pitää toki sisällään sellaisiakin yhteisöpiirteitä, joita ei tämän tutkielman mittakaavassa ollut mahdollista ottaa huomioon. Tutkimusaineiston avulla pystyn kuitenkin toteamaan, että joistain sivuston jäsenten kommentteista heijastuu myös palasia ryhmän identiteetistä. Esimerkiksi vitsimäiset julkaisut saivat sekä kritiikkiä osakseen, että suoraa kannanottoja asiaankuulumattomuudestaan¹⁵⁸. Ryhmän taustalla vaikuttavasta identiteetistä kertovat myös julkaisut, joiden alulle laittajat ovat aluksi epävarmoja niiden sopivuudesta tälle sivustolle¹⁵⁹. Näitä piirteitä löytyykin lopulta runsaasti, mikä osoittaa sen, että ryhmän jäsenet (melko varmasti tiedostamattaan) tarkkailevat sekä omaa että muiden ryhmäläisten toimintaa. Toisin sanoen Lasten suusta- sivustolla identiteetti näkyy niin itsereflektiona kuin muiden ryhmäläisten kommenttien sisältöön, tyyliin ja ilmaisuun puuttumisena.

Sivustolla ilmenevä sosiaalisuus näyttäytyy monimuotoisena sen jälkeen, kun otin ryhmän jäsenten välisen kommentoinnin tarkastelun alle. Edellä käytyjen esimerkkien mukaan voidaan todeta ainakin seuraavat kolme päätelmää siitä, millaista sosiaalisuutta Lasten suusta- sivuston kommentit luovat. Ensinnäkin kommentit *vahvistavat sivuston ryhmäidentiteettiä*. Ne ryhmän jäsenet, jotka sivustolla jotakin julkaisevat, ja jotka kommentoivat toisten ryhmäläisten julkaisuja, ovat kaikki niitä, jotka yhdessä rakentavat sivustosta sosiaalisesti elävää ja sisällöltään rikasta interaktiivisen toiminnan kenttää. Toiminta on myös tasa-arvoista, sillä jokaisella jäsenellä on oikeus julkaista sivustolla, mutta ketään ei aktiivisesti kannusteta siihen. Toisin sanoen jokainen jäsen saa itse päättää omasta aktiivisuudestaan sekä suhtautua neutraalisti, mutta avoimin mielin toisten ryhmäläisten toimintaan sivustolla.

¹⁵⁸ Katso TKU-O-16-1-12.

¹⁵⁹ Eräs ryhmän jäsenistä julkaisi katoamisilmoituksen Lasten suusta- sivustolla aikavälillä 21.11.-10.12.2015. Hän oli epävarma oikeudestaan julkaista asiaansa tälle sivustolle, jonka asiasisällöt ovat selvästi tiettyihin teemoihin kiinnitettyjä. Joskus sivustolla taustoitetaan julkaisua mainitsemalla, ettei seuraavaa ole kuultu lapsen suusta, vaan toisen aikuisen kertomana. Silloin tällöin myös mainitaan, ettei alkuperäisen jutun sanonut ole enää ollut pikkulapsi, vaan esimerkiksi teini-ikäinen.

Tämä johtaa toiseen sosiaalisuutta määrittelemään päätelmään: *ryhmän sisäinen kommunikaatio on vahvaa ja ominaista vain juuri tälle sivustolle*. On huomioitava, että kaikki Lasten suusta -sivuston jäsenet ovat samalla osa isompaa sosiaalista verkostoa, koska toiminta tapahtuu Facebookissa. Voidaan oikeastaan todeta, että sivustolla ilmenevä sosiaalisuus on verrattavissa joihinkin aktuaalisessa maailmassa tapahtuviin harrasteryhmiin, kuten muutaman kerran vuodessa järjestettäviin kädentaidon kerhoihin. Jokin paikallisyhdistys esimerkiksi järjestää joka kevät muutaman kuukauden mittaisen kurssin, johon saavat osallistua sekä uudet että vanhat jäsenet. Tässä sosiaalisuuden piirteet osittain yhdistyvät Lasten suusta -sivuston kanssa: ryhmään liittyy aika ajoin uusia jäseniä ja siitä lähtee toisinaan heitä pois, mutta jäljellä on aina suuri joukko vuodesta toiseen mukana olevia henkilöitä. Kuten jossain käsityökerhossa, myös sivustolla toiset ovat aktiivisempia kuin toiset oman toimintansa suhteen. Yhtä kaikki, Lasten suusta -sivusto on osa laajempaa sosiaalista kokonaisuutta, joka tapahtuu verkkoympäristössä. Silloin onkin luonnollista, että tällaisesta omaksi alueeksi erotettavissa olevasta sosiaalisen toiminnan kentästä on erotettavissa sille ominainen ryhmädynamiikka.

Kolmas, ja folkloristiselta näkökannalta ehkä merkittävin johtopäätös ryhmän sosiaalisuutta tarkastellessa on, miten ryhmän jäsenet *luovat tiedostamattaan uudenlaista perinneainesta ja toteuttavat uudenlaista kertomusperinteen muotoa*. Tarkoitin tällä sitä, että vaikka ”lasten suusta” käsitteenä on ollut olemassa kauan ennen internetiä, se ei koskaan aiemmin ole saavuttanut vastaavanlaista perinteenvälittymisen muotoa. Väitänkin, että Lasten suusta -sivusto verkkoympäristöstä irrotettuna ei toimisi läheskään näin helposti, aktiivisesti ja yhtäjaksoisesti. Ihmisten sosiaalisen toiminnan siirtyessä internetiin termi ”lasten suusta” on samalla käynyt läpi hienoisen muodonmuutoksen. Edelleen kyse on siitä, kuinka hauskoja lasten suusta kuultuja juttuja halutaan kertoa eteenpäin. Mutta nyt näiden juttujen kertominen on ennennäkemättömän nopeaa, vuorovaikutuksellista toimintaa, jota toteutetaan myös täysin ventovieraiden kanssa.

Tanskasen metapragmaattisen kommentoinnin analyysimalli auttoi käsittelemään nimenomaan digitaalista vuorovaikutusta, ymmärtämään, mistä tekijöistä Lasten suusta -sivuston jäsenten välinen yhteisymmärrys syntyy. Esimerkkien ansiosta on mahdollista todeta, että interaktiiviset kohtaamiset tutkimallani Facebook -sivustolla ovat monimuotoisia, selkeästi rajatusta pääteemasta huolimatta. Tämä vahvistaa myös osaltaan käsityksiä siitä,

kuinka internetin aikakaudella ihmiset käyttävät samoja keinoja ilmaistakseen itseään muille, tulkitakseen toisia ja ymmärtääkseen heille esitettyjä asioita: monet keinot ovat läsnä usein myös fyysisissä kohtaamisissa.

5. Yhteenveto

5.1. Tutkimuksen tulokset

Olen tehnyt pro gradu-tutkielman siitä, miten käsite ”lasten suusta” ilmentyy nykypäivän voimakkaasti digitalisoituvassa maailmassa. Olen tarkastellut ennalta valittua yhteisöpalvelu Facebookin sivustoa ja kiinnittänyt huomioni siellä esiintyviin interaktioihin. Olen toisin sanoen ensin esitellyt sen, minkälainen valitsemani tutkimuskenttä on, jonka jälkeen analysoin sitä, millä tavoin sivuston jäsenet ovat toisiinsa vuorovaikutuksessa. Kuten Zareff on todennut, todellisuutemme rakentuu yksilöiden erilaisista näkemyksistä, jotka saatetaan vuorovaikutuksessa yhteen. Sosiaalisuus on siis tietynlainen todellisuus.¹⁶⁰ Tutkimani Facebook -sivusto on siihen kuuluville yksi todellisuuden ilmentymä, erityinen paikka, jonka jokainen sivuston jäsenistä sisällyttää elämäänsä omalla tavallaan. On toki mahdotonta saada tämän sivuston jäsenistä ehyttä yleiskuvaa, sillä aktiivisimmat heistä, jotka julkaisevat, kommentoivat tai tykkäävät toisten jäsenten julkaisuista, käsittävät vain murto-osan sivuston jäsenien kokonaismäärästä. Tästä huolimatta ne sivuston jäsenet, jotka ovat aktiivisia, onnistuvat ylläpitämään sivustolle tuotetun sisällön asiaankuuluvana. Lasten suusta -sivustoa voidaan tämän tutkielman myötä pitää esimerkillisenä, kun tutkitaan verkossa olevien sosiaalisten ympäristöjen toimivuutta.

Sosiaalinen käyttäytyminen on digitalisoitumisen myötä käynyt läpi lukuisia muutoksia. Ihmiset ovat varsinkin verkossa vuorovaikutuksessa toistensa kanssa sellaisissa ympäristöissä, joita oli mahdotonta kuvitella olevan olemassa vielä 1980-luvulla. Koska internetin käyttö kasvaa koko ajan, se väistämättä muuttaa myös tapojamme olla toistemme kanssa tekemisissä. Päivän kuulumisia vaihdetaan vähemmän kasvojen ja puhelimitse, koska kuulumiset voidaan kertoa yhdellä Facebook -päivityksellä mahdollisimman monelle. Meemit ovat haastaneet vitsikirjat ja vitsinkerronnan yleensä. Otamme internetin kautta vastaan ennennäkemättömän paljon informaatiota, jonka käsittelemiseen yritämme jatkuvasti

¹⁶⁰ Zareff 2012, 15.

löytää uusia tapoja. Digitalisoitumista voidaan osaltaan syyttää, kun kansanperinteestä havaitaan katoavan tiettyjä perinneaineiksia: verkko muuttaa sosiaalista ympäristömme siten, että jonkin perinteen välittyminen siinä ei ole enää mielekäästä. Tämä pro gradu -tutkielma kuitenkin osoittaa, ettei internet pelkästään köyhdytä kansanperinnettä. Itse asiassa päinvastoin: tutkimani Facebook -sivusto on ainutlaatuinen perinteen välittymisen kanava. Käsite ”lasten suusta” ei ennen internet- aikaa voinut saavuttaa sellaista ilmenemismuotoa, jossa se tässä työssä on otettu esiin. Internet onkin itse asiassa luonut uudenlaista kansanperinnettä. Ihmiset käyttävät samoja komponentteja kuin ennen, mutta ovat soveltaneet sen nykyiseen sosiaaliseen ympäristöön sopivaksi. Tässä tutkielmassa tutkimuskohteena oli yksi Facebook -sivusto, mutta edellä esitetyt johtopäätökset olisivat käyttökelpoisia muussakin osassa verkkotutkimusta.

Voidaan todeta, että termi ”lasten suusta” ymmärretään hyvin pitkälti samalla tavoin kuin ennen. Vaikka lasten suusta kuultuja juttuja kerrotaan eri tavalla ja eri ympäristöissä menneeseen verrattuna, niiden sisällöt ovat monilta osin pysyneet entisenlaisina. Kaiken lisäksi lasten suusta kuultuja juttuja kerrotaan yhä spontaanimminkin, minkä ansiosta kyseinen käsite pitää sisällään huomattavasti enemmän menneisiin vuosikymmeniin verrattuna. Esimerkiksi tarhavihkoihin, vauvakirjoihin ja (valtakunnallisella tasolla) aikakauslehtiin kirjoitetut lasten suusta -jutut olivat melko tarkkaan harkittuja ja lähes aina humoristisia. Internet on mahdollistanut sen, kuinka lasten suusta kuultu voidaan tuottaa nopeasti muille luettavaksi. Sen ansiosta niitä ei enää käsitetä pelkästään hauskoina sutkautuksina tai vitseinä, vaan yhä useammin asiasisällöt ovat myös koskettavia, jopa negatiivisia tunteita herättäviä ja keskustelua synnyttäviä. Voidaan siis todeta, että ”lasten suusta” tarkoittaa tänä päivänä enemmän: *kyse on pääosin humoristisesta kansanperinteeseen kuuluvasta aineksesta, joka välittyy ihmiseltä toiselle tekstuaalisesti, mutta joka nykypäivänä mahdollistaa ennennäkemättömällä tavalla sosiaalisen kanssakäymisen.* Tämä johtaa myös oivaltavaan sivuhuomioon: kyse ei ole mistään ohimenevästä perinteen muodosta, kuten kopiokonehumori, tai katoamisvaarassa olevasta perinteestä, josta joidenkin alueiden kansanlaulajien häviäminen kertoo. Kyse on perinneaineksesta, joka lopulta kulkee maailman muuttumisen mukana. Muuttumaton tosiasia on, että tulevaisuudessakin lapset sanovat hauskoja asioita, joita aikuiset haluavat kertoa eteenpäin. Digitaalinen ympäristö, joka herkästi nähdään uhkana tietyille osalle kansanperinnettä, onkin tällä kertaa perinnettä rikastuttava.

5.2. Tutkielman haasteista

Tutkielman rakentuminen oli monilta osin haasteellista. Ensinnäkin tutkimuskysymykset muodostuivat hankalasti, sillä tutkimaani ilmiöön oli otettava näkökulmia folkloristisen tutkimuksen lisäksi myös lingvistiikan, verkkotutkimuksen ja sosiologian puolelta. Kysymysten tarkentuminen ja tutkielman teoreettisen viitekehyksen muodostaminen erilaisista komponenteista olivat jatkuvan prosessin alla: ilmiön ympärille kun oli rakennettava monimuotoiset, mutta tarpeeksi spesifit kehykset¹⁶¹. Jokaiselle pro gradu -tutkielmalle pitää rakentaa omanlaisensa pohja, jotta se joskus pystyy kehittymään valmiiksi. Tämän työn pohja rakentui pirstaleisesti, ja kehittyi valmiiseen asuunsa monen mutkan kautta. Lopputuloksena syntyi tutkielma 2010-luvun verkkoympäristössä ilmenevästä sosiaalisuudesta. Haasteellista oli ennen kaikkea osoittaa, että tänäkin päivänä on olemassa sellainen kansanperinteen muoto kuin ”lasten suusta”. Se on muuttanut muotoaan, mutta tämän tutkielman myötä osoittautunut vahvaksi ja elinvoimaiseksi osaksi kansankulttuuria.

Kuten on jo tullut ilmi, perinteentutkimus on vahvassa muutos- ja murrostilassa, koska sosiaalisen kanssakäymisen muodotkin muuttuvat. Tämänhetkisessä perinteentutkimuksessa onkin tärkeää ymmärtää sitä sosiaalisten kohtaamisten kenttää, joka on digitalisaation myötä muodostunut luonnolliseksi osaksi ihmisten elämää. Samalla on kuitenkin otettava menneisyys huomioon: on tiedettävä, miten ihmiset ovat toimineet toistensa kanssa ennen internetiä ja kuinka interaktiivisten toimintaympäristöjen muuttuessa tietyt toiminta- ja ajattelutavat silti pysyvät. Toisin sanoen, vaikka maailma muuttuu, ihminen muuttuu sitä hitaammin sen mukana. Perinteentutkijan vastuulla onkin jatkuva tietoisuus siitä, kuinka menneisyys ja nykyisyys näyttäytyvät samanaikaisesti ihmisten toiminnassa: nykyhetkessä tapahtuvalle on aina olemassa selitys menneisyydessä.

5.3. Jatkotutkimusta

Yksi tämän pro gradu -tutkielman tarkoituksista oli avata mahdollisuudet jatkotutkimukselle. Tämä työ muodostui monen eri näkökulman yhdistämisellä, joten sekä tutkielmaa että siihen sisältyviä tutkimusaineistoja on helppo lähestyä hyvin erilaisista lähtökohdista.

¹⁶¹ Prosessi muodostui useamman näkökulman yhdistämisestä. Kts. Kohdat 2.2. Tutkimuksesta ja 2.2.1. tutkimuskentän rajaus.

Tässä tutkielmassa tarkastelin vuorovaikutustilanteita, joita havaitsin Facebook- sivustolla. Sen sijaan en kiinnittänyt huomiota vuorovaikutuksen puuttumiseen, niin sanottuun *non-kommunikaatioon*¹⁶². Tämä näkökulma on erittäin ajankohtainen juuri sosiaaliseen mediaan keskittyneessä verkkotutkimuksessa. Näkyvän vuorovaikutuksen lisäksi myös vuorovaikutuksen puutteella, sanattomuudella ja hiljaisuudella on merkityksensä. Jos tutkimaani Lasten suusta -sivustoa lähestyisi tästä näkökulmasta, tutkija voisi esimerkiksi analysoida sitä, mistä syystä joihinkin julkaisuihin tulee huomattavan vähän tykkäyksiä tai kommentteja. Samoin sivustoa tutkimalla voisi kartoittaa, seuraavatko passiiviset jäsenet sivustolla tapahtuvaa keskustelua.

Tätä tutkielmaa syvemmin sivustoon voisi keskittyä performanssianalyysin avulla. Sisällyttämällä tutkimusmenetelmiin esimerkiksi sivuston jäsenten haastatteluja, voitaisiin saavuttaa toisenlaista tietoa. Arvioin tässä tutkielmassa varovaisesti, kuinka osa sivuston jäsenistä asemoituu eräänlaisiksi kertojiksi ja ikään kuin esiintyvät toisille sivuston jäsenille. Mitä on tämä esittäminen ja onko kyse myös esiintymisestä? Millä tavoin sivuston jäsenet kokevat osallisuutensa välittäessään tätä vitsinkerrontaa muistuttavaa perinnettä eteenpäin?

Tutkimani sivusto olisi mahdollista ottaa myös osaksi vertailevaa tutkimusta. Voitaisiin esimerkiksi tarkastella Lasten suusta -sivustoa ja verrata sen toimintaa sellaisiin Facebook -sivustoihin, jotka ovat varsinaisesti vitsinkerrontaa varten luotuja¹⁶³. Mitä yhteistä vitseillä ja lasten suusta- jutuilla on? Millä tavoin digitalisoituminen vaikuttaa tähän? Mainitsin myös sivuhuomautuksena, kuinka termi ”lasten suusta” tunnetaan melko samanlaisena osassa ruotsin- ja englanninkielisiä kulttuureita. Olisi kiintoisaa tehdä vertailuja siitä, miten lasten suusta kuultuja juttuja eteenpäin toisenlaisessa kieliympäristössä. Miten kieli ja sen taustalla olevat kulttuuriset normit vaikuttavat tämän ilmiön etenemiseen kansanperinteessä? Tässäkin pystyttäisiin pohtimaan laajemmalti sitä, kuinka internet on muuttanut paitsi kansanperinteeseen liittyviä, myös kielellisiä struktuureita. Kulttuurin- ja kielentutkimuksen

¹⁶² Seppo Knuutila esimerkiksi on artikkelissaan ”Vaitiolo, salaisuudet, ilmaisukiellot” tarkastellut non-kommunikaatiota. Artikkelin löytyy teoksesta *Puuttuvat viestit: nonkommunikaatio inhimillisessä vuorovaikutuksessa* (2002) – Ketola, Kimmo & al. (toim.). Helsinki: Gaudeamus.

¹⁶³ Facebookista löytyy useita vitsinkerrontaan liittyviä sivustoja, kuten *Hauskat.fi – Hauskat kuvat ja vitsit* sekä *Vitsi.net – Parhaat vitsit*. Facebookiin on helppoa ja nopeaa perustaa erilaisia ryhmiä, joten myös vitsiperinne on löytänyt tästä sosiaalisen median alustasta paikkansa. Varsinaisia ryhmiä vitseihin liittyen ovat mm. *K 18 vitsit & 2-mielisyydet*, *Päivän vitsit* ;) ja *vitsi niekat* :).

yhdistämisellä saataisiin ennen kaikkea yhä kattavampaa tietoa vaikutuksista, joita digitalisoituminen on tuonut mukanaan.

Tällä hetkellä on ajankohtaista tehdä mahdollisimman monipuolista tutkimusta internetin verkkoyhteisöistä. Folkloren tutkijoista mm. amerikkalainen Anthony Buccitelli on tarkastellut kansankulttuurin ilmentymistä digitaalisena aikakautena. Artikkelissaan *Performance 2.0.* (2012) hän on esimerkiksi todennut, kuinka perinteentutkimuksessa olemassa olevat teoriat esitykselliseen folkloreeseen eivät niin vain siirry digitaaliseen ympäristöön. Digitaaliset esitykset osoittavat samanlaisia merkkejä offline -esityksiin verrattaessa, mutta samalla ne sisältävät ainutlaatuisia aineksia digitaalisesta ympäristöstä. Ne voivat sisältää aineksia, jotka ovat yleisiä myös offline -ympäristössä, mutta näyttäytyvät hyvin erilaisella tavalla.¹⁶⁴ Tämä osoittaa, kuinka on yhä vaikeampaa tehdä eroa verkossa tapahtuvan ja verkon ulkopuolelle jäävän sosiaalisuuden välille. 2010-luvulla ihmisille on arkipäivää olla yhteydessä toisiinsa kummallakin tavalla. Tekemäni pro gradu -tutkielma antaa näkökulmaa siitä, miten sosiaaliset tilanteet, joihin perinteenvälittyminen vahvasti kiinnittyy, ovat ympäristön muuttumisen myötä kehittyneet. Tällä tutkielmalla on varmasti paikkansa tutkittaessa erilaisia verkkoyhteisöjä.

¹⁶⁴ Buccitelli 2012, 81.

6. Lähteet

Tutkimusaineisto

Facebook: Lasten suusta. <https://www.facebook.com/groups/7509981853/?fref=ts>. 12.5.2016. Kuvakaappaukset aikaväliltä 1.1.2015-31.12.2015. Aineisto on arkistoitu Turun yliopiston Historian, kulttuurin ja taiteiden tutkimuksen arkistoon.

Kirjallisuus

Apo, Satu (1991), Antti Aarne henkilökohtaisena ongelmana. – Eeva-Liisa Kinnunen (toim.), *Sata vuotta suomalaista folkloristiikkaa*. 9-13. Helsinki: Helsingin yliopiston folkloristiikan laitos.

Bauman, Richard (1984), *Verbal Art as Performance*. With supplementary essays by Barbara A. Babcock et al. Prospect Heights III: Waveland Press.

Ben-Amos, Dan (1982), Perinnelajikäsitteet. – Järvinen, Irma-Riitta, Knuuttila, Seppo (toim.), *Kertomusperinne. Kirjoituksia proosaperinteen lajeista ja tutkimuksesta*. Helsinki: SKS.

Buccitelli, Anthony (2012), *Performance 2.0: Observations toward a Theory of the Digital Performance of Folklore* – Blank, Trevor J. (toim.), *Folk Culture in the Digital Age – The Emergent Dynamics of Human Interaction*. Logan: Utah State University Press.

Enges, Pasi (2012), Kansanuskontutkimus, paradigmat ja koulukunnat. *Elore* 2/2012.

Frow, John (2006), *Genre. The New Critical Idiom*. London: Routledge.

Ganader, Hans-Georg (2004), *Hermeneutiikka: ymmärtäminen tieteissä ja filosofiassa*. Tampere: Vastapaino.

Heikkinen, Hannu T. (2010), Narratiivinen tutkimus – todellisuus kertomuksena. – Aaltola, Juhani, Valli, Raine (toim.), *Ikkunoita tutkimusmetodeihin II. Näkökulmia aloittelevalle tutkijalle tutkimuksen teoreettisiin lähtökohtiin ja analyysimenetelmiin*. Jyväskylä: PS-kustannus.

- Honko, Lauri (1980), *Kertomusperinteen tutkimustavat ja niiden tulevaisuus*. – Laaksonen, Pekka (toim.), *Kertojat ja kuulijat. Kalevalaseuran vuosikirja 60*. Helsinki: SKS.
- Hyvärinen, Matti (2007), *Kertomus ja kertomuksen rajat. Puhe ja kieli*, 3/2007.
- Hyvärinen, Matti (2015), *Analyzing Narrative Genres*. – Fina, Anna De & Georgakopoulou, Alexandra (toim.), *The Handbook of Narrative Analysis*. UK: Wiley-Blackwell.
- Kaivola-Bregenhøj, Annikki (1988), *Kertomus ja kerronta*. Helsinki: SKS.
- Kaivola-Bregenhøj, Annikki (2009), *Keskusteleva ja esiintyvä kertoja*. *Elore*, 2/2009.
- Kamppinen, Matti (1995), *Kaaos ja kosmos 2. Kognitiivisen kulttuurintutkimuksen metodiikka ja metodologia*. Turku: Turun yliopiston täydennyskouluskeskus.
- Knuuttila, Seppo (1992), *Kansanhuumorin mieli. Kaskut maailmankuvan aineksena*. Jyväskylä: Gummerus.
- Knuuttila, Seppo (2002), *Vaitiolo, salaisuudet, ilmaisukiellot*. – Ketola, Kimmo & al. (toim.), *Puuttuvat viestit: nonkommunikaatio inhimillisessä vuorovaikutuksessa*. Helsinki: Gaudeamus.
- Koski, Kaarina (2011a), *Kuoleman voimat: kirkonväki suomalaisessa uskomusperinteessä*. Helsinki: SKS.
- Koski, Kaarina (2011b), *Uskomusperinne ja kristillinen kasvatus 1800-luvulla*. *Kasvatus & Aika* 5 (4) /2011.
- Kozinets, Robert V. (2010), *Netnography: doing ethnographic research online*. Los Angeles: SAGE.
- Krogerus, Tellervo (2014), *Matti Kuusi – rajojen rikkoja?* *Elore* 2/2014.
- Laitinen, Lea ja Rojola, Lea (1998), *Sanan voima: keskusteluja performatiivisuudesta*. Helsinki: SKS.
- McKee, Heidi & Porter, James (2009), *Playing a good game: Ethical issues in researching MMOGs and virtual worlds*. *International Journal of Internet Research Ethics* 2(1).
- Metsämuuronen, Jari (2006), *Laadullisen tutkimuksen käsikirja*. Helsinki: International Methelp Ky.

Mulkay, Michael (1988), *On humour: its nature and its place in modern society*. Cambridge: Polity Press.

Page, Ruth (2015), *The Narrative Dimensions of Social Media Storytelling*. – Fina, Anna De & Georgakopoulou, Alexandra (toim.), *The Handbook of Narrative Analysis*. UK: Wiley-Blackwell.

Saarikoski, Petri (2013), *Kaiken kansan Facebookista Obaman twiitteihin*. – Suominen, J., Östman, S., Saarikoski, P., Turtiainen, R. (toim.), *Sosiaalisen median lyhyt historia*. Tallinna: Tallinna Raamatutükikoda.

Siikala, Anna-Leena (1984), *Tarina ja tulkinta. Tutkimus kansankertojista*. Helsinki: SKS.

Siikala, Anna-Leena (2000), *Variation and Genre as Practice*. – Honko, Lauri (toim.), *Thick Corpus, Organic Variation and Textuality in Oral Tradition*. Helsinki: SKS.

Suominen, J., Östman, S., Saarikoski, P., Turtiainen, R. (2013), *Sosiaalisen median lyhyt historia*. Tallinna: Tallinna Raamatutükikoda.

Tanskanen, Sanna-Kaisa (2014), *Eipäs nyt puhuta omia – Metapragmaattiset kommentit opiskelijoiden keskustelupalstoilla*. – Helasvuo, M-L, Johansson, M. & Tanskanen, S-K. (toim.), *Kieli verkossa. Näkökulmia digitaaliseen vuorovaikutukseen*. Helsinki: SKS.

Vakimo, Sinikka (2008), *Folkloristiikan ikäparadigmoista – kokeilu tieteenalan ihmiskuvan toisin katsomiseksi*. Katsausartikkeli, *Elore* 1/2008.

Zareff, Janne (2012), *Journalistinen komiikka: teoreettisia ja käytännöllisiä avauksia*. Jyväskylä: Jyväskylän yliopisto.

Digitaaliset lähteet

375 humanistia. Helsingin yliopiston humanistinen tiedekunta: Antti Aarne.

<http://375humanistia.helsinki.fi/humanistit/antti-aarne>. 12.5.2016.

Apu: Lasten suusta. <http://www.apu.fi/kategoria/lasten-suusta>. 12.5.2016.

Babble: The Funniest Things Our Kids Have Said.

<http://www.babble.com/kid/things-kids-say-the-darndest-things-funny-quotes-from-children/>. 3.6.2016.

Facebook, ohje- ja tukikeskus: Mikä on tarra ja miten voin lähettää sellaisen?

<https://www.facebook.com/help/333033546818929>. 12.5.2016.

Hiiskuttua, Turun yliopiston historian, kulttuurin ja taiteiden tutkimuksen laitoksen verkkolehti: Turun yliopiston kulttuurintutkimuksen suurmies Lauri Honko oli monessa aikaansa edellä. <http://hiiskuttua.utu.fi/2013/04/turun-yliopiston-kulttuurintutkimuksen-suurmies-lauri-honko-oli-monessa-aikaansa-edella/>. 12.5.2016.

Iltalehti: Rallisika ja paikattu lehmä.

http://www.iltalehti.fi/perhe/2012031015302217_pr.shtml. 12.5.2016.

Iltasanomat: Lapsen suusta. <http://www.iltasanomat.fi/lapsen-suusta/>. 12.5.2016.

Iltasanomat: Perhe. <http://www.iltasanomat.fi/perhe/art-2000001257832.html>. 16.10.2016.

Internet Encyclopedia of Philosophy, A Peer- Reviewed Academic Research: Paul Ricoeur (1913-2005). <http://www.iep.utm.edu/ricoeur/>. 12.5.2016.

Jyväskylän yliopisto, Historian ja etnologian laitos: Leea Virtanen 1935-2002. <https://www.jyu.fi/hum/laitokset/hie/jatko-opiskelu-helavanha/jatkot/jargon/kurssit/klassikot/virtanen>. 12.5.2016.

Jyväskylän yliopisto, Koppa: Ankkuroitu teoria eli grounded theory.

<https://koppa.jyu.fi/avoimet/hum/metelmapolkuja/metelmapolku/aineiston-analyysimetelmat/ankkuroitu-teoria-eli-grounded-theory>. 12.5.2016.

Jyväskylän yliopisto, Koppa: Määrällinen analyysi.
<https://koppa.jyu.fi/avoimet/hum/menetelmapolkuja/menetelmapolku/aineiston-analyysimenetelmat/maarallinen-analyysi>. 16.10.2016.

Lasten suusta: Arkisia lausahduksia ja hassutteluja. <http://lastensuusta.blogspot.fi/>. 12.5.2016.

Nettielämää. Sosiaalisen median maailmat: Twitter: sano se lyhyesti.

http://nettielamaa.fi/Twitterin_kaytto.html. 23.5.2016.

Savon Sanomat, viihde: Sutkaus 9.5.2016.

<http://www.savonsanomat.fi/viihde/sutkaus/Sutkaus-9.5.-2016/767187>. 12.5.2016.

Suomalaisen kirjallisuuden seura, Biografiakeskus: Kaarle Krohn (1863-1933).

<http://www.kansallisbiografia.fi/kb/artikkeli/3513/>. 12.5.2016.

Stanford Encyclopedia of Philosophy: Hermeneutics.

<http://plato.stanford.edu/entries/hermeneutics/>. 12.5.2016.

Stanford Encyclopedia of Philosophy: Reasons for Action: Internal vs. External.

<http://plato.stanford.edu/entries/reasons-internal-external/>. 12.5.2016.

Suomen Luonto: Lintukaraoke: Tiltaltti.

<http://www.suomenluonto.fi/sisalto/videot/lintukaraoke-tiltaltti/>. 15.6.2016.

Suomi 24: Lasten suusta.

<http://keskustelu.suomi24.fi/perhe/lasten-suusta>. 20.9.2016.

The Huffington Post: Kids say the darndest things.

<http://www.huffingtonpost.com/news/kids-say-the-darndest-things/>. 3.6.2016.

Yle, uutiset, kulttuuri: Savolainen sutkaus huipentuu mehevään murjaisuun.

http://yle.fi/uutiset/savolainen_sutkaus_huipentuu_mehevaan_murjaisuun/6841245.
12.5.2016.

Youtube: Verhon lyhennys ja alakäänteen ompelu.

<https://www.youtube.com/watch?v=JO0zaiUqhiQ>. 18.6.2016.

Muut lähteet

Haverinen, Anna (2015), Internet -tutkimuksen aineistot. Luentosarjassa Etnografian erikoiskurssi 2.10.2015.

Liite 2.

Facebook: Lasten suusta -sivuston säännöt. Kopioitu sivustolta 16.10.2016.

Kuvaus

"Lasten suusta se totuus kuullaan."

Lapset tulee sanoneeksi kaikenlaista hauskaa.

Tämä ryhmä on tarkoitettu PELKÄKSI ILOKSI.

Täällä voitte kertoa lasten hauskoja lausahduksia muiden iloksi ja nauraa muiden kertomuksille.
KIELI ON SUOMI!

EI MAINOKSIA.EI LINKKEJÄ!!!!

EI EDES AIHEESEEN LIITTYVÄÄ.

Poistan jokaisen linkin.

Ryhmään pyrkivällä tulee olla profiilikuvanaan kuva ITSESTÄÄN, jotta tiedän, että olet "oikea ihminen". Ryhmään pyrkii yhtenäen spämmääjiä ja mainostajia.

Samaisesta syystä ryhmä on suljettu. Näin varmistan, että voimme lukea vain aiheeseen liittyviä postauksia.

Kuvia saa laittaa aiheeseen liittyen, mutta ne täytyy olla SINUN OMIA KUVIASI. Mieti ensin, MILLAISIA kuvia laitat. Jos kuvasi on poistettu, ÄLÄ LOUKKAANNU! Kyseessä on ollut ihan niinkin yksinkertainen asia, että on ajateltu teidän parasta (katso ryhmään kuuluvien ihmisten määrä). Eikä sillä, että itse et osaisi ajatella!

TÄÄLLÄ EI HYVÄKSYTÄ TOISTEN LOUKKAAMISTA. Se on SIMSALA DING, niinkuin eräs lapsi kerran sanoi ja sellainen ihminen voidaan poistaa tästä ryhmästä.

Ryhmän tyyppi

Ryhmän tyyppi

Perhe